

Uvodnik

U svijetu koji se svakodnevno mijenja sve je izraženija potreba za čvrstim uporištima. Norme zato imaju nezaobilaznu ulogu u svim područjima tehnologije, industrije, znanosti i prijenosa informacija i znanja. Norma je isprava za opću i višekratnu upotrebu, donesena konsenzusom i odobrena od priznate ustanove, sadrži pravila, upute ili obilježja djelatnosti i njihovih rezultata i jamči najviši stupanj uređenosti u određenim okolnostima. Bez norma je teško zamisliti integracijske procese, one služe djelotvornijoj i sigurnijoj razmjeni podataka, učinkovitijoj proizvodnji ograničavanjem raznolikosti i osiguravanjem spojivosti raznih proizvoda, lakšoj trgovini i međunarodnoj razmjeni proizvoda, usluga i podataka pa su zbog toga izuzetno važne u globalnim integracijama na svim razinama.

Normizacija je mehanizam koji omogućuje zainteresiranim stranama da konsenzusom, otvorenim i jasnim postupcima u okviru priznatih normiranih ustanova definiraju tehničke specifikacije koje se javnim objavljivanjem prihvaćaju kao norme. Upravo zbog toga normizacija ima tradicionalno važno mjesto u razvoju svake zemlje. Bitna načela sudjelovanja u izradi i primjeni norma su: konsenzus, transparentnost, utemeljenost na provjerenim znanstvenim postupcima i redovito posuvremenjavanje.

International Organization for Standardization (ISO) svjetski je savez nacionalnih normiranih ustanova. Međunarodne norme obično pripremaju tehnički odbori ISO-a. Nacrti međunarodnih norma koje su prihvatili tehnički odbori razasli su se ustanovama članicama na glasovanje a za prihvaćanje je potrebno odobrenje najmanje 75% ustanova članica koje glasuju.

U Hrvatskoj je 1992. godine osnovan Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo (DZNM) u svrhu praćenja europskih i međunarodnih norma koje treba učiniti dostupnima svim zainteresiranima te kako bi se omogućio rad tehničkih odbora i kroz njih predstavljanje nacionalnih stajališta.

Normizacija u području knjižničarstva prati se kroz Radnu grupu za normizaciju. Njezin je prvenstveni cilj praćenje i primjena norma koje se odnose na: knjižnice, dokumentacijske i informacijske centre, sekundarne službe, arhive, informacijsku znanost i izdavaštvo. Radna grupa za normizaciju usko surađuje s DZNM/TO 46 - Tehničkim odborom za bibliotekarstvo, informacije i dokumentaciju koji je osnovan 14. travnja 1997. godine kao stručno tijelo ravnatelja Državnog zavoda za normizaciju i mjeriteljstvo. Članstvo ove dvije skupine djelomično se poklapa.

DZNM/TO 46 osnovan je po uzoru na ISO/TC 46, Information and documentation. Odbor prvenstveno prati rad ISO/TO 46 i u njemu ima status promatrača od 1997. godine, ali se isto tako prati i rad drugih, više ili manje srodnih tehničkih odbora međunarodnih i naročito europskih organizacija za normizaciju. DZNM/TO 46 okuplja predstavnike relevantnih ustanova, stručnjake iz različitih područja sa specijaliziranim znanjima užih područja.

U skladu s trendovima svjetske normizacije i DZNM/TO 46 se prvenstveno odlučio za prihvaćanje postojećih međunarodnih i/ili europskih norma u kojima su sadržani provjereni znanstveni, tehnički i iskustveni podaci. Zato su pregledane sve međunarodne i europske norme iz područja rada tehničkog odbora i predložen je određen broj njih za prihvaćanje kao hrvatske norme. Naime, najracionalniji način izdavanja hrvatskih norma je prihvaćanje postojećih međunarodnih i/ili europskih norma na izvornom jeziku na kojem su objavljene.

No kako bi ipak norme približili što većem broju korisnika 23 norme odabrane su za prevođenje, i to prema točno određenom redosljedju. To je složen, dugotrajan i skup proces pa zbog toga DZNM/TO 46 prvenstveno prevodi one koje spadaju u skupinu tzv. osnovnih norma (općenite, sadrže osnovne jedinice, simbole i služe širokom krugu korisnika) kao npr. norme za skraćivanje riječi u naslovima, navođenje bibliografskih bilješki, kodove za označivanje imena zemalja itd. Na taj će se način pridonijeti i izgradnji hrvatskog nazivlja s područja koje pokrivaju Radna grupa za normizaciju i DZNM/TO 46.

J. Zajec

Sadržaj

2	Razgovarali smo
7	Iz rada društva
11	Iz regionalnih društava
13	Iz knjižnica
19	Iz srodnih društava
20	Hrvatsko knjižnično vijeće
21	Međunarodna zbivanja
26	Vijesti iz EBLIDA-e
28	Skupovi, stipendije, predavanja
35	Osobne vijesti
35	Prikazi knjiga
36	Novi naslovi

Laila Miletić-Vejzović

Razgovor s Lailom Miletić-Vejzović, voditeljicom Odjela rukopisa, arhiva i specijalnih zbirki pri Državnom sveučilištu u Washingtonu (Manuscripts, Archives and Special Collection). Povod za razgovor bio je boravak L. Miletić-Vejzović u Hrvatskoj, točnije sudjelovanje na 4. seminaru Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture.

Za početak, opišite nam Odjel kojem ste na čelu..

Odjel se sastoji od zbirki starih i rijetkih knjiga, rukopisa, zemljopisnih karata (oko 1000 jedinica) i fotografija. Važan je dio Odjela i zavičajna zbirka, kao i arhiv Državnog sveučilišta u Washingtonu, koji sadrži službene dokumente i zbirke rukopisnih i objavljenih radova naših profesora.

Molim vas, samo nekoliko riječi o povijesti Vašeg odjela i o zbirkama koje skupljate..

Odjel je započeo s radom 1978. godine, kada su se ujedinili sveučilišni arhiv i zbirka starih i rijetkih knjiga. Potom im je još dodana knjižnica Leonarda i Virginije Woolf te rukopisna zbirka. Inače, takvi su odjeli nastajali širom Amerike nakon drugog svjetskog rata, kad su se počele skupljati *raštrkane* zbirke i stvarati specijalističke. Dozvolite mi samo malu digresiju o Sveučilištu samom. Nalazi se u istočnom dijelu države Washington, osnovano je 1890. kao *Washington State College* da bi 1958. bio preimenovan u *Washington State University*.

Svojim programima i aktivnostima Sveučilište podržava tradicionalno učenje, ali i istraživački rad studenata i profesora. Od većih zbirki naše Sveučilišne knjižnice spomenula bih zbirku s područja veterine, koja odlično odražava njezin povijesni razvoj, zbirku s područja arhitekture, povijesti, posebice povijesti ovog dijela Amerike, zbirku za amerikanistiku (*American Studies*) i bogatu zbirku književnih djela 19. i 20. stoljeća. Rukopisna zbirka pokriva mnoštvo raznih tema, a naročito smo bogati građom o indijanskim plemenima države Washington *Nez Perce* i *Yakima*. Među starim i rijetkim knjigama velik dio njih pripada zavičajnoj zbirci jer govori upravo o ovom dijelu države Washington. Još bih spomenula i malu zbirku ranih vašingtonskih impresuma (*Washington territorial imprints*), odnosno knjiga tiskanih u državi Washington u malim nakladama. Te su knjige vrlo su rijetke, a za nas značajne. Naš odjel nije samo lokalnog karaktera, *internacionalni* smo u inkunabulama, kojih imamo pedesetak.

Kakva je uloga knjižnice, odnosno bibliotekara danas u svijetu visokorazvijene tehnologije?

Uloga knjižnice svakako se promijenila u odnosu na prijašnja vremena. Internet je svima olakšao puno toga, nama bibliotekarima posebno. Čini mi se da je danas bibliotekar korisniku potrebniji nego u vrijeme tradicionalne obrade. Vi ste kao bibliotekar na klasičnim kataložnim listićima napisali sve što ste mislili da je korisniku važno. Danas je ipak malo drugačije sa svim tim formatima i kodiranim podacima koje u njih unosimo. U takvom okruženju bibliotekar predstavlja ključni element posredujući između vrhunske tehnologije i korisnika. Što se toga tiče, mi smo već napravili našu mrežnu stranicu i trudimo se kako što više sami saznavati o tome, tako i educirati naše korisnike i olakšati im pristup "šumi" informacija koja se nalazi na mreži. Korisnika nije dovoljno samo uputiti na mrežnu stranicu naše knjižnice već mu treba i pomoći da dođe do informacije koju želi. Mi želimo biti servis za korisnike i zadovoljiti što više njihovih zahtjeva, ukratko, želimo biti informativni i funkcionalni.

Jesu li se promijenile predrasude o bibliotekarima koji ljubomorno čuvaju "svoje" zbirke i ne dozvoljavaju pristup? Ili, jesu li se promijenili bibliotekari?

Meni se isto čini da su starije generacije bibliotekara bile puno zatvorenije. Ustalom, nije bez razloga nastao stereotip o bibliotekarima koji ljubomorno čuvaju te "svoje" zbirke. Srećom, danas se sve to promijenilo. Sredinom osamdesetih godina čak se počelo se govoriti i o međubibliotečnoj posudbi stare građe. Mi, primjerice, sudjelujemo u međubibliotečnoj razmjeni sa sveučilištima koja imaju specijalne zbirke poput naše. Nastojimo što više biti u javnosti. Početkom svakog semestra predstavimo studentima naš odjel i usluge te način korištenja građe. K nama dolaze i mnogi profesori i znanstvenici iz Europe i drugih dijelova Amerike. Europljanima je posebno zanimljiva knjižnica bračnog para Woolf te brojne zbirke britanskih autora koje posjedujemo. Osim toga, naši su korisnici i građani države Washington, a ne samo studenti našeg sveučilišta. U široj smo javnosti prisutni kroz suradnju s drugim institucijama, kroz intervjue u raznim medijima. Imamo i vrlo lijep izložbeni prostor, u kojem izlažemo novokupljene knjige ili one postojeće. Nedavno smo oporučno dobili zbirku jednog

poznatog vašingtonskog arhitekta, koju smo izložili i pozvala sam novinare na otvorenje kako bi povećala publicitet. Na taj način promoviramo knjižnicu ali i potičemo naše potencijalne donatore da nam pomognu.

Mislite li da je zbog svega toga danas bibliotekaru puno teže no nekada jer je više izložen javnosti.

Tradicionalne se funkcije knjižnice nisu promijenile, promijenio se način na koji ih mi ispunjavamo. Moderna tehnologija ima ono što mi zovemo dodatnom vrijednosti (*added value*). Demokratizacija cjelokupnog društva utjecala je i na našu profesiju pa mi danas jako puno radimo upravo na toj otvorenosti korisnicima premda smo odjel sa zatvorenim fondom. Osim toga, danas korisniku nudimo brojne vrste pomoći za pronalaženje potrebne građe koje zovemo *finding aids*. Dakako da to od bibliotekara zahtijeva puno napora i znanja, ali je s druge strane i veliki izazov, a veći izazov znači i veće zadovoljstvo.

Koliko se funkcija vaše zbirke kao čuvarice sveučilišnog i knjižnog blaga kosi s ovom otvorenošću o kojoj ste maloprije govorili?

Uvijek postoji taj balans između zatvorenosti naše zbirke s jedne i njezine potpune dostupnosti korisnicima s druge strane. Naš program smo saželi u dvije riječi: slobodan pristup i zaštita (*access versus preservation*), a informacijska nam je tehnologija to i omogućila. Korisnik može pretraživati naš OPAC i u tom preliminarnom pretraživanju dobije informaciju o knjizi, rukopisu ili dokumentu koji traži. Potpuni bibliografski zapis omogućuje mu vezu s vizualnim prikazom publikacije, i to pomoću polja 856 u MARC formatu. Pri tome obično digitaliziramo naslovnu stranu ili stranu s autografom nekog autora, zanimljivim drvorezom i sl. Tu dolazi do izražaja dodatna vrijednost računalnog medija i formata, koju sam maloprije spomenula. Nekako je lakše, s takvom tehnologijom, korisnika uvjeriti da fotokopiranje neke knjige nije samo pitanje autorskog prava nego i pitanje zaštite građe. Digitalna kamera olakšava nam posao. Građu ne moramo fotokopirati, samo ju snimimo digitalnom kamerom i korisniku tražene podatke pošaljemo elektronskom poštom.

Kako su bibliotekari u Vašoj sredini privitali informatizaciju i tehnološke inovacije?

U današnje je vrijeme jako bitno pratiti sve trendove i promjene u informacijskom svijetu i na vrijeme reagirati. Neka-ko mi se čini da su bibliotekari ponekad pasivni i s periferije promatraju inovacije pa se stoga i dogodi da ih preteknu razne komercijalne tvrtke.

Kako onda tome "doskočiti"?

Permanentnim obrazovanjem, točnije upoznavanjem informatike i nove tehnologije. U našem slučaju to znači pratiti što su veće knjižnice učinile i na njihovom primjeru učiti što je isplativo, a što ne. Mi smo vrlo brzo primijenili novu tehnologiju i njene mogućnosti u smislu poboljšavanja pristupa našoj građi. Ujedno smo preuzeli vodeću ulogu među ostalim knjižnicama našeg Sveučilišta.

Puno govorite o modernoj tehnologiji i njezinim prednostima. Koliko ona znači Vašem odjelu?

Danas, sa svom ovom modernom tehnologijom našu zbirku, pa i cijelu knjižnicu možete pretraživati iz bilo kojeg dijela svijeta. Naš nam je proračun, uz brojne donacije, omogućio da nabavimo CD plejere, računala, skenere i digitalnu kameru te poboljšamo naše usluge. Sad smo, uz pomoć te tehnologije, počeli digitalizirati našu fotografsku zbirku i stavljati ju na naše *web* stranice.

Zasebna ste zbirka, sami se financirate i nabavljate građu, što je izuzetno povoljna okolnost. Što je vama kao voditeljici te zbirke prioritetno prilikom nabave?

Mi imamo definirane smjernice za razvoj fonda (*collection development policy*) i u fiskalnoj godini, koja traje od početka srpnja do kraja lipnja sljedeće godine dobijemo svoj proračun (*acquisition budget*). Pri nabavi građe, u meni uvijek postoji mali "filozofski" problem oko toga što nabaviti jer mi se čini da pretpostavljajući jednu knjigu drugoj radim neku vrstu cenzure. Prioritetno nam je ono što je korisno našim studentima i profesorima jer mi podržavamo razne programe, nastavu i istraživačke radove.

Kod kupnje ili donacije raznih knjižnica za bibliotekara se uvijek pojavljuje problem: kako tu knjižnicu uklopiti u postojeći fond. Treba li ju očuvati u integralnom obliku ili jednostavno uklopiti u preostali dio fonda zanemari viši njezina vlasnika. Kako vi rješavate takve probleme?

Mi u načelu uklopimo takvu vrstu knjižnica u preostali dio fonda, ali se pri tome ne zanemari vlasnik. U našem OPAC-u jedna od točaka pristupa je i jedinstveni naziv knjižnice, a realizira se preko posebnog polja za darovatelja ili bivšeg vlasnika u MARC formatu. U klasičnom smo katalogu također vodili računa o tome da se nečija knjižnica očuva kao cjelina.

Vratimo se na temu o digitalizaciji, obzirom da je to posao koji nama tek predstoji, voljela bih iz prve ruke čuti kako se to odvijalo kod vas.

Prije nego je naš odjel počeo s digitalizacijom obišla sam neke knjižnice u Washingtonu koje su to napravile, razgovarala s predstavnicima raznih tvrtki. Oni su mi ponudili najnoviji "krik" tehnologije s napomenom da to vrlo brzo zastarijeva. Imajući to u vidu, mi smo u taj projekt krenuli sukladno našim mogućnostima i potrebama. Prvi projekt digitalizacije na višoj razini bila je zbirka fotografija fotografa Franka Matsure. Naime, Državna knjižnica u Washingtonu, u gradu Olympiji, raspisala je natječaj za pilot-projekt digitalizacije. Naša se knjižnica prijavila i bila izabrana uz još šest drugih pa smo krenuli u taj projekt. Kad smo odlučivali što ćemo digitalizirati, bilo nam je važno da to bude nešto što će biti korisno našim korisnicima i što je od povijesne važnosti za državu Washington. Tako smo se odlučili za spomenutu zbirku fotografija. Državna knjižnica iz Washingtona uvjetovala nam je da situacija s autorskim pravima bude čista. Tu se stvar zakomplicirala jer

4

Razgovarali smo

su autorska prava nad dijelom fotografija iz našeg fonda bila neriješena. Više od tri mjeseca trajali su pregovori oko toga, nakon čega smo dobili pismenu dozvolu da sporne fotografije stavimo na Internet.

Kako je počeo posao?

Najprije smo testirali bazu podataka *CONTENT*, koju su zajednički osmislili kompjutorski stručnjaci i bibliotekari na Sveučilištu Washington u Seattleu. Radi se o bazi digitalnih slika (*digital imaging database*), a za integriranje metapodataka bio je prihvaćen Dublinski osnovni skup elemenata (*Dublin Core Element Set*) kao jedinstveni standard.

Koja je bila vaša uloga u tom zajedničkom projektu knjižnica u državi Washington?

Moj se posao sastojao u vođenju i nadgledavanju projekta, upravljanju proračunom, pisanju financijskih izvještaja i konačnog izvještaja. Ukratko, sve ono što radi *project manager*. Nakon odobrenja projekta napravila sam prijedlog za proračun u kojem sam predvidjela troškove cijelog projekta i navela koliko ćemo sami financijski sudjelovati u tome, a kolika su nam potraživanja. Uz naše stalno osoblje zaposlili smo dva vanjska suradnika, jedan od njih bio je zadužen za skeniranje a drugi za istraživanje i integriranje metapodataka u digitalnu sliku.

Koje ste sve poslove morali obaviti radeći na digitalizaciji fotografske zbirke?

Najvažniji su poslovi bili skeniranje i opis fotografija te konačno unošenje podataka. Naša je zbirka bila obrađena na zbirnoj razini, a prilikom digitalizacije pokazalo se da su to vrlo šturi opisi. Opis samih slika iziskivao je puno više podataka, svaku smo sliku morali detaljno opisati da bismo korisniku u pretraživanju osigurali različite točke pristupa. Skenirane slike pohranjivale su se istovremeno u JPEG (72 dpi) i TIFF (300 dpi) formatu. JPEG format je bio za digitalnu bazu, a TIFF će poslužiti kao derivati za našu buduću upotrebu. Što se tiče samog trajanja cijelog tog procesa, skeniranje traje samo 3 minute u prosjeku, a 45 minuta se prosječno potroši na opis jedne fotografije, dakle to je dugotrajan i skup posao.

Što je najvažnije u digitalizaciji?

Najvažnije vam je da odredite svrsishodne točke pristupa, s kojih će vaš korisnik moći pretraživati digitaliziranu građu i da napravite adekvatan opis. Možete imati stotine i tisuće skeniranih rukopisa i slika, koji su potpuno nefunkcionalni dok u sebi nemaju integriran odgovarajući opis. Dublinski skup koristan nam je u određivanju svrsishodnih točaka pristupa. To je standard s 15 elemenata među kojima odabirete one koji su vama potrebni za određenu građu. Osim toga, baza podataka bila je takva da nam je omogućila mijenjanje nekih vrijednosti tijekom samog rada, što je bilo vrlo značajno jer smo i mi sami često u *hodu* odlučivali koje će nam polje biti pretraživo a koje neće itd.

Koliko je u tome bila važna ekonomičnost?

Mi smo stalno pazili da ekonomično i učinkovito obavljamo svaki svoj dio posla i da ne ponavljamo iste stvari. Naš je tehničar, na primjer, stavljao skenirane fotografije s radnog stola istovremeno u oba formata kako bi se izbjeglo ponovo skeniranje. Isto je bilo i sa zapisima. Još dok sam katalogizirala na tradicionalni način, smatrala sam da je najjeftinije i najučinkovitije napraviti potpuni zapis prvi put. Isto je i sada iako mi razmišljamo kako se uvijek možemo vratiti u zapis i nešto revidirati jer smo *on-line*.

Koliko ste fotografija uspjeli digitalizirati?

Od travnja do kolovoza mi smo digitalizirali 1241 fotografiju.

Koliko je stajao cijeli projekt?

Ukupno je za projekt bilo predviđeno 35 000 dolara, od države smo dobili 17 000 dolara, ostalo smo financirali sami.

Jeste li digitalizirali još koji dio vašeg fonda?

Započeli smo digitalizaciju starih geografskih karata, koje prikazuju *Washington Territory*, tj. razdoblje prije 1889., kad je *Washington Territory* postao *Washington State*. Već smo puno surađivali s knjižnicom pri Sveučilištu u Seattleu jer je ona imala zbirku komplementarnu našoj. Mi pokrivamo istočni dio države Washington, dok su oni bogatiji građom koja se odnosi na njezin zapadni dio. Ovakva suradnja vrlo je korisna i za nas ali i za korisnike jer na jednome mjestu nađu sve što ih o nekoj temi zanima.

Koje ciljeve želite postići digitalizacijom?

Za sada digitaliziramo građu isključivo radi poboljšanog pristupa, još nismo započeli sustavnu digitalizaciju u svrhu zaštite našeg fonda. Čekamo da veće ustanove riješe probleme vezane uz to pa da od njih preuzmemo gotova rješenja.

Recite nam, za kraj, kakvo je vaše viđenje bibliotekarstva (posebice onog koje se bavi starim i rijetkim knjigama i rukopisima) i bibliotekarske profesije u budućnosti.

Budućnost knjižnica vidim i u digitalizaciji, koja će znatno olakšati korištenje knjižnične građe. Sve to skupa još je jedan korak više prema idealu maksimalne otvorenosti knjižnica svojim korisnicima, koji svi mi bibliotekari priželjkujemo.

Gospođo Vejzović, hvala vam na ovako opširnom razgovoru i želim vam puno uspjeha u daljnjem radu.

Hvala vama na mogućnosti da dam ovaj intervju i nadam se da ćemo nešto slično i ponoviti.

Razgovarala: I. Galić

Paul Cunnea

*Paul Cunnea radi na Sveučilištu Napier, kao voditelj poslova katalogizacije u sustavu od osam knjižnica Sveučilišta. Boravio je u Hrvatskoj, u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u svibnju 2001., u okviru stručne razmjene kadrova Sveučilišta Napier i NSK.
<http://www.napier.ac.uk>,
e-mail: p.cunnea@napier.ac.uk*

Čime se točno bavite, koje su Vaše dužnosti?

Upravitelj sam bibliografskih službi, jedan od trojice u Timu za upravljanje i razvoj informacijskih izvora. Druga dva upravitelja bave se razvojem sustava i nabavom. Svrha posla koji obavljam je omogućiti učinkovito pronalaženje informacijskih izvora za naše krajnje korisnike tako da se osiguraju i održavaju visokokvalitetne bibliografske usluge i razvijaju alati za pronalaženje izvora. To bi značilo da sam odgovoran za održavanje kataloga i srodne službe, tako da nadzirem sve kataložne aktivnosti u knjižnici i koordiniram knjižnično osoblje zaduženo za te aktivnosti. Održavam stalnu suradnju s upraviteljima sustava i nabave, s upraviteljem zaduženim za istraživanje i razvoj novih usluga, suradnji i tehnologija, a dio sam i Tima za informacijske usluge koji je odgovoran za razvoj zbirke i obučavanje korisnika.

Koliko je ljudi zaposleno na poslovima katalogizacije i kojim se tempom građa obrađuje?

Teško pitanje. Osim mene, samo je jedna osoba zadužena za katalogizaciju, i to u osnovi za tradicionalne monografske publikacije (uključujući audio CD-ove, CD-ROM-ove, itd.). Ostali članovi tima odgovorni su za brigu oko serijskih publikacija pa te publikacije i katalogiziraju. U nedavnoj reorganizaciji tima katalogizatori serijskih publikacija dobili su i zadaću elektroničkih publikacija, što je velika zadaća zbog nemalog broja paketa elektroničkih serijskih publikacija na koje smo pretplaćeni (prije je to bila jedna od mojih dužnosti). Pri reorganizaciji također je formirano novo radno mjesto posebno za elektroničke izvore, a obuhvaća poslove pretplaćivanja, osiguravanja pristupa i katalogizacije. Nadzirem i poslove katalogizacije ostalog knjižničnog osoblja iz Tima za informacijske usluge, koje radi na katalogizaciji video formata, nota, zvučnih zapisa, studentskih projekata, godišnjih izvještaja te sive literature o zdravlju. Taj tim čini 10 članova, pored 5 članova tima koji se prvenstveno bavi katalogizacijom. U prosjeku se izradi oko 2000 zapisa mjesečno, dakle oko 100 zapisa dnevno.

Koliko otprilike postoji obrađenih elektroničkih izvora i koje se sve vrste obrađuju?

Rekao bih da imamo pristup broju od oko 3000 elektroničkih serijskih publikacija putem Interneta (uključujući baze podataka, *gateways*, Web stranice, itd.), te nešto više od 200 CD-ROM-ova (u što ne ubrajam popratne CD-ROM-ove). Sada više ne održavamo mrežu CD-ROM-ova, a u korist Internet pristupa elektroničkim izvorima; u 200 CD-ROM-ova spadaju diskovi dostupni za samostalnu uporabu na kampusu, mada se neki posuđuju (svi CD-ROM-ovi koji dolaze kao popratna građa mogu se posuditi). Momentalno smo u značajnim zaostacima s elektroničkim serijskim publikacijama zbog velikih paketa na koje smo pretplaćeni te zbog malog broja obučanih katalogizatora.

Koji su kriteriji za izvore s Interneta koje odabirete za katalogizaciju?

To su kriteriji koji se odnose na razvoj zbirke, a u obzir se uzimaju i kriteriji specifični za elektroničke izvore, kao što su: licenca za korištenje, održavanje s time vezani troškovi softwarea i hardwarea; mogućnost zajedničkog udjela u cijeni više odjela ili ustanova; koja agencija nadzire pristup i proizvod i na koji način; ugovori o razini usluga; kompatibilnost hardwarea/softwarea i operativnog sustava; izbor načina pristupa i formata; ograničenja pristupa za korisničke skupine; ograničenja pristupnih mjesta; je li ponuđeni pristup dovoljan za željenu skupinu korisnika; potreba za obučavanjem korisnika i dostupnost obuke; dostupnost alternativnih proizvoda/publikacija; je li proizvod dopunjuje ili zamjenjuje tiskani ekvivalent; hoće li kupnja uključivati odgovarajuće otkazivanje pretplate; je li sadržaj proizvoda podložan promjeni ili izmjeni; koji su mehanizmi povratnih

6

Razgovarali smo

informacija dostupni. Sve je to potrebno razmotriti pri kupnji elektroničkog proizvoda, te, iako postoje poželjniji modeli, recimo u smislu bolje metode pristupa i ugovora o licenci, svaki se proizvod/paket razmatra prema vlastitim vrijednostima, pri čemu je često moguć dogovor po nizu pitanja, npr. metode pristupa ponuđene u budućnosti ili mogućnost širenja korisničke skupine. Također neće za sve proizvode biti potrebne sve navedene točke razmatranja, npr. za besplatne izvore neće biti potrebno razmatrati cijene ili licence, ali će većinu ostalih točaka biti potrebno primijeniti.

A što je sa SWETS-om i online "providerima"? Na koje ste pretplaćeni i kako ih koristite?

SwetsBlackwell je naš najveći agent za pretplaćivanje, vodi našu pretplatu na većinu serijskih publikacija, uključujući i elektroničke pretplate. Međutim, oni ne uređuju izravno pristup elektroničkim proizvodima, iako njihov SwetsNavigator ima ponudu za to po razumnoj cijeni za sve elektroničke naslove na koji se radi pretplata preko Swetsa; za one koji nisu pretplaćeni preko Swetsa, cijena je visoka. Međutim, oni se mogu povezati sa "prikupljačima" (aggregators) serijskih publikacija i *gatewayima* i tako osigurati pristup. Navest ću neke od glavnih izvora i paketa koje koristimo. BIDS (Bath Information & Data Services): to je glavna britanska znanstvena bibliografska usluga koju pruža Bath Sveučilište (University of Bath), a osigurava pristup nizu baza podataka, kao što su International Bibliography of the Social Sciences, ERIC, British Education Index, i INSPEC, plus prikupljaču serijskih publikacija IngentaJournals. Slična usluga koju pruža Edinburško sveučilište (University of Edinburgh) je EDINA, koja osigurava pristup sljedećim bazama: Biosisu, Digimapu, EiCompendexu i raznim drugim bazama podataka i izvorima za britansku znanstvenu zajednicu. Budući da su takve usluge uglavnom namijenjene britanskoj znanstvenoj zajednici koja ih i održava, pristup je osiguran većinom putem IP adrese za pristup u okviru sveučilišta, ili putem ATHENS-a za udaljeni pristup, što omogućava da se uz pomoć samo jednog korisničkog imena i lozinke pristupi svim izvorima dostupnima za korištenje; ta je metoda savršena za studente na programu udaljenog učenja i korisnike koji ne borave u kampusu. Dva naša najveća prikupljača su Catchword i IngentaJournals (koje održava BIDS). Preko njih se može pristupiti broju od oko 1000 naslova s cjelovitim tekstom te oko 2,500 naslova serijskih publikacija, ali oni ne upravljaju izravno pristupom. Pristup uključuje 3 ili 4 načina odnosa između a) nakladnika b) prikupljača serijskih publikacija, c) knjižnice, a obično i d) agenta za pretplaćivanje, koji, iako se u pravilu mogu jednostavno urediti, mogu dovesti do problema u komunikaciji. Zahvaljujući svojim alatima za pretraživanje, IngentaJournals može se koristiti i kao besplatno dostupna referentna baza podataka za članke, sa cjelovitim tekstom za pretplaćene naslove. Ostali paketi serijskih publikacija kojima se izravno upravlja su: ScienceDirect,

osnovni paket elektroničkih serijskih publikacija Elsevier Science, s više od 1000 naslova sa cjelovitim tekstom. Tim paketom upravlja ScienceDirect, a Napier ima cjeloviti pristup gotovo svim naslovima. Nedostatak je u tome što nisu svi naslovi relevantni za predmete koje Sveučilište Napier pokriva pa je problem što da Knjižnica odabere za katalogizaciju i pružanje pristupa. Emerald je *gateway* MCB Press-a za preko 100 serijskih naslova s cjelovitim tekstom. Drugi veliki izvor je Westlaw UK, koji daje pristup velikom broju pravnih baza podataka i serijskih naslova, uključujući kazala, zakone i pravna izvješća.

Jeste li član kakvog konzorcija knjižnica? Koje su prednosti, a koji nedostaci konzorcija?

U konzorciju smo za nabavu knjiga, pa tim putem postizemo povoljne cijene od najvažnijih dobavljača. Mana je ta da uvjeti konzorcija nameću određeni postotak narudžbi putem ograničenog broja dobavljača knjiga, što može istisnuti male dobavljače i ograničava Vaš izbor dobavljača za posebnu građu, iako to postoji kao mogućnost. Ostali konzorcijski ugovori od kojih imamo koristi su, primjerice, CHEST i NESLI (National Electronic Site Licensing Initiative), koji ugovaraju za britansku znanstvenu zajednicu. Dogovaraju povoljnije uvjete kupnje, a poboljšane su i metode pristupa i mogućnosti licenci. Izdavači i dobavljači također se potiču na prebacivanje na elektroničke medije. Neki od nedostataka su: sastavljanje ugovora može biti dugotrajno dok se sve stranke ne usuglase; konačni ugovor ne mora odgovarati pojedinoj ustanovi koja će onda morati samostalno ugovarati; konačni ugovor može biti vrlo složen i nerazumljiv; određeni paketi nisu povoljni, tj. ustanova možda može željeti pristup samo jednom dijelu paketa; nemogućnost npr. otkazivanja pretplata na tiskane publikacije ili dužina trajanja ugovora. Unatoč poduljoj listi negativnih aspekata, prednosti uglavnom prevladaju.

Kako vidite stanje u Hrvatskoj, u odnosu na elektroničke izvore i drugo...?

U određenim aspektima situacija je vrlo slična škotskoj, u tome što elektroničko okruženje omogućava da izvori postanu globalno dostupni. Međutim, to ne mora značiti su zapravo i praktično dostupni, ili da su dostupni u odgovarajućem formatu, a jezik je očigledna prepreka pristupu. Neophodan je i pristup tehnologiji za omogućavanje pristupa informaciji, te iako sam impresioniran razinom tehnologije koju sam vidio, informacije koje sam dobio ukazuju da takva situacija nije norma. Infrastruktura je također puno drukčija, a dostavljanje elektroničkih izvora ovisi o pouzdanom i brzom elektroničkom okruženju; no, situacija se u Hrvatskoj mijenja i bio sam zapanjen sigurnošću stava mnogih članova knjižnične zajednice i u određenoj mjeri profilom struke općenito. I, naravno, mi u Škotskoj zavidni smo na mogućnostima koje pruža situacija s kooperativnom katalogizacijom u Hrvatskoj. Čini mi se da je e-izdavaštvo

Razgovarali smo

u Hrvatskoj u početnom stadiju razvoja, barem izdavanje na Internetu, ali u takvim okruženjima razvoji su vrlo ubrzani. U knjižničnoj zajednici postoji vrlo napredan stav o tom području pružanja informacija, i u promoviranju i upravljanju, te uz obrazovanje, sigurnost, napredno razmišljanje i entuzijazam te vrste stavlja hrvatsku knjižničnu zajednicu na dobru poziciju za rješavanje problema novih razvojnih tokova i izazova koji nastaju.

Kako vidite suradnju Napiera s hrvatskim ustanovama te suradnju Škotske i Hrvatske u knjižničarstvu općenito?

Mislim da je Napier do sada imao puno koristi, a da ne govorim o sebi! Kao i kulturalna i osobna razmjena mišljenja, stručna razmjena svima omogućava učenje. U određenoj mjeri naučio sam o našim praksama i stajalištima jednako kao i o Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i drugim knjižnicama koje sam posjetio. Također se tu radi o učenju o praksama, stajalištima i kulturi općenito, kao i o učenju praktičnih problema i rješenja ISBD(ER)-a, upravljanju serijskim publikacijama i administraciji pristupa. Osim toga, te dvije države imaju puno sličnosti u izgledu, kulturi, veličini i mi se radujemo daljnjoj suradnji!

Što biste još voljeli reći?

Samo bih se želio puno zahvaliti svima u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, knjižnicama koje su me tako toplo primile u Zagrebu, Zadru, Osijeku i Vukovaru i svima koji su učinili da ću moj ostanak u Hrvatskoj tako dugo zadržati u sjećanju. Posebno se zahvaljujem Mirni Willer na organizaciji tako izvrsnog programa i tako dobroj brizi za mene, Marini Mihalić na tako dobrom prijemu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, Sofiji Klarin i Sonji Pigac na svojoj pomoći i podršci, Tinki i Tomi na poslijepodnevnom kavama, Mladenu Masaru iz Zadra i Damiru Paveliću s Ekonomskog fakulteta na svojoj pomoći i prijateljstvu te Tatjani Aparac s Filozofskog fakulteta i Srećku Jelušiću na podršci. Naučio sam o Hrvatskoj koliko i o knjižničarstvu, ali postoje još dijelovi koje moram otkriti i znam da ću se vratiti samo zbog toga. Također se nadam da će Sveučilište Napier pružiti gostoprimstvo i prijateljstvo našim hrvatskim kolegama kada nas posjete u Škotskoj, počevši s dolaskom Sonje Pigac koja dolazi kao drugi dio zamjene ovoga ljeta, za što se nadam da će biti samo dio nastavka plodne i ugodne suradnje između ustanova u Škotskoj i Hrvatskoj (ne zaboravimo IFLA-u 2002 u Glasgowu) – i, ne brinite za nogometnu utakmicu u rujnu, smoždit ćete nas kao što je Goran smoždio Pata u Wimbledonu.

Razgovarala: K. Golub

Iz rada društva

Mišljenje vezano uz "slučaj Korčula"

Posljednih smo godina svjedoci prozivanja u medijima pojedinih knjižničnih djelatnika, pa i svih hrvatskih knjižničara, zbog postupaka pri otpisivanju knjiga ("bacanje knjiga u kontejner", "spaljivanje knjiga" i sl.), posebno u narodnim i školskim knjižnicama. Najveći broj napisa bio je vezan uz provođenje revizije i otpisa 1997. godine u knjižnici "Ivan Vidali" u Korčuli. O tome je prikupljena obimna dokumentacija, koju je velikim dijelom dostavio gospodin Ante Lešaja, inicijator osnivanja knjižnice i njen prvi ravnatelj. On se obraćao svojim prigovorima HKD-u 1998., potom učestalije 2000. i 2001. Glavni odbor Hrvatskoga knjižničarskog društva o "slučaju Korčula" raspravljao je u više navrata. S molbom da preispita rad na spomenutoj reviziji i otpisu iz 1997., Društvu se u prosincu 2000. obratila i ravnateljica knjižnice Izabel Skokandić.

Temeljem svega navedenog Predsjednica Hrvatskoga knjižničarskog društva, uz suglasnost Izvršnog odbora, imenovala je radnu grupu u sastavu Jasna Kovačević, predsjednica Nadzornog odbora, Alemka Belan-Simić, predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama i Spomenka Petrović, članica Sekcije za narodne knjižnice, sa zadatkom da preispita ispravnost i stručnost obavljenog posla vezanog uz navedenu reviziju.

Radna grupa je proučila svu dostupnu dokumentaciju te posjetila knjižnicu u Korčuli, s ciljem sagledavanja problema u cjelosti. O svemu utvrđenom radna je grupa podnijela izvještaj (u Prilogu), koji je prihvaćen na sastanku Izvršnog odbora 28. svibnja 2001.

Iz navedenog izvještaja jasno je da revizija i otpis nisu provedeni u skladu s važećim pravilnicima hrvatskog knjižničarstva i da je neadekvatno odlaganje knjiga u kontejner dovelo do ogorčenih reakcija javnosti. Javili su se hrvatski javni i kulturni djelatnici iritirani tim činom te posebno javnim izjavama nekih političara, tako da je cijeli slučaj poprimio karakteristike javnog kulturnog skandala.

Hrvatsko knjižničarsko društvo ima dugu tradiciju u promicanju knjižničarske struke i uvođenju stručnih normi i novina u rad naših knjižnica. Sekcije i komisije Društva izrađuju prijedloge pravilnika za obavljanje pojedinih stručnih poslova u knjižnicama, usklađene s najnovijim međunarodnim standardima i preporukama. Kroz odredbe Etičkog kodeksa Društvo obavezuje svoje članove na poštivanje stručnih načela pri obavljanju svih vrsta knjižničnih poslova.

Prihvaćanjem Izjave o slobodnom pristupu informacijama na skupštini Društva u rujnu 2000. hrvatski su knjižničari potvrdili da će se u svom radu voditi isključivo stručnim načelima, a Društvo je preuzelo obvezu da javno stane u obranu svojih članova, koji su neopravdano izloženi kritici ili zamjerka, ali i da reagira ako članovi Društva budu kršili načela naznačena u Izjavi.

Kako su na spominjane prozivke reagirali samo pojedinačno neki naši članovi, smatramo nužnim konstatirati da je učinjeno više propusta, zbog kojih je narušen ugled čitave profesije i to prije svega nepravodobnim reagiranjem na spominjane

dogadaje i neprovođenjem šire stručne rasprave o datim pojavama.

Kao stručni djelatnici osuđujemo ovaj i sve slične slučajeve, ako ih je bilo. Propusti i neznanje pojedinaca na smiju se i ne mogu odraziti na struku u cjelini.

Hrvatsko knjižničarsko društvo mora objasniti i svojim članovima i široj zainteresiranoj javnosti da u ovom trenutku može dati samo svoje stručno mišljenje o radu knjižnica i pojedinaca. U Statutu ono za sada nema razrađenu metodologiju postupaka za ovakve i slične situacije u kojima nestručnost ozbiljno ugrožava ugled struke.

Hrvatsko knjižničarsko društvo mora osigurati i bolje odnose s cjelokupnom javnošću bilo putem medija ili izravnim kontaktima i kloniti se šutnje kako ona ne bi bila shvaćena kao znak ravnodušnosti ili prezira u odnosu prije svega prema našim korisnicima a onda i hrvatskoj javnosti.

Kao poticaj da se promijeni ono što kao Društvo možemo promijeniti na bolje smatramo da je nužno:

- * pravodobno reagirati na moguću pojavu neprofesionalnog ponašanja
- * u Statut i Etički kodeks uvesti odredbe koje sankcioniraju takvo ponašanje
- * pospješiti realizaciju sustava permanentnog obrazovanja

U Zagrebu 29. lipnja 2001.

Za Glavni odbor Hrvatskoga knjižničarskog društva
Dubravka Stančin-Rošić, predsjednica

Revizija i otpis provedeni 1997. u Knjižnici "Ivan Vidali" u Korčuli

Radna grupa u sastavu Jasna Kovačević (predsjednica Nadzornog odbora), Alemka Belan-Simić (predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama) i Spomenka Petrović (članica Sekcije za narodne knjižnice) formirana je na prijedlog predsjednice HKD-a Dubravke Stančin-Rošić s ciljem da prouči u potpunosti probleme vezane uz reviziju i otpis proveden 1997. u Knjižnici "Ivan Vidali" u Korčuli te o tome podnese izvještaj.

Članice radne grupe pregledale su svu dokumentaciju koja im je sredinom ožujka 2001. predana u HKD-u, kao i dokumentaciju koju su samoinicijativno Alemki Belan-Simić uputile kolegice Tajana Grbin i Milojka Skokandić te gospodin Ante Lešaja (u dva navrata) te su smatrale da bi za sastavljanje potpunog izvještaja bilo potrebno posjetiti knjižnicu "Ivan Vidali" u Korčuli i porazgovarati sa svim djelatnicama.

Dobivši suglasnost Izvršnog odbora HKD-a, posjetile su Knjižnicu "Ivan Vidali" 2. i 3. svibnja 2001. Tijekom ta dva dana obavljani su razgovori sa sve tri djelatnice, pregledane su inventarne knjige, katalogi te knjižni fond u knjižnici i u depou.

Temeljem uvida u dokumentaciju i stanje u knjižnici podnosimo slijedeći izvještaj vezan uz reviziju i otpis proveden 1997. u Knjižnici "Ivan Vidali" u Korčuli.

1. Zapisnici o reviziji i otpisu koje potpisuje v.d. ravnateljica Gradske knjižnice "Ivan Vidali" Izabel Skokandić, a koji nemaju datuma, nisu u skladu sa dostavljenim nam popisima otpisanih knjiga. U Zapisniku o reviziji navodi se da je tijekom revizije "izdvojeno 681 svezak knjižne građe koja će na osnovi amortiziranosti biti otpisana, te 47 svezaka knjižne građe koja će na osnovi zastarjelosti zaduženja ili nestalosti biti predložena za otpis." U Zapisniku o otpisu, u kojem nedostaje ukupna vrijednost otpisanog fonda, ponavlja se da je 681 sv. predložen za otpis "na osnovi amortiziranosti, dotrajalosti i oštećenja" te 47 sv. "na osnovi zastarjelosti zaduženja i nestalosti knjiga". Dva popisa otpisanih knjiga koje je HKD-u poslala Izabel Skokandić razlikuju se od navedenog prema osnovi temeljem koje je izvršen otpis kao i po broju svezaka. Prvi popis je *Popis oštećenih i dotrajalih knjiga, predloženih za otpis* i broji 281 sv., a drugi *Popis zastarjelih i nepotrebnih knjiga, predloženih za otpis* koji broji 400 sv. U *Naputku za provođenje revizije i otpisa građe u knjižnicama Republike Hrvatske* (Vjesnik bibliotekara Hrvatske 35, 3/4(1992), str. 253-257.) na koji je Izabel Skokandić upozorila Tea Zanini iz nadležne Matične službe u dopisu od 10. lipnja 1997., ne postoji kategorija *zastarjelih i nepotrebnih knjiga* kao osnova za otpis, ali je ona navedena u materijalima sa predavanja školskim knjižničarima o reviziji i otpisu, koji su joj istom prilikom upućeni. Popis 47 sv. predloženih za otpis po osnovi zastarjelosti zaduženja nismo dobili.

2. Popisi otpisanih knjiga nisu izrađeni u skladu sa *Naputkom*. Nedostaju podaci o mjestu i godini izdanja pojedine knjige kao i cijena. Knjige u popisu nisu razvrstane prema pripadnosti fondu dječje literature ili fondu za odrasle, mada postoje dvije odvojene knjige inventara. Knjige nisu razvrstane ni prema veličini inventarnog broja, što bi olakšalo sravnjivanje otpisanih knjiga sa knjigama inventara, a ni prema autoru i naslovu, čime bi se dobio uvid koliko je naslova (ili primjeraka istog naslova) određenog autora otpisano.

3. Uvidom u inventarne knjige utvrđeno je da u rubrici *Napomena* nema podataka o obavljenoj reviziji. Navedeni su, i to samo u knjizi inventara dječjeg fonda, podaci o otpisu po reviziji iz 1997.

4. Iz zajedničkog razgovora s djelatnicama Tajanom Grbin, Izabel Skokandić i Milojkom Skokandić (koja je na razgovor došla s porodiljnog dopusta), utvrđeno je da je otpis dijela fonda, izdvojenog tijekom revizije iz slobodnog pristupa za depo, samostalno obavila Izabel Skokandić koja je knjige, zajedno sa knjižnim listićima osobno odložila u kontejner za smeće. Kako tijekom otpisa nije surađivala s ostale dvije djelatnice, te im nije pokazala popise otpisanih knjiga, Tajana Grbin i Milojka Skokandić su se odbile potpisati kao članice komisije za otpis.

5. Kako knjižnica nema matični ni topografski katalog, a stariji dio fonda kojem su pripadale otpisane knjige nije katalogiziran, nije se moglo utvrditi u kolikom su broju u fondu ostali pojedini naslovi koje nalazimo na popisu otpisanih knjiga. Činjenica je da velika većina od 400 sv. na *Popisu zastarjelih i nepotrebnih knjiga, predloženih za otpis* pripada fondu dječje literature, i to knjigama koje više nisu na popisima lektire te nisu bile često korištene, zbog čega su i predložene za depo. Odabirom pojedinih autora i naslova s *Popisa* te pregle-

dom slobodnog pristupa utvrđeno je da su pojedini naslovi i dalje dostupni korisnicima, mada u manjem broju primjeraka.

6. Izabel Skokandić je u nekim napisima u tisku prozvana da je izvršila čišćenje knjižnice od nepodobnih autora te literature na srpskom jeziku. Pregledom slobodnog pristupa ustanovljeno je da se u Knjižnici "Ivan Vidali" na nekoliko polica nalaze djela srpske književnosti i da su svima dostupna.

Smatramo stoga da je redoviti otpis knjiga, kao sastavni dio poslovanja knjižnice, zbog nestručne provedbe i neadekvatnog odlaganja otpisanih knjiga u kontejner, dobio neprikladne političke konotacije. Izostanak reakcije stručne knjižničarske javnosti o "bacanju knjiga u kontejner" omogućio je da se našim stručnim pitanjima bave osobe izvan struke i nanijelo štetu ugledu hrvatskih knjižničara ne samo u Hrvatskoj, nego i u svijetu.

Izostanak stručne ocjene rada na spominjanoj reviziji i otpisu, doveo je i do loših međuljudskih odnosa u Knjižnici "Ivan Vidali". Nadamo se da će ovaj izvještaj, kao rezultat posjete i zajedničkog razgovora radne grupe HKD-a i djelatnica knjižnice, otvoriti mogućnosti za bolju suradnju i poboljšanje međuljudskih odnosa, a na dobrobit knjižnice i njenih korisnika.

Zagrebu, 10. svibnja 2001.

Jasna Kovačević
Alemka Belan-Simić
Spomenka Petrović

Zaključci

Sa druge sjednice Glavnog odbora održane 15. lipnja 2001. u NSK-a.

1. Dnevni red jednoglasno je prihvaćen.
2. Zapisnik s 1. (konstituirajuće) sjednice Glavnog odbora jednoglasno je prihvaćen.
3. Izvješće predsjednice HKD-a o radu Izvršnog odbora jednoglasno je prihvaćeno.
4. Glavni odbor HKD-a potvrdio je i odobrio zaključke i odluke Izvršnog odbora: nabavu namještaja i nadogradnju računala za potrebe rada HKD-a, prijavu na natječaj Ministarstva znanosti i tehnologije u 2001. godini za otkup knjiga i za novčanu potporu za djelatnost udruge, uplatu kotizacije predstavnicama HKD-a (A. Horvat, I. Stričević, M. Willer) za sudjelovanje na IFLA-inoj konferenciji u Bostonu, sjednicama Glavnog odbora uz predsjednika Nadzornog odbora HKD-a treba prisustvovati i predsjednik Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja, Glavni odbor treba potvrđivati članstvo u komisijama i radnim grupama HKD-a.
5. Potvrđeni su članovi *Radne grupe za pripremu Vodiča kroz HKD* u sastavu D. Stančin-Rošić, T. Sušec, A. Belan-Simić, D. Gabriel i V. Juričić, članovi *Uredništva Novosti HKD-a* u sastavu J. Slobodanac, J. Kenda, L. Machala, K. Pintarić, D. Stančin-Rošić i D. Gabriel, članovi *Radne grupe za izmjenu Etičkog kodeksa* u sastavu J. Kovačević, A. Belan-Simić, D. Katalenac i Lj. Pernar-Robić, članovi *Radne grupe za izradu Pravilnika HKD-a* u sastavu E. Bačić, B. Peradenić-Kotur, T.

Sušec te članovi *Radne grupe za izmjenu Statuta* u sastavu D. Stančin-Rošić, T. Sušec, A. Belan-Simić, D. Laća-Bastić, M. Šapro-Ficović, A. Horvat i E. Bačić. Odlučeno je prijedloge za nadopunu članstva u navedenim tijelima članovi Glavnog i Stručnog odbora trebaju uputiti na Tajništvo HKD-a najkasnije do 25.6.2001.

6. Jednoglasno je prihvaćeno financijsko izvješće blagajnika i prijedlog Izvršnog odbora o rebalansu Plana i programa rada HKD-a za 2001. godinu. Odlučeno je da članovi Glavnog i Stručnog odbora mogu poslati eventualne primjedbe, izmjene i dopune na prijedlog rebalansa najkasnije do 30.7.2001. godine na adresu Tajništva Društva.

7. Izvješće Radne grupe HKD-a (u sastavu J. Kovačević – predsjednica Nadzornog odbora, A. Belan-Simić – predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama, S. Petrović – članica Sekcije za narodne knjižnice) koja je boravila u Korčuli i proučila probleme vezane uz reviziju i otpis građe proveden 1997. u Knjižnici "Ivan Vidali", prihvaćeno je s 14 glasova za i jednim suzdržanim glasom.

8. Primjedbe na Mišljenje vezano uz "slučaj Korčula" koje su na temelju prethodno spomenutog Izvješća Radne grupe HKD-a izradile D. Stančin (predsjednica HKD-a), T. Sušec (predsjednica Stručnog odbora) i A. Belan-Simić (predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama), mogu se slati na adresu Društva do 25. 6. 2001. godine.

9. Odlučeno je da se Izvješće radne grupe HKD-a i konačan tekst Mišljenja vezanog uz "slučaj Korčula" dostavi trima djelatnicama Knjižnice "Ivan Vidali" u Korčuli (I. Skokandić, T. Grbin, M. Skokandić), g. Anti Lešaji s Korčule i Hrvatskom knjižničnom vijeću. Potrebno je da se navedeni tekstovi objave u Novostima HKD-a br. 17 u rujnu o. g. te da se priredi tiskovna konferencija za upoznavanje stručne i šire javnosti o pitanjima revizije i otpisa građe u knjižnicama, koja se planira održati u tijeku održavanja Mjeseca hrvatske knjige '01.

10. Zaključeno je da HKD prikupi i prosljedi Hrvatskom knjižničnom vijeću primjedbe na *Uredbu o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama (N.N. 38/2001)* i u vezi s time neravnopravan i nepovoljan status i tretman knjižničarske struke općenito.

11. Jednoglasno je prihvaćeno izvješće predsjednice Stručnog odbora HKD-a i podržan rad na Pravilniku o djelovanju radnih i stručnih tijela Društva.

12. Odlučeno je da Komisija za izmjenu Statuta priredi "prijedlog izmjena" najkasnije do kraja listopada o.g., kako bi se još u tijeku 2001. mogla sazvati Izvanredna skupština HKD-a i prihvatiti izmijene Statuta.

13. Glavni odbor je prihvatio zaključke sa sastanka Uredništva Web-stranice HKD-a u sastavu M. Willer, R. Vrana, D. Gabriel. Potrebno je da Društvo definira u cjelosti stav prema mrežnoj stranici i tako stvori preduvjete da ona postane HKD-ova nova publikacija, da se preustroji mrežna stranica od prve (početne i volonterske) faze ka poslu koji treba profesionalizirati te ugovorom definirati i osigurati financijska sredstva, da se potraži i registrira na CARNetu vlastita domena HKD-a te potraži novi davatelj serverskog prostora, da se pokrene osnivanje grupe webmastera koji bi obavljali poslove od tehničkih preko stručnih i uređivačkih i tako koordinirano uređivali mrežnu stranicu uz pomoć webkoordinatora tj. glavnog urednika stranice. Predloženo je da Uredništvo mrežne stranice izra-

di projekt kojim bi se zasebno javilo na natječaj MZT-a do 15. rujna o.g.

14. Prihvaćen je prijedlog Zajedničke AKM radne grupe i urednica zbornika radova 4. seminara Arhivi, knjižnice, muzeji M. Willer i T. Katić, da objavljuvanje zbornika sufinanciraju sve tri udruge (HKD, Hrvatsko muzejsko društvo i Hrvatsko arhivističko društvo) s po 6.000,00 kuna.

15. Zaključeno je da se odobrava digitalizacija članaka navedenih u dopisu pročelnice Odsjeka za informacijske znanosti prof. dr. Jadranke Lasić-Lazić, pod uvjetom da Odsjek od živućih autora pribavi pismena odobrenja za digitalizaciju njihovih članaka. Pismena odobrenja potrebno je prije postupka digitalizacije dostaviti Tajništvu Društva.

16. Odlučeno je da glavna urednica Društvenih izdanja u jesen kontaktira s kolegicom S. Radovčić zbog potrebe usklađivanja njezinog prijevoda UNIMARC-a za pregledne kataložne jedinice i uputnice (UNIMARC/Authorities) s novim IFLA-inim izdanjem ili da se u dogovoru s kolegicom pristupi novom prijevodu.

17. Prihvaćen je prijedlog uredništva Društvenih izdanja da kolegice D. Stančin-Rošić i B. Turkulin prirede znanstvene recenzije za knjigu Smjernice za izradbu preglednih kataložnih jedinica i uputnica objavlvenu početkom 2000., kako bi se Društvo u jesen javilo na natječaj Ministarstva znanosti i tehnologije za otkup navedenog naslova.

18. Prihvaćen je prijedlog Izvršnog odbora da kolega D. Herman (predsjednik DK Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja) ispita mogućnost održavanja 33. Skupštine HKD-a u Daruvarskim toplicama i o tome u tijeku ljeta izvijesti Tajništvo HKD-a.

19. Prihvaćen je prijedlog Izvršnog odbora da se za definiranje tematskog dijela 33. Skupštine HKD-a zaduži Sekcija za upravljanje i tehnologiju (u suradnji s pripadajućim komisijama) pod predsjedanjem M. Willer.

20. Jednoglasno je prihvaćen prijedlog da Društvo na 33. Godišnjoj skupštini Mađarskog knjižničarskog društva (Nyiregyhaza, 8.-11. kolovoza 2001.) predstavlja Marija Ferenz iz Osijeka.

21. Zaključeno je da predsjednici regionalnih društava do kraja lipnja o.g. u pismenom obliku dostave Tajništvu Društva ime osobe i kratku radnu biografiju člana regionalne udruge s aktivnim znanjem talijanskog jezika, koji može predstavljati HKD-a na skupštini Talijanskog knjižničarskog društva (Rim, 3.-5. Listopada 2001.).

22. Glavni odbor je podržao prijedlog Izvršnog odbora da se u IFLA-inu Komisiju za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja kandidira dr. A. Horvat, a u IFLA-inu Komisiju za copyright dr. D. Živković.

23. Zaključeno je da članovi Glavnog i Stručnog odbora mogu slati primjedbe na Prijedlog novog teksta Etičkog kodeksa HKD-a (koji je izradila Radna grupa za izmjenu Etičkog kodeksa) najkasnije do 1. rujna 2001. godine.

Zaključci

Sa druge sjednice Stručnoj odbora održane 28. lipnja 2001. u NSK-a.

Sastanku su prisustvovali: S. Avalon, E. Bačić, A. Belan-Simić, N. Bezić, B. Čaušević, D. Gabriel, A. Janeković, M. Jokić, S. Radovanlija-Mileusnić, Lj. Sabljak, I. Soljačić Richter, D. Stančin-Rošić, I. Stričević, T. Sušec, Ž. Vegh, J. Zajec.

Sastanku nisu prisustvovali: V. Golubović, D. Kovačević, J. Kovačević, J. Leščić, I. Medić, M. Mihalić, B. Peradenić-Kotur, M. Šupraha-Perišić, M. Willer, D. Živković.

1. Jednoglasno je prihvaćen dnevni red.

2. Jednoglasno je prihvaćen zapisnik s 1. sjednice Stručnog odbora.

3. Za zamjenicu predsjednice Stručnog odbora izabrana je S. Radovanlija-Mileusnić (predsjednica Komisije za muzejsko-galerijske knjižnice).

4. U tijeku je izrada vodiča kroz HKD, međutim posao je zastao jer se čekaju izmjene Statuta HKD-a. Izrađen je prijedlog pravilnika o radu stručnih tijela i izvršnih tijela HKD-a koji treba dostaviti članovima Glavnog i Stručnog odbora. Svoje prijedloge i primjedbe trebaju dostaviti Društvu do 15. rujna 2001.

5. a) Nakon opsežne rasprave odlučeno je da se Izvješće radne grupe HKD-a i konačan tekst Mišljenja vezanog uz "slučaj Korčula" dostave djelatnicama Knjižnice "Ivan Vidali" u Korčuli, gospodinu A. Lešaji i Hrvatskom knjižničnom vijeću. Navedeni tekstovi trebaju biti objavljeni u HKD Novostima br. 17 u rujnu o.g.

b) U raspravi je odlučeno da se održi tiskovna konferencija HKD-a ne samo o slučaju Korčula, već prije svega kao odgovor i objašnjenje hrvatskoj javnosti o stanju i problemima hrvatskog knjižničarstva. Tiskovna konferencija održala bi se u listopadu, a pripremit će je radna grupa u sastavu D. Stančin-Rošić (predsjednica HKD-a), A. Belan-Simić (predsjednica Komisije za slobodan pristup informacijama), A. Janeković (predsjednica Komisije za tehničke knjižnice), I. Soljačić Richter (predsjednica Komisije za upravljanje) i Željko Vegh (predsjednik Komisije za staru knjigu).

6. Zaključeno je da Komisija za visokoškolske knjižnice mora ubrzati svoje djelovanje i odrediti precizno zadatke i vrijeme njihovog izvršenja, kako bi se pripremili za raspravu o Zakonu o visokoškolskim učilištima.

7. Održavanje 33. Skupštine HKD-a 2002. predviđeno je u Daruvarskim toplicama u organizaciji DK Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja. Organizacija tematskog dijela 33. skupštine HKD-a povjerena je Sekciji za upravljanje i tehnologiju (u suradnji s pripadajućim komisijama) pod predsjedanjem predsjednice sekcije M. Willer.

8. a) Prihvaćeni su prijedlozi za osnivanje novih radnih grupa HKD-a: Radna grupa za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, Radna grupa za putujuće knjižnice, Radna grupa za serijske publikacije.

b) Prihvaćen je zaključak Glavnog odbora HKD-a da članovi Stručnog odbora mogu slati primjedbe na prijedlog novog teksta Etičkog kodeksa HKD-a najkasnije do 1. rujna 2001.

c) Posebno je istaknuto da svi članovi Stručnog odbora koji nisu dostavili kratak tekst za Vodič HKD-a dostave svoj tekst do 15. rujna 2001., prije održavanja iduće sjednice Stručnog odbora planirane za konac mjeseca rujna.

Godišnja skupština Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja

U Đurđevcu je 1. lipnja 2001. g. održana 19. godišnja skupština Društva, čiji je domaćin i suorganizator bila Gradska knjižnica Đurđevac. Skupštini je prisustvovalo 67 članova Društva te gost-predavač Andrea Janeković i predstavnica Društva knjižničara Slavonije i Baranje Mirjana Zandt.

Nakon uvodnih riječi domaćina, gostiju i predsjednika Društva započeo je stručni dio skupštine u okviru kojeg je kolegica Andrea Janeković priredila predavanje i radionicu *Svaki dan naučiti nešto novo: permanentno obrazovanje knjižničara u Hrvatskoj*. Vrlo zanimljiva i aktualna tema zaokupila je pažnju prisutnih i potakla na razmišljanje o individualnim znanjima i sposobnostima.

Potom je uslijedilo izlaganje kolegice Dijane Sabolović- Krajina: *Konferencija IFLA-e u Jeruzalemu 2000.g.*

Glavna urednica glasila "Svezak" Marjana Janeš-Žulj predstavila je 3. broj obnovljenog glasila. Izrazila je svoje zadovoljstvo kvalitetom i kvantitetom članka te angažmanom svih kolegica i kolega koji su sudjelovali u realizaciji ovog zahtjevnog projekta.

Prijavljena su tri izlaganja na posterima, i to: *Pismenost lokalne zajednice* (autor. Dijana Sabolović- Krajina), *Hrvatski knjižničari na susretu slovenskih putujućih knjižnica, Ptuj 2000.* (autor: Mladen Tudić) i *anketa Zadovoljstvo korisnika u knjižnici* (autor: Sandra Kantor).

Predstavljene su i dvije nove knjige: "Samo je beskraj kraj", kolegice Enerike Bijač i "Sidonija Rubido Erdoedy: prva hrvatska primadona" u izdanju Gradske knjižnice "Franjo Marković", Križevci.

Radni dio skupštine sastojao se od izvješća tajnika, blagajnika i Nadzornog odbora o radu Društva u proteklom razdoblju te prijedloga Programa rada i Financijskog plana za naredno razdoblje.

Za članove Glavnog odbora koji nisu, zbog opravdanih razloga, u mogućnosti obavljati svoje dužnosti, Skupština je donijela odluku o njihovim zamjenama. Tako će do iduće skupštine Ljiljanu Vugrinec mijenjati Ranka Janus,

Anamariju Bešen Silvija Šolc a Ljiljanu Budja Robert Fritz.

Nadamo se da su odabrane teme skupštine bile zanimljive, sadržajne i edukativne.

T. Cifrak Kostelac

-Jelušić, dr. Mirna Willer i dr. Daniela Živković.

S. Pavlinić

Iz rada Društva knjižničara Slavonije i Baranje

Pojedini članovi Društva knjižničara Slavonije i Baranje aktivni su u radu nekih Komisija i Sekcija HKD-a o čemu redovito obavještavaju članstvo svoga Društva. Posebice su bile aktivne članice Sekcije za specijalne knjižnice – Andrea Janeković i Komisije za dječje knjižnice – Dubravka Pađen-Farkaš. Kolegica A. Janeković je u ožujku 2001. godine boravila u Hannoveru na 28. Radnoj i obrazovnoj skupštini radne grupe specijalnih knjižnica Njemačke odakle je jedan dio usvojenih znanja pod nazivom *Svaki dan naučiti nešto novo – permanentno obrazovanje knjižničara u Hrvatskoj* prenijela sudionicima 3. dana specijalnog knjižničarstva održanih u Rijeci u travnju ove godine i kao gost na 19. godišnjoj skupštini Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja u Đurđevcu u lipnju ove godine.

D. Pađen-Farkaš je izvijestila o boravku u NSK u Zagrebu u ožujku ove godine. u povodu održavanja sastanka Odbora IFLA-ine Sekcije knjižnica za djecu i mladež s članovima Komisije za dječje knjižnice HKD-a te o *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež*.

U ovoj godini Društvo obilježava 50. obljetnicu svog postojanja i rada pa se prikupljaju radni materijali za objavljivanje Spomenice. U pripremi su i dva broja stručnog glasila "Knjižničarstvo", a u rujnu će biti održana Izvanredna skupština na kojoj će gost-predavač biti gospođa Marija Ištok-Novak s temom *Pridobljavanje novih korisnika i održavanje zadovoljstva postojećih*.

Na sjednici Upravnog odbora Društva usvojeni su prijedlozi o manifestacijama u Mjesecu hrvatske knjige. Osim otvaranja MHK koje će biti u Županiji, gosti-predavači našega Društva biti će prof. dr. A. Stipčević, dr. Tatjana Aparac-

Knjižničarsko društvo Dubrovnik

19. lipnja 2001. u čitaonici Narodne knjižnice u Dubrovniku održana je Izvanredna skupština Knjižničarskog društva Dubrovnik na čijem je dnevnom redu bila samo jedna točka: izbor novih upravnih tijela Društva. Nakon isteka mandata dosadašnjih upravnih tijela, još u prošloj godini Društvo je neuspješno u dva navrata pokušalo održati izborne skupštine. Na skupštini 19. lipnja okupila se natpolovična većina članova (31) Društva koja je omogućila provođenje pravovaljanih izbora. Nakon provedene glasačke procedure za predsjednicu Društva je velikom većinom glasova nazočnih članova izabrana ponovo (u trećem mandatu) dosadašnja predsjednica Marica Šapro Ficović, viši knjižničar (Dubrovačke knjižnice). Potpredsjednicom Društva imenovana je Sofija Bogoje (Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu), tajnicom Lucija Bjelokosić (Dubrovačke knjižnice), rizničarem Nikša Matić (Dubrovačke knjižnice).

Članovi Upravnog vijeća su pored M. Šapro-Ficović, L. Bjelokosić i S. Bogoje još i Silva Mladinić (Dubrovačke knjižnice) i Sandra Vuletić (Narodna knjižnica Ston). Izabran je i novi Nadzorni odbor u sastavu: Nora Cervelin (Dubrovačke knjižnice), Mira Rechner (Centar za turističku dokumentaciju) i Vesna Čučić (Dubrovačke knjižnice). M. Šapro-Ficović, nova-stara predsjednica zahvalivši se članovima na ukazanom povjerenju, i na omogućavanju rada ove Skupštine, naglasila je važnost redovitog podmirivanja članskih obveza kako bi se točno znao broj članova i izbjegle nepoželjne situacije oko neuspješnih saziva Skupštine. Skupština je odlučila da će se o svim ostalim pitanjima koja su izvan dnevnog reda (npr. članstvo u udruzi) raspravljati na nekoj od slijedećih skupština.

Redefiniranje članstva u udruzi ujedno čini glavninu novog prijedloga za

izmjene i dopune Statuta. Na tragu najavljenih izmjena i dopuna Statuta Hrvatskog knjižničarskog društva sa sjednice Glavnog odbora HKD-a 15. lipnja 2001., članovima je podijeljen kao materijal za raspravu i Prijedlog statutarne odluke o promjeni Statuta Knjižničarskog društva Dubrovnik, kako bi se na vrijeme prikupile primjedbe i donio preliminarni prijedlog za usuglašavanje sa Statutom HKD-a.

U Znanstvenoj knjižnici Dubrovnik održana je 25. lipnja prva, konstituirajuća sjednica Upravnog vijeća KDD. Sjednici su s ciljem uspostave boljih odnosa od dosadašnjih između Dubrovačkih knjižnica, kao najveće knjižnične ustanove u našoj županiji i Knjižničarskog društva Dubrovnik, nazočili pored članova Upravnog vijeća i gđa V. Čučić, nova ravnateljica i gosp. P. Portolan, predsjednik Upravnog vijeća Dubrovačkih knjižnica. Tema sjednice bile su primjedbe na Mišljenje vezano uz slučaj Korčula. 6. srpnja 2001. održana je i prva konstituirajuća sjednica Nadzornog odbora KDD. Predsjednica je N. Cervelin, a članovi su V. Čučić i M. Rechner.

Nekoliko članova Društva sudjelovalo je u radu ovogodišnjeg međunarodnog seminara LIDA 2001. koji se pod nazivom *The Internet: Ethics and legal issues* od 23. do 26. svibnja održavao u dubrovačkom Interuniverzitetskom centru. Od brojnih zanimljivosti s ovog skupa koji se nakon uspjeha CoLISa 3 (1999.), također vrlo uspješno održava u Dubrovniku već drugu godinu za redom, izdvajamo posebno radionicu o digitalnim knjižnicama i dječjim odjelima u narodnim knjižnicama koju je Malore Brown (Rutgers University, SAD) održala u prostoru Narodne knjižnice. Zanimljivost sadržaja pojačanog znanja vještinom i atraktivnim nastupom voditeljice oduševila je nazočne, koji su se okupili u većem broju od predviđenog u novouređenom Internet centru Narodne knjižnice Dubrovnik.

U organizaciji našeg Društva 5. lipnja 2001. gđa Lidija Jurić-Vukadin (NSK) održala je predavanje o izmjenama i dopunama UDK. Ovo predavanje već duže vrijeme s nestrpljenjem su očekivali brojni knjižničari koji u svom radu primjenjuju ovaj klasifikacijski sustav, posebice oni iz narodnih i specijalnih knjižnica. U predavanju održanom u Osnovnoj školi Marina Getaldića (Centar) u Dubrovniku sudjelovao je veći broj

knjižničara iz Dubrovnika i ostalih mjesti županije: Stona, Blata, Metkovića, Ploča i Orebića.

M. Šapro-Ficović

Društvo knjižničara Like

Nakon 32. skupštine HKD-a, Društvo knjižničara Like održalo je redovnu sjednicu i podnešeno je izvješće s 32. skupštine HKD-a. Nakon toga održana je konstituirajuća sjednica Društva knjižničara Like na kojoj je za novu predsjednicu izabrana Jelka Pavičić.

Društvo je organiziralo nekoliko književnih druženja, a surađuje s javnim medijima za područje Like. Svi članovi Društva bili su nazočni seminaru *NIT-udruge za razvoj kapaciteta 3. sektora i međusektorsku suradnju ili kako praviti projekte za traženje donacija* (Gospić).

Društvo knjižničara Like surađuje i sa ostalim udrugama, a posebno s Društvom planinara "Visočića" iz Gospića, ekolozima i folkorašima u cilju čuvanja okoliša, kulture i tradicije ličkoga podneblja.

Društvo knjižničara Slavonski Brod

Društvo knjižničara organiziralo je u svibnju 2001. godine stručno putovanje u Varaždin u Gradsku knjižnicu "Metel Ožegović", organizirana je posjeta knjižnici kapucinskog samostana i muzeju u starom gradu, a potom i dvorcu Trakošćan.

Provedena je anketa o stanju dječjih knjižnica koju je pripremila Sekcija za narodne knjižnice-Komisija za dječje knjižnice.

Na prijedlog Komisije za izgradnju i opremanje knjižnica pripremljen je materijal o narodnim knjižnicama Brodsko-posavske županije (o stanju, adaptaciji, opremanju i uređenju) za poseban broj VBH.

Članovi Društva sudjelovali su u radu Sekcija i Komisija HKD-a i to u radu Komisije za međuknjižničnu posudbu, Komisije za dječje knjižnice i Komisije za školske knjižnice.

Društvo knjižničara u Splitu

U listopadu 2000. Društvo je bilo domaćin i suorganizator stručnog skupa Knjižnice visokih učilišta: nužnost promjena za 21. stoljeće, a u studenome 2000. održana je druga po redu dvodnevna manifestacija Dani splitskih knjižnica. Održan je Okrugli stol na temu *Mreža knjižnica Gradske knjižnice "Marko Marulić"* te je promoviran Klub prijatelja splitskih knjižnica koji djeluje u okviru Društva knjižničara u Splitu, a s ciljem unapređenja knjižnica i slobodnog pristupa informacijama.

U svibnju 2001. Društvo je organiziralo studijsko putovanje na Siciliju u posjet Centralnoj regionalnoj knjižnici u Palermu. U lipnju 2001. izašao je novi broj Glasnika Društva knjižničara u Splitu.

Knjižničarsko društvo Rijeka

Društvo se odazvalo Natječaju za sufinanciranje programa javnih potreba u kulturi u 2001. koji je raspisao Grad Rijeka te na Natječaj za financiranje projekata i programa za zadovoljenje javnih potreba iz područja kulture, prosvjete, športa i tehničke kulture za 2001. koji je raspisala Primorsko-goranska županija.

Članica Društva V. Tibljaš dobila je stipendiju Američkog knjižničarskog društva za boravak na konferenciji IFLA-e u Bostonu.

Na temelju natječaja za dodjelu javnih priznanja Grada Rijeke za 2001. godinu Društvo je predložilo Gradsku knjižnicu Rijeka za Godišnju nagradu Grada Rijeke. Društvo je podržalo promoviranje K. Delač-Petković u zvanje stručnog suradnika – savjetnika.

Članovi Društva sudjelovali su na 3. danima specijalnog knjižničarstva (Rijeka, 22.-24. travnja 2001.) i na Proljetnoj školi školskih knjižničara (Novi Vinodolski, 16.-19. svibnja 2001.).

Društvo je organiziralo i dva stručna predavanja: *Istraživanje potreba i želja korisnika knjižnica* (M. Jokić) i *Muzejske knjižnice Hrvatske na Internetu i pregled situacije u svijetu* (S. Radovanlija-Mileusnić).

D.-M. Gabriel

Gradska knjižnica Rijeka - dobitnik Godišnje nagrade Grada

Na svečanoj akademiji održanoj 14. lipnja 2001. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca povodom Dana Grada Rijeke – Blagdane sv. Vida, Gradskoj knjižnici Rijeka uručena je Godišnja nagrada Grada Rijeke “za inovacije i promicanje javnog knjižničarstva.”

Sama dodjela Nagrade uslijedila je nakon uobičajene procedure: raspisanog natječaja Grada, predlaganja kandidata, ocjene i izbora od strane Povjerenstva Povjerenstva za Nagrade Grada Rijeke i, konačno, potvrde Gradskog vijeća.

Na natječaj za dodjelu Godišnje nagrade Grada Rijeke pristiglo je četranaest prijedloga, a Gradska knjižnica Rijeka izabrana je među sedam dobitnika.

Važano je istaknuti da je Gradska knjižnica Rijeka imala najviše nominacija te da predlagatelji dolaze s različitih strana. Među predlagateljima su poznati, manje poznati ili nepoznati Riječani – ali korisnici Gradske knjižnice, kao i ljudi s kojima Knjižnica na ovaj ili onaj način surađuje (književnici, profesori s fakulteta, školski knjižničari, odgajatelji, glazbenici, umirovljenici ...)

Nekoliko nominacija došlo je iz hrvatske knjižničarske zajednice, od pojedinaca, ustanova i udruga. Potporu prijedlogu Knjižnica je dobila i od članova Upravnog vijeća.

U obrazloženju za Nagradu spominju se kvantitativni i kvalitativni pokazatelji Knjižnice, edukativni programi namijenjeni djeci, programi informatičkog opismenjavanja građanstva, sudjelovanje u europskim projektima, stručni prilozi djelatnika Knjižnice na međunarodnim skupovima, suradnja s nizom pojedinaca, interesnih skupina i udruga, marketinške akcije Knjižnice, i naravno, veliki istraživački i izdavački projekt: knjiga Gradska knjižnica Rijeka : 1849. – 1930. – 2000.

Koristimo prigodu da se iskreno zahvalimo svima iz naše profesionalne zajednice čiji su prijedlozi i obrazloženja zasigurno odigrali važnu ulogu u konačnoj prosudbi da Gradska knjižnica Rijeka dobije Nagradu.

Vjerujemo da priznanje koje dobije bilo koji pojedinac ili ustanova doprinosi i podiže ugled knjižničarske profesije i djelatnosti u duštvu.

Isto tako mislimo da je za Gradsku knjižnicu Rijeka ova Nagrada ujedno referenca i argument koji će pripomoći u našim nastojanjima da Rijeka dobije i izgradi zgradu Knjižnice primjerenu Gradu Rijeci i 21. stoljeću.

M. Šegota-Novak

Preuređena Narodna čitaonica Gradske knjižnice Rijeka

6. ožujka 2001. godine otvorena je za javnost Narodna čitaonica Gradske knjižnice Rijeka nakon preuređenja koje je trajalo od 22. listopada 2000.

Svojim imenom seže do 1849. godine kada je osnovana ilirska, Narodna čitaonica Riečka. Na adresi Korzo 24 djeluje od 1890. godine kada je consortium riječkih Hrvata kupio zgradu za potrebe Čitaonice. Godine 1945. postaje javnom knjižnicom s čitaonicom, a od 1962. godine pod istim imenom i na istoj adresi čitaonički odjel Gradske knjižnice Rijeke, preciznije njenog Odjela periodike.

Kao svojevrsni kuriozum u organizaciji hrvatskih narodnih knjižnica, Narodna čitaonica djeluje kao lokacijski izdvojen odjel u prostoru od 170 m², ima 40 sjedećih mjesta i nudi korisnicima: 9 naslova dnevnih novina u 50 primjeraka; 20 naslova tjednika u 25 primjeraka; 12 naslova domaće i strane periodike za mlade; 11 naslova stranih tjednika; 12 naslova regionalne periodike; 30 naslova stručno-popularnih časopisa razne tematike

Nakon preuređenja unesene su neke novine rad knjižnice:

- uveden je princip samousluge
- nabavljen fotokopirni aparat
- usluge ponuđene svim članovima Gradske knjižnice Rijeka bez obzira u kojem su odjelu ili ogranku ostvarili članstvo
- osigurana tiha kvalitetna glazbena kulisa
- uvedeno komuniciranje s korisnicima putem snimljenih poruka
- osigurana kutija za korisničke prijedbe i sugestije.

Preuređenje je izvedeno prema zamisli riječkog arhitekta Vladija Bralića. Temeljna koncepcija uređenja bazira se na rješenju uređenja interijera koje smjera funkcionalnom, intimnom i udobnom prostoru sa stropovima koji oponašaju jedra (oblikom i materijalom), smjelih boja (poda, zidova i unutrašnjih vrata) te luksuznom rasvjetom. Čitaonica se sastoji od više funkcionalno-prostornih cjelina (za čitanje, za građu, za likovne

izložbe i promotivne aktivnosti, pomoćni prostori).

Zidovi Čitaonice opremljeni portretima uglednika iz obitelji Vranyczany koji su bili zaslužni članovi Narodne čitaonice Riečke. Vrlo kvalitetne reprodukcije portreta i fotografija Vranyczanya Knjižnici je lani darovao barun Janko Dobrinović Vranyczany prigodom svečane proslave obljetnica Knjižnice.

Ugrađen je sustav za ventilaciju, ISDN vodovi za planirane Internet stanice, nabavljeni garderobni ormarići za korisnike. Uskoro očekujemo da Ministarstvo za europske integracije u Čitaonici postavi euro-info punkt s internet kioskom.

Uređeni su izlozi Čitaonice u kojima se izmjenjuju prigodni i promidžbeni sadržaji Gradske knjižnice Rijeka, kao i računalo s PowerPoint prezentacijama.

Sretni smo što su građani Rijeke dobili na korištenje takvo lijepo mjesto s kvalitetnim sadržajem i ponosni što smo uspjeli oživotvoriti ideju ogledne gradske čitaonice, naravno, uz zahvalnost Ministarstvu kulture RH i Gradu Rijeci koji su financirali ovo preuređenje.

M. Šupraha-Perišić

Osječko-baranjska županija

Narodna knjižnica Dalj

Mreža narodnih knjižnica Osječko-baranjske županije postala je bogatija za jednu knjižnicu - sada ih ima ukupno 10 : u gradovima 7, a u općinama 3. Zadovoljni smo što je nakon dugog vremena i u našoj Županiji otvorena jedna knjižnica. U Dalju, koji se nalazi u općini Erdut, postojala je knjižnica i prije kao ogranak narodne knjižnice Čepin koja se nalazila (kao i danas) u sastavu Centra za kulturu Čepin. Domovinski rat i novo teritorijalno ustrojstvo doprinijeli su rasformiranju stare mreže knjižnica i stvaranju nove, čiji je jedan dio postala i općinska narodna knjižnica u Dalju.

26. travnja 2001. godine pomoćnica ministra kulture RH, gospođa Branka Šulc otvorila je, u prisustvu mještana Dalja, načelnika općine Erdut gosp. Stevana Babića, ravnatelja Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, gosp. Dragutina Katalenca, te djelatnika matične službe

GISKO i predstavnika svih onih koji su pomogli u izradi projekta knjižnice i izvedbi opreme i svih građevinskih radova, knjižnicu sa željom da ona bude mjesto okupljanja svih onih koji vole i cijene knjigu i onih koji će širiti kulturu na ovim prostorima. Nakon pozdravnih riječi gospodina Stevana Babića i Dragutina Katalenca dječji zbor "Heruvimi" i recitatori OŠ Dalj i SKD "Prosvjeta" Dalj izveli su prigodan program.

Knjižnica je smještena u prostorima od 105 m², raspolaže s fondom od oko 4.500 svezaka knjiga. Veći dio je stari fond nekadašnje knjižnice, a dio fonda je dobiven donacijom Ministarstva kulture RH, Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, Središnje knjižnice Srba u RH i pojedina. Knjižnica je opremljena novim funkcionalnim namještajem i odgovarajućom informatičkom opremom, a za sada je zaposlen jedan djelatnik. Korisnicima knjižnice, djeci i odraslima, osim knjiga bit će u dogledno vrijeme na raspolaganju i periodika, a dijelu čitaoničkog prostora i računala s pristupom na Internet. Nadamo se da će Ministarstvo kulture, koje je dalo i najveću financijsku potporu za otvaranje ove knjižnice, i nadalje pomagati njezin rad.

Narodna knjižnica Donji Miholjac

Narodna knjižnica u Donjem Miholjcu donedavno se nalazila u sastavu Centra za kulturu u vrlo skućenom prostoru od jedva 100 m² i radila je u vrlo teškim uvjetima. Gradsko vijeće Grada Donjeg Miholjca donijelo je odluku o dodjeli novog prostora knjižnici u zgradi nekadašnjeg Doma kulture. Obilaskom objekta utvrđeno je da će knjižnici biti osiguran prostor od oko 268 m² (standard predviđa za ovaj V.tip knjižnice minimum od 536 m²). U mreži Osječko-baranjske županije ova bi knjižnica u budućnosti trebala postati središnja gradska knjižnica sa 7 pripadajućih naselja te 4 pripadajuće općine (ukupno 20.365 stanovnika).

Zalaganjem djelatnika knjižnice, čelnih ljudi Gradskog poglavarstva Donjeg Miholjca i stručne pomoći ravnatelja i djelatnika županijske matične službe Gradske i sveučilišne knjižnice krenulo se u ostvarivanje programa preseljenja knjižnice. Izrađen je prijedlog ustroja

nove suvremene knjižnice, izrađen je projekt adaptacije novog prostora, kupljen je dio novog namještaja i preseljen knjižni fond. Svečano otvaranje novih prostora knjižnice (koja će uskoro postati i samostalna ustanova) održalo se 17. svibnja 2001. godine i tom prigodom su na otvorenju govorili gradonačelnik Grada Osijeka i saborski zastupnik gosp. Zlatko Kramarić i predsjednik Gradskog vijeća Donjeg Miholjca gosp. Mirko Đebić. Prigodni program izveli su učenici OŠ u Donjem Miholjcu.

U knjižnici su zaposlena 2 stručna djelatnika (predviđeno je zapošljavanje još 2), a u okviru postojećeg prostora postepeno će se opremiti dječji odjel te nabaviti informatička oprema. Postojeći knjižni fond će se i nadalje povećavati kupovinom vlastitim sredstvima kao i potporom Ministarstva kulture RH.

Županijska matična služba Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek

Nakon obilaska svih narodnih knjižnica i izvršenog stručnog pregleda održan je 24. svibnja 2001. godine sastanak s ravnateljima i voditeljima narodnih knjižnica na kojem je razmatrana analiza rada knjižnica u 2000. god. i problematika rada u 2001. god. Zajednički problemi narodnih knjižnica su uglavnom: nedostatak prostora, nedovoljna informatička opremljenost, nedovoljan broj stručnog osoblja, mali broj korisnika u odnosu na broj stanovnika, sporo izdavanje knjižnica u sastavu i njihovo osamostaljevanje, nedovoljna financijska potpora lokalne zajednice za nabavu knjiga, te nedovoljno posvećivanje pažnje pojedinim stručnim poslovima. Sljedeći sastanak predviđen je za jesen kada bi se trebali razmotriti svi zahtjevi koji će biti upućeni Ministarstvu kulture RH za financiranje programa javnih potreba u kulturi za 2002. god. u odnosu na rad knjižnica.

S knjižničarima osnovnih i srednjih škola održana su 4 informativna utorka (redoviti stručni sastanci svakog prvog utorka u mjesecu) i 4 informativne srijede (redoviti stručni sastanci svake prve srijede u mjesecu) na kojima su školski knjižničari predstavljali rad svojih knjižnica kroz timski rad nastavnika i školskog knjižničara i različite radionice. Na ovim

stručnim sastancima školski knjižničari redovito dobivaju obavijesti o novim izdanjima potrebnim za popunu fondova svojih knjižnica kao i o svim kulturnim aktivnostima koje GISKO provodi. 16. lipnja 2001. god. nekolicina školskih knjižničara, učenika osnovnih škola iz Čepina i Bilja, glumci putujuće družine, jedan slikar i djelatnik županijske matične službe održali su kreativnu radionicu/ekološkog tipa u prirodi – nedaleko Osijeka.

Održana su i 2 stručna aktiva: prvi u OŠ «Mladost», 6. veljače 2001., na kojem je 5 knjižničara predstavilo svoja isustva u radu s učenicima i nastavnicima u školskoj knjižnici; i drugi u SŠ Elektrotehničkoj i prometnoj školi, 7. veljače 2001., na kojem je sestra Stela Filipović provela kreativnu radionicu “Scensko izražavanje” koju će knjižničari srednjih škola moći koristiti u radu s učenicima.

Na zajedničkom stručnom aktivu knjižničara OŠ i SŠ u organizaciji Zavoda za unapređenje školstva održanom 12. 3. 2001. u Graditeljsko-geodetskoj školi izlaganja su imala 3 knjižničara iz osnovnih škola i 1 iz srednje škole iz naše Županije.

U radu 13. proljetne škole školskih knjižničara održanoj od 16. do 19. svibnja ove godine u Novom Vinodolskom sudjelovalo je 8 knjižničara osnovnih i srednjih škola Osječko-baranjske županije od kojih je 4 imalo izlaganja, a 1 izlaganje i radionicu.

Iz rada Društva knjižničara Slavonije i Baranje

Pojedini članovi Društva knjižničara Slavonije i Baranje aktivni su u radu nekih Komisija i Sekcija HKD-a o čemu redovito obavještavaju članstvo svoga Društva. Posebice su bile aktivne članice Sekcije za specijalne knjižnice – Andrea Janeković i Komisije za dječje knjižnice – Dubravka Pađen-Farkaš. Kolegica A. Janeković je u ožujku 2001. godine boravila u Hannoveru na 28. Radnoj i obrazovnoj skupštini radne grupe specijalnih knjižnica Njemačke odakle je jedan dio usvojenih znanja pod nazivom *Svaki dan naučiti nešto novo – permanentno obrazovanje knjižničara u Hrvatskoj* prenijela sudionicima 3. dana specijalnog knjižničarstva održanih u Rijeci u travnju ove godine i kao gost na 19. godišnjoj skupštini Društva knjižničara Bilogore, Podra-

vine i Kalničkog prigorja u Đurđevcu u lipnju ove godine.

D. Pađen-Farkaš je izvijestila o boravku u NSK u Zagrebu u ožujku ove godine u povodu održavanja sastanka Odbora IFLA-ine Sekcije knjižnica za djecu i mladež s članovima Komisije za dječje knjižnice HKD-a te o *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež*.

U ovoj godini Društvo obilježava 50. obljetnicu svog postojanja i rada pa se prikupljaju materijali za objavljivanje Spomenice. U pripremi su i dva broja stručnog glasila “Knjižničarstvo”, a u rujnu će biti održana Izvanredna skupština na kojoj će gost-predavač biti gospođa Marija Ištok-Novak s temom *Pridobivanje novih korisnika i održavanje zadovoljstva postojećih*.

Na sjednici Upravnog odbora Društva usvojeni su prijedlozi o manifestacijama u Mjesecu hrvatske knjige. Osim otvaranja MHK koje će biti u Županji, gosti-predavači našega Društva bit će prof. dr. A. Stipčević, dr. Tatjana Aparac-Jelušić, dr. Mirna Willer i dr. Daniela Živković.

Povodom otvorenja obnovljene Gradske knjižnice Vukovar

Utorak, 8. svibnja 2001. godine, ostat će trajno zabilježen kao poseban dan za Gradsku knjižnicu Vukovar i sve njene djelatnike. Naime, toga je dana svečano otvorena obnovljena i uređena Knjižnica, koja se tek tada, nakon 1991. god. - uistinu, mogla ponovno smatrati knjižnicom. A da bismo obrazložili ovu tvrdnju, vratit ćemo se malo u prošlost.

Grad Vukovar doživio je začetke knjižničarstva već u drugoj polovini 19. st., kao i većina gradova u našoj domovini, no mi ćemo se osvrnuti samo na njegovu noviju povijest. Današnja je Knjižnica utemeljena 1947. god. s jednim djelatnikom i početnim fondom od 1.116 sv. i bila smještena u centru grada. Već 1961. god. otvara dječji odjel i postaje matičnom knjižnicom tadašnje općine Vukovar. 1967. god. otvara ogranak u Borovu naselju, s fondom od 2.500 sv. Za uspjehe u radu više puta dobiva nagradu “Pavao Markovac”. Kako se povećavao fond i organizirali novi odjeli, tako

se Knjižnica više puta selila tragajući za odgovarajućim prostorom. Današnji smještaj, na Trgu Republike Hrvatske 1, pronašla je 1980. god. i otkupila ga od trgovačkog poduzeća “Velepromet” iz Vukovara.

Godine 1990./1991. Gradska knjižnica Vukovar samostalna je, matična knjižnica s 12 djelatnika, ogrankom u Borovu naselju, te s 13 knjižničnih stanica u selima općine Vukovar: Bapska, Opatovac, Šarengrad, Tovarnik, Sotin, Čakovci, Petrovci, Trpinja, Vera, Klisa, Lovas, Bršadin i Bobota. Ukupan knjižni fond iznosi 75.448 sv., a zabilježeno je 4.431 korisnika (1700 djece i 1.731 odraslih). I onda je ovako dobro ustrojenu knjižnicu, s odjelima - za djecu, odrasle, studentskom čitaonicom, igraonicom za predškolski uzrast, planovima za informatizaciju, kao i Grad kome pripada, pogodila katastrofa – rat, agresija na našu domovinu, tromjesečno bjesomučno granatiranje i uništavanje cijelog grada, do temelja; tako je knjižnica, dijeleći sudbinu grada i sama teško oštećena, opljačkana, poharana, ali srećom nije gorjela, a nije ni srušena, jer je građena od čvrstog armiranog betona.

Tijekom domovinskog rata i okupacije Gradska knjižnica Vukovar izgubila je 40 % fonda, što je nešto više od 30.000 sv. Od 12 djelatnika dvoje je smrtno stradalo: jedan knjižničar na strani agresora, a druga djelatnica – knjižničarka koja je cijeli svoj radni vijek – 35 god. staža – provela radeći u Gradskoj knjižnici Vukovar i u rujnu 1991. god. trebala dobiti svoju prvu, pošteno zarađenu mirovinu – kolegica Marija Brkić, poginula je tijekom žestokog granatiranja samo nekoliko dana prije pada Vukovara, zajedno sa svojom majkom, u njihovoj kući kod Vodotornja. Za dugih godina progonstva malo se znalo o Knjižnici i tek nakon završetka procesa mirne reintegracije i vraćanjem našeg područja – Podunavlja, Istočne Slavonije u okvire naše državne granice i pod hrvatsku vlast, situacija se mijenja. Ingerencije nad Knjižnicom preuzima Upravni odjel za društvene djelatnosti Poglavarstva grada Vukovara, koji već u jesen 1997. god. organizira otvorenje “Mjeseca hrvatske knjige '97” u Vukovaru, na koje je došlo nekoliko autobusa s knjižničarima iz cijele Hrvatske, što je bila jedna od prvih masovnijih posjeta našem području. Moglo se vidjeti da su na zgradi Knjižnice izvršeni

popravci i preinake, ali unutrašnjost - radni prostor bio je nalik nedovršenom sklađištu, a nikako ne nekoj knjižnici, iako su na sve strane bile police s knjigama.

Oprema, namještaj, zidovi – sve je bilo izbušeno krhotinama granata; nije bilo grijanja prostora, rasvjeta je bila tek improvizacija: sve uistinu vrlo jadno. Ipak, knjižničari su obavljali svoj posao, jer bez knjižnice se ne mogu normalno odvijati drugi odgojno-obrazovni procesi, nastava po školama, studiranje, a mnogim je još, ipak, pojedincima nezamisliv njihov svakodnevni život bez čitanja lijepe književnosti.

S intenzivnijim povratkom stanovnika 1998. god. povećava se znatno i broj korisnika, pa tako imamo slijedeće pokazatelje: 15. listopada 1997. god. bilo je upisano 378 korisnika; godinu dana kasnije – 536; slijedeće, 1999. god. – 1.183, dok je prošle godine bilo ukupno 1.627 članova knjižnice. Uređenje Knjižnice započeto 1997. god. nije uspjelo. No, zato su uspješno otvorena dva ogranka: jedan u Sotinu, 18. kolovoza 1999. god., s početnim fondom od 1.140 sv. i 80-tak članova; te drugi, u Borovu naselju, 10. ožujka 2000. god., s fondom od 3.600 sv. i 550 upisanih korisnika do kraja godine. Sveukupan knjižni fond dostigao je broj od 59.584 obrađenih svezaka te još oko 15.000 darovanih svezaka, budući je Knjižnica dobila jako puno donacija od raznih ustanova, institucija iz domovine i inozemstva, kao i pojedinaca.

Tada dolazi na red i sama centralna Knjižnica. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske izdvaja glavninu sredstava za radove na sanaciji i adaptaciji, koje u rujnu 2000. god., počinje izvoditi tvrtka "Volko d.o.o." iz Vukovara. Po novom idejnom rješenju, Gradska knjižnica Vukovar ima odvojene prostore za djecu i mladež od odraslih korisnika; tako je u prizemlju dječji odjel s čitaonicom za dječji tisak, igraonicom za predškolski uzrast i medijatekom, dok se na katu, na koji se stiže otvorenim stubištem ili dizalom, nalazi odjel za odrasle, čitaonica za tisak i časopise, studijski odjel, višenamjenski prostor za programe i akcije, te prostorije za obradu, spremište, računovodstvo i ravnatelja. Ukupno je predviđeno 25 računala: 9 za djelatnike i 16 za korisnike. Knjižnica je dio mreže knjižnica koje koriste Unix verziju programske aplikacije Crolist, te su povezane s bazom Nacionalne i sveučilišne knjiž-

nice. Oprema je nabavljena od "AG-studija" iz Zagreba, specijalizirane i renomirane tvrtke za opremanje knjižnica i drugih objekata.

Uređen je i prostor oko Knjižnice, te napravljen pristup za osobe s posebnim potrebama. Kako je centar Grada još uvijek slabo obnovljen, zgrada i prostor Gradske knjižnice Vukovar odskače od svoga okoliša i uistinu je jedina svijetla točka središta Vukovara, mjesto koje svojom udobnošću, ugodnošću i ponudom mami sve uzraste i ljude raznih interesa, u što su se mogli uvjeriti sve kolegice i kolege koji su bili nazočni na svečanom otvorenju.

S. Vuletić

Proslava 50-te godišnjice Narodne knjižnice i čitaonice Sisak

Svečanom sjednicom u Gradskoj vijećnici, 11. svibnja 2001. godine, obilježena je 50-ta obljetnica postojanja i djelovanja Narodne knjižnice i čitaonice Sisak. Knjižnica je službeno otvorena 22. travnja 1951. godine kao Gradska narodna knjižnica i čitaonica i od tada, fondom od 2000 knjiga, započinje njezino stručno, kulturno i javno djelovanje za sve stanovnike grada koji žele postati njezini korisnici. Idućih pedeset godina uspjela se razviti u suvremenu i rado posjećenu

kulturnu ustanovu koja djeluje na tri lokacije u Sisku (Odjel za odrasle, Odjel za djecu, Odjel Caprag) i jednoj u Sunji gdje djeluje u sastavu Kulturnog društva "Šmigmator".

Razvojem knjižničarstva kao stručne djelatnosti i suvremenih računalnih tehnologija izrasla je u jednu od najsuvremenijih knjižnica u Hrvatskoj prateći sve važne trendove u struci. Odlikuje se velikim brojem stručnih djelatnika a neki od njih daju doista velik doprinos razvoju hrvatskog knjižničarstva uopće.

Povodom 120-te obljetnice knjižničarstva u Sisku, u nakladi Narodne knjižnice i čitaonice Sisak izlazi knjiga "Povijest knjižnica i čitaonica u Sisku" autorice Đurđe Zorko, u kojoj je uz povijesni pregled knjižnica i čitaonica u Sisku vrlo iscrpno i temeljito obrađena povijest Narodne knjižnice i čitaonice Sisak. Kako je ove godine prvi puta proslavljena obljetnica naše knjižnice uopće, ukazala se potreba za samostalnim prikazivanjem povijesti knjižnice, ali na jedan nov, suvremen i rado "pretraživ" način. Ideja o izradi CD-ROM-a, kojim je prezentirano pedesetogodišnje djelovanje ustanove, stvorena je na temelju stručnosti njezinih djelatnika, kao i zahvaljujući sustavnom nabavljanju kvalitetnih i sofisticiranih tehničkih pomagala.

CD-ROM je prikazan i prezentiran na Svečanom sjednici kao vrlo važno i jedinstveno promocijsko sredstvo s kojim knjižnica suvereno ulazi u 21. stoljeće. Vrijeme trajanja mu je 28 minuta u integralnoj verziji, popraćen je glazbom Philipa Glassa: Obsession. Autorica CD-ROM-a je Željka Turk Joksimović koja je sve ideje radnog tima uobličila putem

Power Point programa na računalni medij. Tim koji je osmislio CD-ROM sačinjavali su Đurđa Zorko, Snježana Šnajder, Renata Rupčić i Jasminka Jagačić Borić, a svi djelatnici Naordne knjižnice i čitaonice sudjelovali su u organizaciji i ostvarenju ove značajne proslave. Sam tijek proslave bio je u radnom i svečanom tonu, prvenstveno zbog velikog odaziva gostiju i uzvanika, predstavnika Ministarstva kulture RH, Nacionalne i sveučilišne knjižnice, Knjižnica grada Zagreba, predstavnika Gradskog i Županijskog poglavarstva i brojnih drugih. Prvi se nazočnima obratio ravnatelj Knjižnice gospodin Goran Zagorac s nekoliko riječi o povijesti Knjižnice, njezinom mjestu u kulturnom životu Siska danas, matičnosti i velikom doprinosu u obnovi knjižničarske djelatnosti u županiji nakon rata. Riječima pohvale i čestitkama obratila se svim djelatnicima NKČ Sisak i svim gostima, predstavnica Ministarstva kulture gospođa Ankica Janković, ravnatelj NSK g. Josip Stipanov, sisački gradonačelnik g. Dinko Pintarić, pod čijim pokroviteljstvom je ova proslava i održana, a predstavnik županijskog poglavarstva g. Vlatko Matijević uz lijepe riječi darovao je knjižnici i novo računalo. CD-ROM kao važan i neophodan promotivni materijal, najpopularniji medij u eri globalne kompjutorizacije i razvoja visokih tehnologija, predstavila je Renata Rupčić, kao jedna od njegovih koautorica. Svečanost je bila obogaćena čestitkama i posebnom zahvalom za radni vijek posvećan ovoj ustanovi, prvoj knjižničarki gospođi Miri Prpić.

Ostatak svečanosti održan je u prostoru Narodne knjižnice i čitaonice Sisak, a bio je popraćen prigodnom izložbom na posterima velikog formata, sadržajno vezanom uz CD-ROM, te materijalima iz "prošlostoljetnog" zaduživanja, upisivanja članova u upisne knjige, članskih iskaznica iz svih perioda, prvih posuđenih knjiga, nasuprot najnovijim multimedijalnim

i računalnim materijalima. Autorica ove izložbe je Renata Rupčić.

Za kraj svečanosti priređen je dojenak koji je trajao do kasno poslijepodne uz dobro raspoloženje gostiju i samih domaćina. Potaknuti svim čestitkama i lijepim željama, zadovoljni uspješnom svečanošću, postignutim rezultatima u struci, te kulturnim i javnim djelovanjem sa zadovoljstvom očekujemo slijedeći jubilej, s nadom da ćemo hrvatskom knjižničarstvu ponuditi opet nešto novo i jedinstveno.

Svi zainteresirani za CD-ROM mogu se javiti u Narodnu knjižnicu i čitaonicu Sisak, tel. 521-527 ili 521-803.

R. Rupčić

Otvaranje čitaonice u Slavanskom Brodu

U Slavanskom Brodu, gradu bogate kulturne povijesti te istaknutih i znamenitih ličnosti koje su dale veliki doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti, pojava prvog čitaoničkog društva seže u daleku 1864. godinu. Slijedom povijesnih događaja iz njega će se kasnije razviti Hrvatska čitaonica, a potom, prije 50 godina i današnja Gradska knjižnica.

Danas knjižnica raspolaze s bogatim fondom od 120 000 knjiga, suvremeno je opremljena, kompjutorizirana i jedna je od najljepših knjižnica u Hrvatskoj.

I dok vrijeme neuhvatljivo teče, nošeno ubrzanim razvojem novih tehnologija, uvijek ostaje i zauvijek i oduvijek u nama riječ, pisana i čitana, osobno proživljavana.

Čitaonica, kao mirno i tiho okuplja lište koje informacijski jača identitet svoga grada, našla je svoj drugi dom u srcu velikog stambenog naselja "Andrija Hebrang". Velik interes, te zanimanje stanovnika naselja (koje broji oko 5000 stanovnika) za dnevnim tiskom, urodila je plodom.

Na inicijativu pojedinaca iz ovog Mjesnog odbora Grada Broda i Gradske knjižnice, u prisutnosti velikog broja uzvanika, građana i djece, 14.06.2001. u 11,00 sati otvorena je Čitaonica u naselju "Andrija Hebrang". Otvaranje je započelo uvodnim izlaganjem ravnateljice Gradske knjižnice Branke Solina koja je posebno naglasila da do sada Gradska knjižnica nije imala u gradu ustrojene jedinice i da je ova Čitaonica velik iskorak u daljnjem razvoju Gradske knjižnice.

U nastavku programa sudjelovali su učenicima Glazbene škole svirajući na har-

monici i gitari pod stručnim vodstvom prof. Zdenke Seletković, a pročelnica za društvene djelatnosti g-đa Katica Jira je u svojoj završnoj riječi na vrlo osebujuć način izrekla sve riječi pohvale, odajući važnost otvaranja ove čitaonice, posebno se obraćajući djeci.

Sa 12 sjedećih mjesta, veoma funkcionalno i estetski opremljena, čitaonica prima 12 naslova dnevne i tjedne štampe, a dječji kutak razveseljava brojne poklonike dječje književnosti i igara.

Čitaonica je otvorena svaki radni dan od 9 do 13 sati. A to može biti znak, može biti početak i poziv svim ostalim zajednicama i prostorima da otvore svoja vrata i na sličan način produhove svoju funkciju.

R. Bobovečki

Otvorenje novog prostora Narodne knjižnice "Petar Preradović"

U z nazočnost ministra kulture dr. Antuna Vujića, te mnogobrojnih uglednika kulturnog i javnog života iz cijele Hrvatske, u Bjelovaru je, 28. lipnja 2001. godine, svečano otvoren novouređeni prostor Narodne knjižnice "Petar Preradović". Vremenom i nemarom nagrižena zgrada, bjelovarsko "ružno pače", nekadašnja kuća krajiškog časnika u središtu grada pretvorena je u moderni knjižnični prostor koji osim smještaja knjižnog fonda nudi sve ostale tehnološke izazove potrebne današnjem sve zahtjevnijem korisniku. Ministar kulture kratko je ocrtao ovaj jedinstveni gradski projekt kazavši kako je "kultura srce grada, a knjižnica srce kulture", dok je ravnatelj Marinko Ilić istaknuo kako s knjižničarstva pomalo pada veo marginalizacije.

Novom knjižnicom najviše će biti zadovoljno više od šest tisuća njenih korisnika koji će, zajedno sa saniranim i uređenim prostorom za dječji odjel na Šetalištu dr. Ivše Lebovića, raspolagati s 1330 m² prostora, što je skoro dvostruko više u odnosu na dosadašnjih 700 m² raspršenih po cijelom gradu.

Uz dosadašnje sadržaje posudbe 98 000 knjiga, studijske čitaonice, igraonice za predškolce i bibliobusa, knjižnica će kao novo nuditi više internet mjesta, internet kiosk, odvojenu čitaonicu dnevnog i tjednog tiska s ljetnim paviljonom za odmor i čitanje, manju dvoranu-učionicu za tjedne video projekcije i radionice dok

je na dječjem odjelu proširen prostor za predškolce, kompjutorsku igraonicu i javne priredbe. Valja napomenuti da knjižnica ima ugrađeno dizalo i sanitarni čvor za invalide, te klima uređaje na I. i II. katu.

Na svečanosti otvorenja sudjelovali su mnogi bivši sugrađani Bjelovarčana: glumac Boris Buzančić, koji je pročitao pismo I.V. Trnskog bjelovarskoj čitaonici iz 1887. godine i tekst Gorana Tribusona koji vjerno oslikava doba kada se u bjelovarskoj čitaonici pojavilo žmirkavo svjetlo prvog televizora koji je prikazivao talijanske spektakle; Hrvoje i Hana Hegedušić otpjevali su dvije pjesme pokojnog bjelovarskog pjesnika Željka Sabola.

Na dio bogatog bilogorskog folklor podsjetile su nas Karmela i Gordana Matunci i Lidije Bajuk, a na Petra Preradoića, čije ime nosi knjižnica, učenica Mateja Šarić. Program je vodio Vojo Šiljak koji nije skrivao svoju "bjelovarsku crtu".

M. Iličić

Knjižnica I. gimnazije u Zagrebu

Školska je knjižnica prvenstveno zadužena pratiti potrebe svojih korisnika, tj pratiti nastavu i pomagati učenicima u ostvarivanju nastavnih i izvannastavnih sadržaja. Trudimo se da ponekad odemo i korak dalje pa smo ove godine u svojem prostoru po drugi put ugostili akademske slikare. Prvi je put to bila akademska slikarica Milijana Škarica s uljima na platnu, a nedavno akademski slikar Zoran Galić sa svojim akvarelima i akvareliziranim crtežima. Učenici su se mogli upoznati s našim mlađim slikarima, npr. s naglašenim koloritom slikarice Škarica ili sa slikama našeg jednog neoadrealista Zorana Galića.

Rijetko možemo za izložbu dobiti akademske slikare, ali to vrlo dobro nadoknađujemo boljim reprodukcijama, najčešće iz luksuznih kalendara što ih skupljaju učenici i knjižničarske grupe kao i knjižničarka. Nabavili smo vrlo uspjele reprodukcije slika Zvonimira Mihanovića, koji nas je svojim temama podsjetio na prekrasne morske pejzaže.

Ova posljednja tri mjeseca u školskoj knjižnici bio je naglašen interes za posebnom literaturom i informacijama koje su učenici tražili za različita natjecanja na kojima je I. gimnazija sudjelovala. Posljednji mjeseci u školi uvijek su zahtjevniji, pa tako i za knjižnicu. Učenici se spremaju za predstojeću matu-

ru. Pišu maturalne radove, referate, zadaće i sl. Knjižnica nastoji pomoći učenicima u pronalaženju adekvatne literature kako bi bili što uspješniji u tom poslu.

Unatoč pojačanim aktivnostima stigli smo obilježiti neke za nas važnije datume. *Uskrs i uskrsni običaji* bio je naziv naše izložbe gdje smo željeli upoznati učenike s nekim starim običajima o Uskrsu kao i s načinom bojanja jaja prirodnim bojama. *Na Dan Europe* podsjetio nas je propagandni materijal o Europskoj uniji što smo ga prikupili tijekom godine. Obilježili smo i *Svjetski dan nepušenja* kako bismo upozorili učenike na štetnost pušenja i podsjetili ih na mogućnosti odvikavanja.

Za nas je posebno važan dan našeg grada, pa smo zato *Dan grada Zagreba* obilježili knjigama o Zagrebu, panoom "Pjesnici o Zagrebu" kao i susretom s nezaobilaznim slikarom Zagreba Vladimirom Kirinom. Njegovi motivi staroga Zagreba podsjetili su nas na predjele grada koje smo pomalo zaboravili, ili koji su se različitim interpolacijama novih zgrada promijenili. Ponovno smo mogli doživjeti Zagreb obavijen bjelinom snijega, koji također pomalo zaboravljamo.

Svoju aktivnost završili smo obilježavajući *Svjetski dan zaštite okoliša* prekrasnim slikama Lonjskoj polja, najpoznatijeg staništa roda u Europi.

U sve te poslove, uz knjižničarku, bile su uključene i učenice članice knjižničarske grupe.

Zadnje nastavne dane proveli smo intenzivno prikupljajući knjige posuđene našim učenicima i već sada razmišljamo o novim aktivnostima koje bismo mogli provesti početkom iduće nastavne godine.

S. Kovačec

Otvorenje knjižnice na otoku Šipanu

U kolovozu ove godine predstavnice Knjižničarskog društva Dubrovnik, Marica Šapro-Ficović i Lucija Bjelokosić, na poziv su pročelnice Upravnog odjela za društvene djelatnosti Županije Dubrovačko-neretvanske, gđe Aide Cvjetković, posjetile otok Šipanu. Naime, u programu dvogodišnjeg rada spomenutog odjela te u suradnji s gradovima, općinama i mjesnim odborima, pokrenut je projekt prikupljanja knjiga za otočke knjižnice.

Nesebičnim zalaganjem gđe Aide Cvjetković, i same mještanke Suđurda na otoku Šipanu, kao i velikom željom otočana da ova knjižnica zaživi na njihovom otoku te kako bi i na taj način obogatili kulturni život svog životnog prostora, knjižnica na Šipanu započela je s radom.

Knjižnica je otvorena u bivšoj Uljari na putu između mjesta Suđurađ i Luke Šipanske, u prostoru veličine 30 m². Prostor je besplatno dodijeljen na korištenje, na rok od pet godina, počevši od srpnja 2000. godine, a troškove struje i telefona obvezala se pokrivati Županija Dubrovačko-neretvanska.

Tijekom nešto više od godinu dana njezina djelovanja, različitim je donacijama i poklonima prikupljeno više od 3000 knjiga. U knjižnicu je besplatno upisano stotinjak članova što čini oko trećinu broja stanovnika otoka Šipana. Zanimljivo je kako članove, osim mještana Suđurda, Luke Šipanske te susjednog otoka Lopuda čine i strani državljani, zaljubljenici u taj otok, koji svake godine ovdje borave i po nekoliko mjeseci. Među njima je i znatan broj onih koji su već pomogli da ova mala knjižnica, u tako kratkom roku, prikupi ovoliki broj knjiga. Šipanska knjižnica posjeduje literaturu na nekoliko svjetskih jezika te bi tako mogla postati i značajan čimbenik u turističkoj ponudi otoka, grada i županije. U skromno ali lijepo opremljenom prostoru posuditi se mogu dječje knjige, beletristika, ali i znatan broj knjiga stručne literature, a prikupljena je i većina osnovnih enciklopedija i leksikona. Također postoji i kutak za čitanje novina koji ujedno služi i kao mala čitaonica.

Tijekom nešto više od godinu dana svog djelovanja knjižnica je postala okupljalište otočana i njihovih gostiju. U njezinom prostoru odvija se gotovo cjelokupan kulturni život otoka. Opremljena je osnovnom informatičkom opremom, kompjutorom i printerom te se tu tjedno održavaju besplatni informatički tečajevi, a na taj način postala je i, možemo reći, jedino kvalitetno okupljalište djece i mladih. Osim spomenutih tečajeva u knjižnici se povremeno održavaju različite radionice i izložbe. Knjižnica je otvorena jedanput tjedno, u posljednjepodnevnim satima, a vodi je umirovljenik-volonter.

Ova lijepa, mala knjižnica, nažalost, djeluje samo zahvaljujući velikom entuzijazmu, u prvom redu, gđe Aide Cvjetković, mještana i prijatelja otoka Šipana te ljubitelja knjiga. Njezina budućnost bila bi izvjesnija kad bi brigu o njoj, uz plemenite pojedince, preuzela neka općinska ili županijska institucija koju u našoj kroničnoj besparici, nažalost neće biti lako pronaći.

L. Bjelokosić

12. europska konferencija o čitanju

Dvanaesta europska konferencija o čitanju pod nazivom *Drugačiji pogledi, različitosti u jeziku i pismenosti* održana je u Dublinu od 30. lipnja do 4. srpnja 2001. godine. Organizatori ove konferencije bili su Čitateljsko društvo Irske i Europski komitet Međunarodnoga čitateljskog društva. Konferenciji je prisustvovalo oko četrdesetak nacionalnih čitateljskih udruga ne samo iz Europe, već i Sjeverne Amerike, Azije, Južne Afrike i Australije. Ovako veliki broj čitateljskih društava iz cijelog svijeta ukazuje na dvije činjenice: prvu, koliko važnu ulogu i dan danas igra "stari kontinent" u našem globalnom svijetu, a drugu, da sva čitateljska društva rade na zajedničkom cilju poticanja i promoviranja pismenosti, čitanja i pisanja među djecom, mladeži ali i odraslim članovima zajednice. Prateći program zbivanja na konferenciji uočava se da je bio prijavljen 371 sudionik izlaganja, bilo na plenarnim izlaganjima ili na 7 paralelnih sesija koje su se tijekom nekoliko dana održavale. Iz Hrvatske je bilo prisutno sedmero sudionika, a njih petoro, uključujući i autoricu ovoga teksta, predstavilo se izlaganjem. U radu Europskog komiteta Međunarodnog čitateljskog društva sudjelovala je predsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva mr. Dijana Sabolović-Krajina

Ova konferencija će ostati u posebno ugodnom sjećanju jer je Međunarodno čitateljsko društvo dodijelilo nagradu za inovativno promicanje čitanja u Europi za istraživački projekt *Biblioterapija za ozdravljenje ratnih trauma kod djece i mladih – hrvatska iskustva* čiji su autori dr. Arpad Barath i mr. Ljiljana Sabljak. Nagrađeni autori su dobro poznati našoj stručnoj javnosti. dr. A. Barath je s Medicinskog fakulteta u Zagrebu, trenutno radi u Pecsuhu, a naša kolegica mr. Lj. Sabljak je voditeljica Gradske knjižnice Knjižnica grada Zagreba. Na svečanoj dodjeli priznanja autori projekta su svoje izlaganje popratili videokasetom o ratnim stradanjima i radu s djecom u stvaralačkim radionicama i pritom izazvali veliko zanimanje prisutnih sudionika konferencije.

Tema ovogodišnje konferencije pokazala je kako nacionalna čitateljska društva korespondiraju s Međunarodnom godinom dijaloga među civilizacijama i Europskom godinom jezika – 2001. Široka lepeza tematikom se granala u niz podtema kojima su sudionici dali svoj obol sadržajem bogatim teoretskim i praktičnim iskustvima. Govorilo se o načinima poticanja čitanja djece i mladeži; uzrocima poteškoća čitanja i pisanja (disleksija i disgrafija); ranom poučavanju pismenosti; pomaganju polaganim čitačima; izazovima i mogućnostima čitanja u 21. stoljeću; djeci i efektima vizualne agresije na njihovo ponašanje; vođenju zabilježki da bi one bile zaista korisne; ulozi narodne knjižnice i knjižničara u poučavanju literature i permanentne motivacije za čitanje; terapijskim mogućnostima čitanja; pismenosti i demokraciji; obiteljskoj pismenosti; projektu *Škola u kojoj cvjeta pismenost*; čitanju i pisanju za kritičko mišljenje; radu s manjinskim skupinama (naglasak na radu s Romima) i nizom drugih.

S obzirom na množinu dnevnih izlaganja svoje zanimanje nastojala sam usmjeriti na one teme koje su upućivale na aktivnosti u narodnim i školskim knjižnicama. Projekt nazvan *Škola u kojoj cvjeta pismenost* inicirao je Europski komitet

Međunarodnog čitateljskog društva. O njegovom provođenju u Luksemburgu i Finskoj govorilo je nekoliko predstavnika iz tih zemalja. Finci su govorili o razvoju škole i teorijskom modelu u pet razina. Posljednjih godina razvija se reforma u finskim školama, a kao najvažnije točke su da se ističe uloga učenika koji postaje meritorni sudac u svome radu. Naime, učitelj koji je do sada vodio i instruirao prepušta ulogu učeniku koji samostalno uči, tako da učenje i poučavanje postaje uvod u različite strategije učenja.

Predstavnik iz Luksemburga su usmjerili svoje istraživanje prema počecima u čitanju i pisanju zaključujući da je najvažnije razumijevanje jezika koji se uči u školi. Imali su nekoliko izvora informacija. Najprije su obavili provjeru znanja njemačkog jezika na uzorku od 200 učenika četvrtog razreda 1998. godine. Nakon toga su pomno pratili rezultate njihovog učenja i nakon godine dana ustanovili da njih 80 nema zadovoljavajuće znanje solidnog i dobrog razumijevanja njemačkog jezika. U idućem istraživanju dobili su iste poražavajuće rezultate, na osnovu analize mnogih pismenih sastavaka s vrlo oskudno pokazanim znanjem. Djeci koja su pokazala tako loše rezultate nedostajalo je znanje iz sadržaja koja su se nalazila u knjigama iz kojih su trebala učiti. Postavlja se pitanje: kako riješiti ovaj problem? Odlučeno je osnovati sistem koji bi novim pristupom u poučavanju naglasak davao razumijevanju i svakodnevnim učestalijim i aktivnijim radom s djecom.

Poljska predstavnica je govorila o narodnim knjižnicama koje promoviraju pismenost i u njenom izlaganju se moglo pronaći mnogo prepoznatljivih točaka. Knjižnične usluge su koncentrirane na nabavku građe koja je nositelj pismenosti i informacija. Podsjetila nas je da već od 19. stoljeća traje tradicija poljskog narodnog knjižničarstva. Najveće poteškoće u promoviranju čitanja su nastupile nakon 1989. godine zbog nastalih promjena koji se ogledaju u slobodnoj prodaji knjiga, novim distribucijskim sistemima, množini novih izdavača koji mijenjaju čitateljske navike naroda. Tiskaju se literarna djela iz cijelog svijeta i distribuiraju u narodne knjižnice koje tako povećavaju svoj fond najrazličitijim književnim vrstama ali i umjetničko-estetskim kriterijima. Knjižničari razvijaju promotivne aktivnosti uključujući pričanje priča, dramatizacije, promocije. Razlike među narodnim knjižnicama su velike. Situacija u selima je prilično oskudna, dok je u velikim gradovima puno bolja. Sve narodne knjižnice su financirane od lokalnih vlasti. Često je fond vrlo mali zbog nedovoljne nabave knjižne građe. Budućnost narodnih knjižnica je u promoviranju pisanja i čitanja koja ovisi o kulturnoj politici same države.

Provođenje programa *Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje* predstavili su češki izlagači dokumentirajući svoje djelovanje i godišnjim tromjesečnikom Kritičke listy. Izlagači su predstavili obrazovanje na Fakultetu za umjetnost i pedagogiju na Karlovom univerzitetu u Pragu. Seminari koji provode interaktivne metode omogućavaju studentima da uče stvarati osobna stajališta i oblikovati svoje ideje na temelju određenih tekstova koje čitaju, obavezno ih kritički podupirući argumentima. Također uče kako promatrati i podupirati svoje učenike u čitanju dobre književnosti u umjetničko-estetskom a ne pedagoškom kriteriju. Ovakva metoda osnažuje pokušaje studenata

u njihovu samoučenju i samostalnom izražavanju osobnih viđenja literarnih tekstova.

Prikaz edukacijskog rada s djecom s poteškoćama u govoru i komuniciranju dali su finski predstavnici. Oni su, koristeći se digitalnom kamerom, djeci približili slike kao vizualnu potporu i na taj način im pomogli da razviju svoje govorne mogućnosti. Većina djece s poteškoćama u govoru ima probleme u učenju novih riječi. Oni ne uče riječi na način kako to rade djeca koja nemaju takvih poteškoća, već ih treba vježbati. Vježbanje počinje s jednostavnim riječima i učitelj pomoću slika iz digitalne kamere prikazuje ljude, mjesta ili stvari koje okružuju dijete uči novim riječima svoje učenike. Napisana riječ ispod određene slike također potpomaže da je učenici prepoznaju kao sliku prije nego što je nauče izgovarati.

O uzrocima i posljedicama neuspjeha u učenju u školi bave se mnogi znanstvenici diljem svijeta jer je to univerzalni problem. O takvom jednom školskom projektu nazvanom *Dudelonge* govorili su luksemburški predstavnici. Projekt u prvom koraku postavlja pred učitelje zahtjev da detektiraju razloge školskog neuspjeha, prvenstveno dajući važnost emotivnom ili socijalnom faktoru. Na temelju toga prvog određenja, postavljaju se četiri razine koje se identificiraju kao didaktičke, metodičke, strukturne i institucionalne. Didaktička razina podrazumijeva razgovor o ciljevima u osnovnom čitanju, na metodičkoj razini je to pitanje stajališta s kojeg se čitanje koristi. Za poboljšanje čitanja koriste se specijalna mjerila ili čak specijalne strukture. Na kraju, na institucionalnoj razini, postavlja se pitanje da li ovakav Dudelonge projekt rješava probleme u onim školama u kojima se provodi.

IBBY - Međunarodni odbor za dječju knjigu iz Irske organizirao je predstavljanje nekoliko irskih autora: Maritu Conlon McKenna, Siobhan Perkinson, P.J. Lynch, Marka O'Sullivan i izdavača Michaela O'Briena koji su govorili o irskoj dječjoj književnosti i stanju u izdavaštvu. Organizirana je bila prodajna izložba knjiga većinom za djecu i mladež, te pedagoške literature u poticanju čitanja koja je izazvala veliko zanimanje sudionika konferencije.

Prisustvovanje ovoj konferenciji s nizom vrijednih izlaganja na teoretskom i praktičnom radu pruža beskrajne mogućnosti za dalji rad i prenošenje ideja u vlastitoj sredini.

I na kraju, Irska ima bogatu literarnu tradiciju koja se ogleda u nagrađenim piscima Nobelovom nagradom i nekolicinom najpoznatijih imena u svjetskim razmjerima. Ponosni svojom baštinom Irci su utemeljili Muzej pisaca posvećen svojim književnicima, između kojih su James Joyce, George Bernard Shaw, William Butler Yeats, Jonathan Swift, Oscar Wilde i Samuel Beckett. Posebne počasti odali su nekolicini pisaca uredivši im zasebne kuće s njihovim prvim izdanjima djela, fotografijama, pisacim strojevima na kojima su stvarali, originalnim rukopisima, do izloženih svakodnevnih uporabnih sitnica: Shawu, Joycu i Wildeu. Treba spomenuti spomenike općeg civilizacijskog značaja kao što su Katedrala sv. Patricka ili Trinity College u kojem je izložena poznata Knjiga iz Kellsa, jedan od najstarijih i najcjelovitijih rukopisa (9. stoljeće) četiriju evanđelja, opremljen ilustracijama iznimne likovne ljepote.

L. Bučević-Sanvincenti

Hrvatsko knjižnično vijeće

Osamnaesta je sjednica Hrvatskoga knjižničnog vijeća održana 03. 07. 2001.g.

Između ostalog na njoj se raspravljalo o provođenju Pravilnika o matičnosti (NN 11.5.2001). Temeljem rasprave zaključeno je da se zaduži razvojna služba NSK da u suradnji s odgovarajućim komisijama Hrvatskog knjižničarskog društva izradi cjelovit prijedlog sustava matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj i dostavi ga do 20. 8. na raspravu Vijeću.

Na dnevnom je redu bio i izvještaj o radu NSK u 2000. godini. Istaknuta su dva velika problema u radu kuće, a to su nedovoljno financiranje i nedostatak suradnje sa Zagrebačkim sveučilištem, unatoč višekratnoj inicijativi od strane NSK. Međutim, naglašen je i očit napredak u radu, osobito na području ažurnosti u obradi kao i u zaštiti građe, u kvaliteti usluga korisničke službe, te u količini i kvaliteti organizirane edukacije na raznim nivoima. Kako bi se rad NSK još više unaprijedio, predloženo je izdavanje Godišnjaka NSK, u kojem bi se objavljivala sva značajnija stručna izvješća i radovi suradnika NSK. Ujedno se predlaže da se Izvješće u sljedećoj godini razmatra u usporedbi s planom i programom NSK za tu godinu, kako bi se moglo bolje procijeniti njihovo ispunjenje. Vijeće je jednoglasno prihvatilo Izvještaj NSK.

Vijeće je također zaključilo da se Rektoratu Zagrebačkog sveučilišta uputi dopis u kojem će se zatražiti mišljenje i očitovanje o suradnji Sveučilišta i NSK.

U sklopu rasprave Vijeće je ponovno i izričito istaklo potrebu dovršavanja i opremanja nedovršenog dijela NSK te iseljenja Zemljišno-knjižnog odjela Općinskog suda u Zagrebu (grunтовnice), koja je unatoč neslaganju i upozorenjima od strane Vijeća, krajem prošle godine ipak uselila u zgradu NSK.

Vijeće je također prihvatilo prijedlog svog Povjerenstva za viša zvanja da se zvanje višeg knjižničara dodjeli kolegicama Alemki Belan-Simić, Lorenki Bučević-Sanvincenti i Silvi Pavlinić, a zvanje knjižničarskog savjetnika kolegici Vedrani Juričić.

Zbog problema u primjeni Uredbe o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama (NN 27.4.2001.), na koje su svojim dopisima osobito ukazali NSK i Savjet sustava znanstvenih informacija RH, odlučeno je da radna grupa u sastavu T. Aparac-Jelušić, D. Stančin-Rošić i J. Stipanov pripremi podlogu za dopis koji će se uputiti nadležnim ministarstvima.

Zaključeno je također da se Ministarstvima koja vrše otkup knjiga uputi dopis da ne otkupljuju knjige onih izdavača koji ne ispunjavaju zakonsku obvezu slanja obveznog primjerka. Taj je zaključak donesen na inicijativu Sveučilišne knjižnice Rijeka.

Kao zaključak rasprave pak o Mjesecu knjige, rečeno je da će D. Kunštek i D. Stančin-Rošić posjetiti D. Bastić-Laća, predsjednicu programskog i organizacijskog odbora, kako bi u zajedničkom razgovoru dogovorile neka konceptijska i izvedbena poboljšanja ove popularne manifestacije.

Na kraju sjednice, HKV je imenovalo J. Stipanova za predstavnika knjižničarske struke u radnoj grupi koja će na prijedlog Hrvatskog arhivskog vijeća utvrđivati razgraničenja građe između knjižnica, arhiva i muzeja.

D. Kunštek

IFLA-ina Konferencija u Bostonu, NAJ po mnogočemu

Međunarodni savez knjižničarskih društava i institucija (IFLA) organizira konferencije svake godine. Ovogodišnja, 67. konferencija održana je u Bostonu od 17. do 25. kolovoza. Grad domaćin uistinu je pokazao da zna primiti goste iz cijelog svijeta. Ljubaznost na svakom koraku, spremnost svakog čovjeka na ulici da pomogne, sve knjižnice otvorene sudionicima Konferencije, bez obzira na vrijeme, grupni ili individualni posjet i mnoštvo knjižničara volontera koji su pomagali da se svi osjećaju dobrodošlo, učinili su boravak na Konferenciji ne samo profesionalnim izazovom i dobitkom za svakog knjižničara, već i vrlo ugodnim iskustvom. Naravno, sve se to odvijalo samo dva tjedna prije terorističkog napada na objekte u SAD-u, koji je u dramatična zbivanja uvukao i Boston, vrlo lijep grad bogat raznim kulturama, ponajprije irskom, kineskom i afro-američkom.

IFLA je po mnogočemu specifična pa se i njezine konferencije razlikuju od uobičajenih. Naime, to nisu konferencije koje priprema manja grupa ljudi za veliki broj sudionika, već ponajprije radni sastanci članova raznih odbora i profesionalnih tijela, čiju kandidaturu ističu nacionalna knjižničarska društva i institucije u području knjižničarstva, a četverogodišnji mandat, uz mogućnost još jednog ponovljenog mandata, potvrđuje IFLA. Oni rade na standardima, smjernicama i drugim dokumentima koje IFLA objavljuje, pripremaju programe budućih konferencija, pripremaju i publiciraju IFLA-ine časopise, web stranicu i druge materijale i na taj način djeluju kao dio međunarodne mreže. I Hrvatska ima nekoliko predstavnika koji trenutno rade u tim odborima i profesionalnim tijelima. Naravno, konferencijama prisustvuju i brojni knjižničari iz različitih vrsta knjižnica, profesori, istraživači i drugi, koji su individualni članovi pojedinih sekcija ili jednostavno žele biti upoznati s razvojem knjižničarstva i inovacijama u struci.

Bostonska konferencija po mnogočemu je bila posebna. Ponajprije, okupila je do sada najveći broj sudionika, čak 5.300, najveći broj knjižničara-volontera, pomoćnika tijekom Konferencije, održan je najveći broj sastanaka, otvorenih izlaganja i radionica od početka održavanja IFLA-ina konferencija, u razne svrhe koristilo se gotovo dvije stotine računala (samo za slanje elektroničke pošte bilo je osigurano 30 terminala), i još mnogo toga naj.

- 5.300 sudionika sveukupno
- 3.100 prijavljenih do 1. kolovoza za objavljenu listu sudionika (od toga 1300 Amerikanaca)
- 150 zemalja
- 261 sastanak
- 154 tematska izlaganja/predavanja
- 68 postera
- 27 poludnevni ili cjelodnevni radionice
- 1900 primjeraka dnevnog glasila IFLA EXPRESS (7 brojeva)
- 150 sponzoriranih dolazaka knjižničara (koji na IFLA-u dolaze prvi put)
- 1279 knjižničara kojima je ovo prva konferencija (First timers)

- 171 izlagač na izložbi softvera i drugih knjižničnih materijala
- 307 volontera, knjižničara – pomagača

Svakodnevno su na pet službenih jezika objavljivane Novosti (IFLA EXPRESS) koje su postale gotovo kuriozitetom jer su tiskane na papiru. Naime, na ovoj konferenciji nije bilo uobičajenih tiskanih materijala, poznatih Bookleta. Svaki je sudionik dobio CD-ROM koji sadrži sva izlaganja i konferencijska zbivanja (isto se može naći i na web stranici www.ifla.org). Izazvalo je to brojne komentare, posebice sudionika iz zemalja u razvoju, kojima nova tehnologija nije dostupna, a ako i imaju računala u knjižnicama, nema dovoljno papira za tiskanje tisuća stranica referata, izlaganja, radionica i dr. Oštriji komentatori nazvali su IFLU društvom bogatih, a vodstvo se branilo činjenicom da su bez problema našli sponzora za izradu CD-ROM-a (Silver Platter) dok sponzora za klasično tiskanje niza knjiga, potrebnih za svakog sudionika, jednostavno nije bilo. Ne govori to samo o još većem raslojavanju na bogate i siromašne, već i o činjenici da se recentna informacija sve teže pronalazi na klasičnim medijima, što se odražava na knjižnice danas i u budućnosti. S druge strane, IFLA-ina težnja da informacija bude dostupna svakom kreće se u drukčijem smjeru. Naime, posebna se pozornost pridaje osobama s teškoćama pa je na ovoj konferenciji, uz standardno prevođenje na pet službenih IFLA-ina jezika, po prvi put bilo osigurano prevođenje na jezik znakova. Za konferenciju u Berlinu 2003. godine najavljuje se i tiskanje materijala na brajici. Tako, dok jednim međunarodno knjižničarstvo odmiče naprijed velikim koracima, drugima, do sada većinom marginaliziranima, ono postaje pristupačnije.

Kako se istodobno odvija veliki broj programa raznih sekcija, okruglih stolova, diskusijskih grupa i tzv. osnovnih IFLA-ina programa (*core programi*), a svaki od njih ima cjelodnevne programe tijekom tjedan dana, stalni članovi IFLA-ina tijela i odbora teško mogu pratiti zbivanja izvan svoje sekcije ili tijela. Svima su zajednička samo pojedina zbivanja kao što su svečano otvaranje, skupština, prijemi, zatvaranje konferencije. Upravo na tim zbivanjima pokazala se besprijekorna organizacija Konferencije, jer zajednički su programi, primjerice posjet Harvardu, MIT-u (Massachusetts Institut of Technology), Muzeju znanosti ili Narodnoj knjižnici Boston, okupljali nekoliko tisuća knjižničara iz cijelog svijeta, najčešće u večer-njim satima.

Iako je Konferencija obilovala mnoštvom raznolikih aktivnosti i sadržaja i okupila knjižničare raznovrsnih interesa, ipak se izdvojilo i nametnulo nekoliko bitnih zbivanja ili naglasaka koji su dominirali ovogodišnjom IFLA-om i s kojima su se svi susretali i bili upoznati:

- izvještaj i djelatnosti FAIFE, jednog od osnovnih IFLA-ina programa koji se bavi slobodnim pristupom informacijama;
- naglasak na važnosti knjižnica za djecu i mladež (uvodno izlaganje J. Kozola bilo je posvećeno djeci, korisnicima knjižnica, jer s njima sve počinje, a prema riječima govornika, trajat će i u budućnosti);
- objavljivanje i predstavljanje *Smjernica za rad narodnih knjižnica*, nakon četiri godine rada na tekstu;
- predstavljanje novih tehnologija na pratećoj izložbi, koje, ne samo da idu ukorak s vremenom, već se ponekad čini i da su korak ispred vremena;
- predstavljanje *Knjižnice budućnosti*.

Knjižnica budućnosti

Posebnu pozornost na Konferenciji privuklo je predstavljanje tzv. knjižnice budućnosti. Predstavljena je Narodna knjižnica Richmond (Kanada), točnije, njezin ogranak Ironwood.

Richmond ima 162.000 stanovnika, od toga azijskog porijekla čak 40%. Uz centralnu knjižnicu, u gradu se nalaze i dva ogranka. Godišnja posudba iznosi oko 3.000.000 jedinica, a čak 85% stanovništva učlanjeno je u Knjižnicu. Ogranak Ironwood po mnogočemu je poseban. Stvoren je s jasnom idejom kako bi trebala izgledati knjižnica budućnosti. Prije njezina otvaranja tim stručnjaka (knjižničari, arhitekti, informatičari i predstavnici lokalnih vlasti) razradio je koncepciju, imajući u vidu potrebe konkretnog lokalnog stanovništva. Svjesni navika dosadašnjih tzv. tradicionalnih korisnika, ali i novih generacija koje očekuju od knjižnice drukčije mjesto od uobičajenog, zadržali su neke tradicionalne oblike rada i obogatili ih novima. Rezultat je knjižnica koja godišnje ostvari 750.000 posudbi (na fondu od 65.000 jedinica), u koju je upisano 85% lokalnog stanovništva i u kojoj 85% korisnika gotovo sve radnje vezane uz upis, posudbu i vraćanje obavlja samo. Aparati kojima se služe slične bankomatima (jer je to ljudima prepoznatljivo i prihvatljivo), a vrijeme koje knjižničari tako uštede, ostaje im za komunikaciju s korisnicima. Knjižničari sami kažu da ne rade prstima već nogama. Razduživanje i zaduživanje knjiga kao na traci, gdje se i ne diže pogled na osobu ispred sebe, zamijenili su smješak, razgovor i prisutnost u prostoru i među korisnicima.

Polazna ideja bila je da treba promatrati gdje se, na kojim mjestima i zašto ljudi dobro osjećaju, te to primijeniti u knjižnici. U prostoru je dovoljno računala, posebno u dijelu za edukaciju korisnika, na ulazu su hrpe najnovijih knjiga koje se "nude" da budu posuđene, hrana i piće smiju se unositi u prostor knjižnice (*drink and food OK policy*), aktivnosti pričanja priča kontinuirano traju i svatko se uključuje kad želi, navečer se organiziraju susreti s autorima ...

Ispitivali su, kažu, zašto ljude toliko privlači knjižara *Amazon.com* i zaključili da su tamo knjige bolje predstavljene nego u knjižnici, da se dobiva više podataka o knjizi, prikaza, mogućnost razmjene mišljenja, i što je najvažnije, iz udobnosti vlastite kuće naručuje se ono što dolazi na kućna vrata, a svo to dostupno je 24 sata dnevno. Stoga i oni iz knjižnice odnose knjige kući, zasada samo na zahtjev, ali pripremaju projekt koji će taj oblik posudbe više reklamirati. A za članove sklone tradicionalnoj knjižnici, osigurali su potpuno tihi izdvojen prostor, i, naravno, knjižničar za njih obavlja posao oko zaduživanja i razduživanja.

Knjižnica je otvorena 74 sata tjedno, ali za svoje radno vrijeme kažu da je 7x24, što znači sedam dana, danju i noću. Da je to uistinu tako govori podatak o 600.000 upita na web stranici mjesečno (45-50% stanovništva ima kod kuće pristup internetu).

Zajednici u kojoj djeluju nude brojne programe, a sve se temelji na odnosu *win-win*, dakle dobitak za obje strane. Tako, primjerice, članovi knjižnice imaju popust u obližnjem "kafiću", kojemu je interes da reklamira knjižnicu – obje strane dobivaju. Profesori s obližnjeg fakulteta obučavaju mlade korisnike za korištenje kompjutorima: fakultet dobiva educirane studente, a knjižnica program i korisnike, i sl.

Sav taj posao obavlja 13 ljudi, odnosno 13 radnih mjesta, jer većina radi pola radnog vremena.

Koncepcija i filozofija ove knjižnice, prema riječima voditelja, temelje se na pet koraka koji vode u knjižnicu budućnosti:

1. Razvoj poduzetničkog duha (kreativno mišljenje, suradnja, uključivanje svih koji u knjižnici prepoznaju svoj interes);
2. Stvaranje efikasnog tima osoblja koje je orijentirano na budućnost;
3. Prihvatanje relevantnih trendova (u navikama i potrebama korisnika, u tržišnoj orijentaciji);
4. Korištenje alata i strategija 21. stoljeća za rješavanje problema 21. stoljeća;
5. Kreiranje novih usluga i programa prema potrebama korisnika.

Svjesni da svaka lokalna sredina ima drukčije potrebe, knjižničari naglašavaju da je ova iskustva nemoguće preslikati, čak i na njihovu centralnu knjižnicu, jednostavno stoga što svaka lokalna zajednica ima drukčije mogućnosti, potrebe i dinamiku, a o tome ovise i programi i izbor građe. No, ono što smatraju univerzalnim jesu postavke na kojima je koncepcija stvorena, dakle, navedenih pet koraka.

(Web adresa: www.yourlibrary.ca)

Sekcija knjižnica za djecu i mladež

Sekcija knjižnica za djecu i mladež jedna je od sekcija IFLA-inog odjela knjižnica namijenjenih javnosti (Division 3, Section 10). Program Sekcije u Bostonu bio je iznimno bogat. Održani su brojni sastanci u užem sastavu (15 članova Odbora) i oni otvoreni za javnost, pet tzv. otvorenih izlaganja, poludnevna radionica, posjeti dječjim knjižnicama i izdavačkoj kući Mifflin i susret s članovima Američkog knjižničarskog društva. Na sastancima su se rješavala uobičajena pitanja Sekcije kao što je izbor novog vodstva Sekcije i Odbora, dorada promotivnih materijala Sekcije, publiciranje glasila SCL News, promjene na web stranici, postignuća posebnog projekta Sekcije *Knjige za sve*, publiciranje zbornika sa predkonferencije na Tajlandu (tema: Dječje knjižnice u svijetu), program i izlaganja na buduće dvije konferencije – u Glasgowu i Berlinu, itd. Nova predsjednica Sekcije knjižnica za djecu i mladež u dvogodišnjem mandatu je Elisabeth Lundgren iz Švedske, tajnica je Ivanka Stričević iz Hrvatske, blagajnica Nic Diamant iz Francuske, a brigu oko glasila i ažuriranja web stranice preuzeo je Lars Aagaard iz Danske (www.ifla.org - uređuje se u sjedištu u Hagu prema materijalima koje šalju Odbori pojedinih sekcija i tijela).

Tema ovogodišnjih otvorenih izlaganja bila su predškolska djeca kao korisnici knjižnice. Uime zemlje domaćina Carole Fiore (Florida) govorila je o programu *Rođen da bi čitao (Born to Read)* koji se provodi diljem Amerike sa svrhom da se skrene pozornost stručnjaka, roditelja i cijele javnosti na važnost rane stimulacije djeteta u svim područjima, pa tako i u području čitanja i pismenosti. Projekt je prikazan putem video-kasete s izjavama roditelja, knjižničara i javnih osoba, gdje se zagovara pravo na razvoj svakog djeteta i dobrobit od čitanja djetetu u ranoj dobi, te nizom sekvenci u kojima odrasli čitaju vrlo maloj djeci u svakoj prilici i na svakom mjestu. Pritom je posao narodne knjižnice da osigura knjige i podučava roditelje zašto je važno čitati djetetu, kako i kada je to najbolje činiti, te da ih potiče da postanu stalni korisnici knjižnice.

Pod naslovom *Svijetle boje i jake djevojčice* Elisabeth Lundgren (Švedska) održala je izlaganje o trendovima koji se

u posljednje vrijeme javljaju u slikovnicama u Švedskoj. Komentirajući brojne naslove, dala je pregled navrednijih švedskih djela u tom području uz naglasak da su prošla vremena mračnih ilustracija, no nažalost ne i mračnih životnih tema. Promjene su vidljive i u načinu na koji autori prikazuju ženske likove: djevojčice su pametne, ne uzmiču i ne posustaju pred problemima, baš kao što je to u stvarnom životu.

O iskustvima rada s djecom predškolske dobi u Hrvatskoj govorila je Ivanka Stričević, te predstavila programe i usluge za predškolce i njihove roditelje u Knjižnici Medveščak u Zagrebu.

Genevieve Patte iz Francuske govorila je o Projektu ACES (Akcija za prevenciju kulturne izolacije i segregacije) koji se u Francuskoj provodi za djecu iz depriviranih sredina. Naglašavajući važnost čitanja, pričanja i komunikacije s jednim djetetom, a ne s grupom kako je to uobičajeno, istaknula je kako upravo knjižnice za to imaju uvjete, te kako su kulturne aktivnosti prioritetne za sprečavanje segregacije, a upravo kulturne aktivnosti najbolje provode knjižnice.

John Dunne iz Velike Britanije predstavio je tri najpoznatija britanska projekta koji se bave radom s predškolskom djecom u knjižnici i u zajednici. U suradnji narodnih knjižnica i nekih organizacija iz lokalne sredine nastali su programi koji se šire cijelom zemljom: program *Bookstart* (kod prvih dolazaka s djetetom k liječniku roditelj dobiva knjigu i poziv u knjižnicu), program *Sure Start* u kojem se izravno radi na edukaciji roditelja da bi oni čitali djeci (roditelji iz depriviranih sredina), te *Early Years Childcare Development Partnership* (knjižnica poziva svako dijete u 3. godini života da dođe s roditeljem koji tada dobiva informacije o knjižnici, ali i o tome kako odgajati dijete).

Ove je godine na IFLA-inoj konferenciji Sekcija knjižnica za djecu i mladež po drugi put okupila knjižničare na radionici o Smjernicama za dječje knjižnice. Na 15 poglavlja budućih Smjernica rade 12 autora i uređivački odbor. Prošlogodišnja verzija se dorađuje, uzimaju se u obzir primjedbe koje na tekst daju ljudi različitih iskustava i pogleda na knjižničarstvo za djecu. Naime, prve su Smjernice objavljene još 1990. godine. Uobičajeno je da se one mijenjaju svakih deset godina, jer se promjene u knjižničarstvu zbivaju vrlo brzo. Ove će Smjernice u finalnoj verziji biti predstavljene sljedeće godine na konferenciji u Glasgowu, a zatim publicirane i dostupne javnosti 2003. godine u Berlinu.

Odbor Sekcije dogovorio je i program rada na IFLA-inoj konferenciji u Glasgowu sljedeće godine. Tema konferencije bit će *Knjižnice za život* i tzv. 3D (democracy, diversity, delivery), a Sekcija će nastupiti s temom: *Djeca i mladež uključeni u knjižnicu za život*. Izlaganja će se odnositi na participaciju mladih u društvu i s tim u vezi novu ulogu knjižnice te pristup informacijama u knjižnici za djecu i mladež. Posebnost nastupa Sekcije na konferenciji bit će model - dječja knjižnica u izložbenom prostoru. Bit će u potpunosti opremljena namještajem, knjigama, igračkama i drugim medijima, a u njoj će se, u suradnji s Britanskim savjetom za kulturne veze i Sajmom knjiga u Edinburghu, održavati susreti knjižničara s piscima i ilustratorima. Dogovoren je već i dio programa konferencije koja će se za dvije godine održati u Berlinu. Tema Sekcije knjižnica za djecu i mladež bit će uloga knjižnice u zagovaranju potreba i interesa djece i mladeži.

I. Stričević

67. konferencija IFLA-e

Boston, 17.-25. kolovoza 2001.

Od 17. do 25. kolovoza 2001. sudjelovala sam u radu 67. opće konferencije Međunarodnog saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA), koja je održana u Bostonu u SAD-u. Kao predstavnica Hrvatskoga knjižničarskoga društva u IFLA-inoj Komisiji za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja (FAIFE) prisustvovala sam sastancima, radionicama, konferenciji za tisak i otvorenom forumu koje je tijekom rada Konferencije organizirao FAIFE, ali sam pratila i rad IFLA-ine Komisije za autorsko pravo i druga pravna pitanja, Sekcije za bibliografiju i Sekcije za narodne knjižnice. Prisustvovala sam i plenarnim predavanjima.

Tijekom održavanja konferencije, na posebno upriličenoj konferenciji za tisak, predstavljena je publikacija *World Report on Libraries and Intellectual Freedom*, koju je pripremio i ove godine objavio FAIFE, a u kojoj je predloženo stanje u području intelektualnih sloboda i slobodnog pristupa informacijama u svijetu. Predsjednica IFLA-e, gđa. Christine Deschamps, u uvodnoj je riječi podsjetila na razloge osnivanja FAIFE-a 1997. godine, na važnost koju IFLA pridaje njegovom radu te na činjenicu da je *World Report on Libraries and Intellectual Freedom* prva publikacija takvoga sadržaja u povijesti. U taj su izvještaj uvršteni prilozi iz 46 zemalja, među kojima je i Hrvatska. Po IFLA-inu je sudu broj uključenih zemalja koje su predale izvještaj premalen, jer je prikazano stanje u tek 30% zemalja članica. Stoga je jedna od prvih zadaća FAIFE-a potaknuti knjižničare iz što većeg broja zemalja na suradnju. FAIFE namjerava izvještaj redovito osuvremenjivati, a uz tiskanu verziju učinit će ga dostupnim i u elektroničkom obliku na IFLA-inoj web stranici. Izvještaj jasno svjedoči o tome da se pravo na intelektualnu slobodu ograničava u raznim krajevima svijeta na različite načine, koji uključuju cenzuriranje sadržaja na Internetu, uništavanje knjiga i knjižnica, pa čak i zatvaranje knjižničara. Predsjednik FAIFE-a Alex Byrne posebno je istaknuo Iran, Istočni Timor, Južnu Afriku, Kosovo i Kubu kao područja u kojima su ugrožene intelektualne slobode. Dodao je da prihvaćanje IFLA-ine *Izjave o knjižnicama i intelektualnoj slobodi* i činjenica da je *Izjava* prevedena na više od 30 jezika ohrabruje i pokazuje da knjižničari u mnogim zemljama prihvaćaju svoju odgovornost za promicanje slobodnog pristupa informacijama.

U razdoblju 2001-2005. FAIFE će djelovati drugačije no dosad. Posljedica je to, među ostalim, i činjenice da je postao jedan od sedam osnovnih IFLA-inih programa (core programs), što je i velika obveza. Dosadašnji rad bio je usredotočen na prikupljanje podataka o stanju u slobodnom pristupu informacijama u raznim zemljama u svijetu, njihovo objavljivanje u obliku godišnjeg izvještaja, te na reagiranje na pojedinačne slučajeve kršenja prava na informiranje. Odsad će se FAIFE najviše baviti pristupom informacijama, što znači da će prvenstveno raditi na širenju svijesti među knjižničarima o tome da cjelokupan knjižničarski rad i sve knjižnične službe treba promatra-

ti kroz prizmu osiguranja slobodnog pristupa informacijama. Promicanje slobodnog pristupa informacijama postaje tako teoretskom osnovom na kojoj knjižničari temelje svoj rad. Posebna će se pažnja posvetiti neometanom pristupu digitalnim informacijama, uvažavajući pritom činjenicu da postoji velika razlika u mogućnostima pristupa toj vrsti informacija između razvijenih i nerazvijenih zemalja. Po uzoru na IFLA/UNESCO-ov *Manifest za narodne knjižnice*, FAIFE priprema *Manifest o Internetu*, proglas u kojemu će biti oblikovana načela slobodnog pristupa digitalnim informacijama.

U navedenom razdoblju FAIFE planira potaknuti utemeljenje mreže regionalnih FAIFE središta u svijetu. Predviđeno je da se središta osnuju u Aziji, Istočnoj Europi, Južnoj Americi, Pacifiku, Sjevernoj Africi, Sjevernoj Americi i Supsaharskoj Africi. Središta bi trebala izvještavati o stanju u regiji, promicati slobodan pristup informacijama u knjižnicama i prevoditi relevantne dokumente. Uz dopuštenje IFLA-e središta će moći i sama reagirati na moguće pojave kršenja prava na slobodno informiranje. Očekuje se da će ona pomagati u razvitku knjižničnih službi i da će podupirati razvitak demokracije i poštivanja ljudskih prava u novim demokratskim državama. Za osnivanje središta IFLA će raspisati natječaj na koji se mogu javiti njezine članice, knjižničarska društva ili ustanove. Zainteresirane članice moraju IFLA-i uputiti formalnu izjavu kojom prihvaćaju *Izjavu o knjižnicama i intelektualnoj slobodi* i kojom se obvezuju da će biti aktivne u određenoj regiji ili zemlji. Središta se moraju sama financirati.

Posebnu je raspravu na konferenciji izazvala pojava tzv. nezavisnih knjižnica na Kubi, koje svojim korisnicima posuđuju građu koju su im darovali pojedinci i ustanove iz inozemstva, a koju kubanske javne knjižnice zbog ekonomskog embarga SAD-a i oskudnih financijskih sredstava ne mogu nabaviti. Nakon žive rasprave u kojoj su sa suprotnih stajališta polazili predstavnici Kubanskog knjižničarskog društva i predstavnik tzv. nezavisnih knjižnica, IFLA-inom je Vijeću predložen na usvajanje tekst rezolucije u kojem se traži ukidanje ekonomskog embarga na uvoz informacijske građe na Kubu. Kao predstavnica HKD-a glasovala sam za usvajanje rezolucije.

Na radionici koju je FAIFE organizirao tijekom konferencije, Jekaterina Genijeva iz Knjižnice za stranu literaturu u Moskvi održala je zapaženo predavanje o uništavanju knjiga u Jekaterinburgu i reakciji ruskih knjižničara. Pokazala je kako knjižnice mogu služiti i kao ustanove koje korisnicima filtriraju informacije odnosno pružaju one informacije koje su zanimljive osnivaču.

Kako je mandat članovima FAIFE-a istekao ove godine predložen je novi sastav Komisije za razdoblje 2001. - 2003. Među dvadeset i jednim predloženim članom iz različitih dijelova svijeta uvrštena je i članica HKD-a. Predložene članove treba potvrditi Izvršni odbor IFLA-e.

Klasifikacija i indeksiranje: IFLA, UDK Konzorcij (stanje 2001.)

U okviru 4. odjela IFLA-e - Bibliografski nadzor djeluje Sekcija za klasifikaciju i indeksiranje kao jedna od 35 sekcija ove međunarodne knjižničarske organizacije – njezin je rad usmjeren na metode sadržajnog pristupa svim vrstama dokumenata, uključivo elektroničke dokumente, kao i katalogizama, bibliografijama, kazalima, odnosno 'umreženom znanju' općenito. Sekcija ima ulogu raspravišta i za autore i za korisnike klasifikacijskih alata i alata za indeksiranje i njezino je djelovanje usmjereno na međunarodnu razmjenu informacija o metodama sadržajnog pristupa dokumentima. Sekcija promiče normizaciju, a time i ujednačavanje primjene pomagala za sadržajnu obradu dokumenata, potiče istraživanja na polju sadržajnog pristupa informacijama i diseminira rezultate tih istraživanja putem sastanaka, publikacija i novosti. Usko surađuje s ostalim sekcijama IFLA-e, posebice sa Sekcijom za opći bibliografski nadzor, Sekcijom za informacijsku tehnologiju i IFLA UBCIM programom. Izdaje Newsletter/Novosti i godišnja izvješća o svom radu.

U ovom srednjoročnom razdoblju (1998.-2001.) postavljani ciljevi rada Sekcije obuhvatili su praćenje i informiranje o smjerovima sadržajnog pristupa dokumentima (kooperativno indeksiranje, pregled stanja sustava sadržajne obrade u knjižnicama širom svijeta, poticanje autora na izradu stručnih radova na temu sadržajne obrade). To uključuje i obavijesti o najnovijim alatima za sadržajnu obradu dokumenata, odnosno o klasifikacijskim i predmetnim sustavima i normama/smjernicama za njihovu primjenu. Sekcija nastavlja rad na dokumentu Načela izrade jezika predmetne odrednice (Principles Underlying Subject Heading Languages - SHLs), a potiče prevođenje postojećih smjernica i/ili općeprihvaćenih klasifikacijskih shema (UDK, DDK) na jezike članica IFLA-e i njihovo izdavanje u elektroničkom obliku. Sudjeluje i u modificiranju strojnočitljivih formata za klasifikacijske podatke (US format i format UNIMARC) i radi na istraživanju potreba za poboljšanim višejezičnim tezaurusima i rječnicima. Na ovogodišnjoj 67. konferenciji IFLA-e u Bostonu (8.-25. kolovoz 2001.) Sekcija organizira raspravu na temu: *Obrazovanje i organizacija znanja* – izlaganja pojedinih stručnjaka obuhvatiti će nastavu klasifikacije u 21. stoljeću, te predmetni pristup i pretraživanje na knjižničarskim školama u pojedinim zemljama. Očekuje se aktivno sudjelovanje Sekcije na konferencijama IFLA-e u Glasgowu 2002. i Berlinu 2003. godine.

Publikacija Izmjene i dopune UDK redovno izvještava o provedenim izmjenama i dopunama klasifikacijske sheme, izmjenama u tijeku, kao i o prijedlozima novih izmjena/dopuna sheme. Donosi popis recentnih izdanja UDK sheme i publikacija i/ili stručnih članaka o UDK.

Glavna urednica UDK pri UDK Konzorciju I. C. McIlwaine izradila je priručnik Univerzalna decimalna klasifikacija: vodič za uporabu (1. izd. 1993., 2. izd 1995.), koji posebno raspravlja ovaj klasifikacijski sustav u mrežnom okruženju.

Sa zadovoljstvom pratimo zamjetan doprinos članice Komisije za klasifikaciju i predmetno označavanje HKD-a mr. Aide Slavić aktivnostima IFLA-e i UDK Konzorcija vezanim uz osuvremenjivanje i normiranje sadržajne obrade dokumenata. Na konferenciji IFLA-e u Bostonu govorit će o nastavi klasifikacije

u nastavnim programima knjižničarskih studija u Hrvatskoj. Mr. Slavić djelatno sudjeluje i pri reviziji i izdavanju UDK klasifikacijske sheme kao član radne skupine pod vodstvom I. C. McIlwaine - cilj rada ove skupine je poboljšanje Glavne uputne datoteke UDK i njezino prilagođivanje zahtjevima i potrebama korisnika.

J. Leščić

4. međunarodna konferencija o stalnom stručnom usavršavanju knjižničara i informacijskih stručnjaka Chester, Vermont

Jedna od ovogodišnjih IFLA-ina predkonferencija bila je četvrta međunarodna konferencija o stalnom stručnom usavršavanju knjižničara i informacijskih stručnjaka, koja je održana u gradiću Chesteru u američkoj državi Vermont od 15. do 17. kolovoza.

U organizaciji IFLA-ina Okruglog stola o stalnom stručnom usavršavanju (CPERT), predsjednica kojeg je Blanche Woolls, na Konferenciji je predstavljeno dvadeset izlaganja, održana panel rasprava te niz spontanih raspravišta među sudionicima. Organizatori su pozvali predavače iz svih krajeva svijeta, a izlaganja su razvrstana u nekoliko tematskih cjelina. Nakon uvodnog izlaganja Kena Haycocka, predsjednika IFLA-ine Komisije za obrazovanje i usavršavanje, uslijedila su izlaganja na temu novih informacijskih tehnologija u obrazovanju i stalnom stručnom usavršavanju, napose sa stajališta učenja na daljinu odnosno korištenja novih tehnologija u izvođenju programa stalnog stručnog usavršavanja. U ovome bloku predavanja posebno su zanimljiva bila iskustva iz Indije i Australije, te pregled modela koji se primjenjuju u nastavi zasnovanoj na uporabi interneta u SAD-u i Kanadi.

Drugi blok bio je posvećen uključivanju knjižničarskog osoblja u programe doživotna učenja, s priložima iz prakse u Izraelu, Mađarskoj, Velikoj Britaniji, Hrvatskoj, Danskoj i Australiji, te s prikazima rezultata istraživanja koje je provela IFLA-ina Komisija i sa stajalištima vezanim uz ulogu profesionalnih društava u promicanju važnosti stalnog stručnog usavršavanja.

U sklopu treće tematske cjeline, naslovljene *Kamo poći*, predstavljeno je nekoliko inicijativa i/ili su problematizirana pitanja vezana uz odnos teorije i prakse stalnog stručnog usavršavanja, razumijevanja potreba odraslih za novim znanjima i vještinama te uz pristupe podučavanju onih koji se trebaju obučiti za podučavanje svojih kolega i korisnika.

Svi predstavljeni radovi, uz nekoliko radova autori kojih nisu uspjeli doći na Konferenciju, te više korisnih priloga, objavljeni su u nizu IFLA Publications pod brojem 98, u izdanju K. G. Saura, a pod uredničkom paskom B. Woolls i E. Sheldon. Kao posebnu zanimljivost i nezaboravno iskustvo izdvajam izravno uključivanje Elisabeth Stone, prve predsjednice CPER-Ta i velike zagovornice stalnog stručnog usavršavanja u knjižničarskoj struci, u otvaranje Konferencije uz pomoć nove telekomunikacijske tehnologije, što je omogućio pokrovitelj, poznata informacijska agencija News Bank, središte koje je u malenome, udaljenom gradu Chesteru, i koja tamo zapošljava čak 200 osoba iz mjesta i okolice.

T. Aparac-Jelušić

Terorizam, Internet i slobodan pristup informacijama

Nedavni teroristički napadi na New York i Washington šokirali su i zgranuli knjižničare i informacijske stručnjake diljem svijeta. Užasnuti smo gubicima života i razorenim zgradama, među kojima je i 80 knjižnica. IFLA se s našim kolegama knjižničarima i ljudima iz svijeta pridružuje žalovanju za nevinim žrtvama, izražava najdublju sućut i podršku obiteljima i prijateljima žrtava, preživjelim i ostalima stradalnicima.

Nakon ovih tragičnih događaja čuje se o zahtjevima za ograničavanjem temeljnih ljudskih prava na slobodu izražavanja i slobodan pristup informacijama. Nagoviješteno je da postoji vjerojatnost da su pojedini osumnjičeni otmičari međusobno komunicirali korištenjem Interneta u narodnim knjižnicama. Teroristi su se navodno pri planiranju napada služili World Wide Webom. Te se tvrdnje koriste u prilog opravdavanju ograničavanja slobode govora i slobode informacija te pojačani nadzor.

Međutim, nismo čuli drugu stranu priče. Korištenje *siteova* na Internetu udvostručilo se u tjednu nakon napada. Obitelji i prijatelji rabili su el. poštu da bi provjerili jesu li njihovi voljeni na sigurnom, u istom gradu ili u svijetu. Voditelji web *siteova* odgovorili su na žed za vijestima gomilanjem sadržaja i njihovim čestim osuvremenjivanjem. Stoga su se ljudi diljem svijeta služili Webom i postojećim zvučnim i video zapisima kako bi svake minute imali uvid u nova zbivanja i njihove posljedice. To pokazuje snagu ideala slobodnog pristupa informacijama i slobode izražavanja. Može se zlorabiti, no jača narode u svijetu.

Kampanja protiv terorizma će se dobiti. U tome će bitnu ulogu imati strategija očuvanja najboljeg pristupa informaciji. Potrebno je ukloniti zapreke slobodnom protoku informacija, naročito one koje promiču nejednakost, bijedu i siromaštvo.

Predsjednik IFLA-ine komisije FAIFE (IFLA/FAIFE Committee), gospodin Alex Byrne, rekao je:

“Trebali bismo graditi poštovanje i razumijevanje među različitim kulturama svijeta. Trebali bismo izgrađivati zajednice u kojima ljudi iz različitih dijelova svijeta mogu živjeti kao susjedi. Sloboda je nešto za što se moramo boriti, i to ne njenim ograničavanjem, već jačanjem.”

Privrženost intelektualnoj slobodi temeljna je odgovornost knjižnične i informacijske struke diljem svijeta. Knjižnice moraju jamčiti i omogućiti pristup znanju i intelektualnoj aktivnosti. U tu svrhu knjižnice pružaju pristup bez straha ili cenzure. Otvorenost jamči naše slobode, a svako bi ih ograničavanje ugrozilo.

IFLA izjavljuje da će knjižnice i informacijska struka u svijetu odgovoriti na ove tragične događaje udvostručavanjem nastojanja da se ostvari sloboda pristupa informacijama i sloboda izražavanja diljem svijeta.

IFLA donijela je 4. listopada 2001. izjavu o terorizmu, Internetu i slobodnom pristupu informacijama (<http://www.ifla.org/V/press.terrorism.htm>) te je svojim članicama uputila molbu da se izjava objavi u njihovim glasilima.

Zemlja u žarištu: Latvija

Razvoj latvijskog knjižničarstva

Nacionalni razvoj latvijskog knjižničarstva počinje tek sredinom 19. stoljeća. Prvi predstavnici latvijske inteligencije nazvani su Novim Latvijcima (Krijānis Valdemārs, Juris Alunāns, Atis Kronvalds i drugi), a prva knjižnica koju su Latvijci osnovali 1848. nalazila se u Čdoleu. 1885. bibliofil Jānis Misio pokrenuo je privatnu knjižnicu u Tirzi, koja je kasnije stekla status knjižnice s najboljom zbirkom latvijske književnosti. Danas je dio Latvijske akademske knjižnice.

Revolucije 20. stoljeća

Početak 20. stoljeća nije donio samo revolucije i kontrarevolucije već i opći procvat obrazovanja i nakladništva u Latviji. U prosjeku je bilo tiskano tri nova naslova svakog dana i pojavile su se mnoge nove knjižnice. 1913. je objavljen prvi priručnik za knjižničare na latvijskom. Do 1914. otvoreno je oko 300 javnih knjižnica. Nažalost, tijekom nekoliko narednih godina, u događajima koji su uslijedili, više od polovice tih zbirki je uništeno.

Nezavisnost između 1918. i 1940.

Nakon 700 godina okupacije, Latvija je izborila samostalnost 1918. To je potaklo brzi razvoj knjižnica u cijeloj zemlji. 1919. je osnovana Latvijska državna knjižnica, današnja Latvijska nacionalna knjižnica. Tijekom dvadesetih je osnovano Latvijsko knjižničarsko društvo, sazvana je prva skupština latvijskih knjižničara, uvedena je knjižnična statistika, a započela je i međunarodna knjižnična suradnja učlanjivanjem u Međunarodno udruženje knjižničarskih društava (IFLA). Zajedno s njemačkom teorijom knjižničarstva, prvi puta se pojavljuju i napredne ideje sa sjevernoameričkog kontinenta, kao što su slobodan pristup i klasiifikacijska shema decimalne klasiifikacije. Stručni časopis *Knjižničar* izlazio je između 1937. i 1940.

Tijekom 20 godina nezavisnosti, u Republici Latviji razvijena je razgranata mreža javnih knjižnica: 1918. bilo je 192 knjižnice; do 1924. ova brojka se popela na 706, a do 1937. postojalo je 912 knjižnica koje su posjedovale skoro tri sveska po glavi stanovnika.

Prva sovjetska okupacija, od lipnja 1940. do lipnja 1941.

Invazijom sovjetskih vojnih postrojbi u lipnju 1940. započela je tzv. "strašna godina", koja je trajala 379 dana. Latvijsko knjižničarsko društvo i knjižničarski tisak prestali su s radom, a počelo je uništavanje knjiga. Tijekom godinu dana, uništeno je skoro 500.000 knjiga (zajedno s onima koje su kasnije uništili Nijemci, broj se uništenih knjiga penje na 750.000). Politika uništavanja knjiga nije stala na antikomunističkoj literaturi, već je obuhvatila i latvijsku kulturnu baštinu i nacionalnu književnost u povojima.

Drugi svjetski rat i njemačka okupacija, od 1941. do 1945.

U lipnju 1941. rusku okupaciju je zamijenila njemačka, nacistička su zlodjela zamijenila boljševička. Opet su uništavane knjige, iako manje nego prije – uglavnom komunistička literatura i židovske i anglofilske knjige. Kao posljedica ratnih djelovanja i požara, milijuni svezaka su nestali tijekom ovog razdoblja.

Druga sovjetska okupacija, od 1945. do 1990. – tama bez nade

Drugi svjetski rat u Latviji nije završio 1945. kada su Baltičke države pripojene sovjetskom carstvu.

Tijekom narednih pola stoljeća, Latvijci su bili proganjani, a njihova kulturna baština, knjige i knjižnice uništavani. U

knjižnicama su velikom brzinom uspostavljene "posebne zbirke" nepoćudne građe. Prema jednom ukazu, iz Latvijske državne knjižnice je povučeno 500.000 svezaka kako bi bili uništeni. Latvija je preplavljena ruskom komunističkom literaturom. Iz knjižničnih kataloga i bibliografskih kazala izbačeno je sve što se odnosilo na građu u «posebnim zbirnama». Zapravo, svaka četvrta publikacija nije bila dostupna čitateljima. Do kraja osamdesetih, 203.000 jedinica bilo je u posebnoj zbirci Latvijske akademije, a 88.684 u posebnoj zbirci Latvijske nacionalne knjižnice.

Komunistička ideologija je određivala knjižničarsku praksu: jednopartijski sustav, posebno vodstvo pri odabiru naslova, masovna produkcija knjiga, gušenje nacionalnih knjižničarskih i bibliografskih tradicija. Knjižnični rad i poslovanje izmijenjeni su prisilnim uvođenjem klasiifikacijskog sustava koji je bio u uporabi u Sovjetskom savezu, metodama koje su bile opterećene prevelikim brojem pravila i pretjeranim statistikama prema kojima su ljudi u Sovjetskom savezu (uključujući i Latvijce) bili najnačitaniji na svijetu.

Knjižnice su izgubile svoju ulogu kulturnih i obrazovnih središta i postale ideološke institucije. Politika diskriminacije prema latvijskoj kulturi odrazila se u zbirnama: 75% knjižničnih zbirki sastojalo se od ruskih publikacija, 19% latvijskih, a publikacije na svim drugim jezicima činile su svega 6% knjižničnih zbirki. Mnogi knjižničari nisu poznavali latvijski. Ipak, veličina zbirki i broj knjižnica je povećan tako da je 1989. u Latviji bilo 1.066 javnih knjižnica. No one su posjedovale uglavnom građu koja nije bila čitljiva ili koja nije bila zanimljiva Latvijcima tako da su čitatelji jednostavno prestali posjećivati javne knjižnice.

Ponovno uspostavljena nezavisnost, od 1990.

4. svibnja 1990. Latvija je ponovno uspostavila svoju nezavisnost. U novoj suverenoj državi knjižnice su oslobođene svoje prethodne ideološke uloge, kao i svih ograničenja nametnutih sovjetskom cenzurom. Bilo kako bilo, prijelaz iz totalitarnog i okupacijskog režima u demokratsko društvo nije lak. Kao posljedica političkih, društvenih i ekonomskih promjena, zatvoreno je gotovo 700 knjižnica raznih sindikata i propalih poduzeća. Raste potreba za novim, virtualnim knjižnicama. Nove i restrukturirane tvrtke počinju uspostavljati informacijska središta. U Latviji trenutno postoji oko 40 knjižnica ove vrste.

Državne i vladine knjižnice primaju veliku podršku Sorosove zaklade koja je u zadnjih osam godina u razvoj knjižnica uložila preko 1,5 milijuna US\$, a isto tako pomažu i Mellon zaklada, norđijske zemlje i nekoliko latvijskih iseljeničkih udruga.

Ponovni razvoj knjižničnog sustava

U latvijskom je knjižničnom sustavu ponovno uspostavljen kontinuitet. Prema statističkim podacima iz 1999. godine, u jedinstvenoj knjižničnoj mreži nalazi se više od 2.000 znanstvenih, narodnih i specijalnih knjižnica, a tu mrežu koristi 40% stanovništva. Svaki korisnik u prosjeku posjeti knjižnicu 13 puta godišnje i upotrijebi 42 publikacije. Na svakih 2.200 stanovnika dolazi po jedna knjižnica, a na svakog stanovnika približno 26 knjiga.

U tijeku je proces knjižnične integracije. Primjerice, u gradu Ludza, udaljenom 260 km od Rige, 30% korisnika narodne knjižnice su studenti. Iako u Ludzi nema sveučilišta, gradska knjižnica posjeduje i tradicionalne i elektroničke izvore informacija za visoko obrazovanje, odražavajući na taj način svjetski pravac razvoja koji obilježava integracija znanstvene i narodne knjižnice.

Brojke pokazuju pozitivni dinamizam u razvoju knjižničnih službi i usluga, ali dobar dio onoga što još treba biti napravljeno trenutno se nalazi izvan latvijskih financijskih mogućnosti.

Latvijska nacionalna knjižnica: najniža razina financiranja, najviša razina knjižnične posudbe

Državna knjižnica osnovana 1919. godine već je naredne godine stekla status glavne latvijske deponitarne knjižnice. U ovom trenutku posjeduje 4,3 milijuna jedinica na 60 jezika. Knjižnica ima 44.600 korisnika, dnevno je posjeti u prosjeku 1.300 korisnika, iako ima samo 300 radnih mjesta. 70% korisnika su studenti, a prosječna starost korisnika je 27 godina.

Prema statističkim podacima skupljenima u okviru projekta Libecon 2000, koji financira EU, Latvijska nacionalna knjižnica ima najnižu razinu financiranja u Europi. Istovremeno, razina opskrbljivanja informacijama druga je po redu. 1998. to je iznosilo 95 informacijskih jedinica, dok je Britanska knjižnica imala 101 jedinicu. Prosjek za knjižnice u državama EU iznosio je 52, u Estoniji je bio 24, a u Litvi svega 10 jedinica.

Latvija je jedna od rijetkih europskih država koja nema posebno oblikovanu i izgrađenu zgradu nacionalne knjižnice. U zadnje su vrijeme započeli radovi na novoj zgradi dobili veliku pozornost i vlade i javnosti. Projekt Kuća svjetla vodi poznati američki arhitekt latvijskog podrijetla, Gunārs Birkerts. Projekt je dobio podršku UNESCO-a, ali financiranje projekta još uvijek nije riješeno. Vladin model, po kojem je na svaki potrošeni kW/h trebalo platiti dodatnih 0,001 Lata za izgradnju knjižnice, nema dovoljnu javnu podršku. Javnost se mora odlučiti i završiti raspravu koja je započela još 1928.

Ovu je situaciju, tijekom održavanja međunarodnog skupa Latvijska knjiga i knjižnica, zamjenik glavnog tajnika UNESCO-a, Henrikus Yushkiavichuis, izrekao na sljedeći način: "Svaki bi se građanin trebao odreći dvije šalice kave mjesečno tijekom sljedeće tri godine da bi se izgradila ova zgrada". Nasuprot tome, tridesetih je latvijska vladajuća elita odlučila radije podići Spomenik slobodi, a onda ju je izgubila. Početkom devedesetih prednost je dana obnovi petnaestostoljetne građevine koju su sagradili njemački trgovci. Nacionalna knjižnica bit će otvorena za sve Latvijce i bit će veliki simbol latvijske kulture i povijesti.

Druge znanstvene i specijalne knjižnice

U Latviji postoji preko 60 znanstvenih i specijalnih knjižnica. Najstaknutija od njih je 476 godina stara Latvijska akademska knjižnica. Knjižnica Jānisa Misioa, druga po veličini zbirka latvijske književnosti, dio je Akademske knjižnice, koja je 1999. posjedovala oko 4,5 milijuna svezaka. Knjižnica održava nekoliko retrospektivnih nacionalnih bibliografskih baza podataka i sudjeluje u projektu razvoja međunarodne baze podataka sive literature. Sustav državnih znanstvenih knjižnica važna je sastavnica nacionalne informacijske infrastrukture.

Javne knjižnice

Najrasprostranjenija i najpristupačnija je mreža javnih knjižnica koja pokriva cijelu zemlju. U ovom trenutku postoje 922 javne knjižnice koje koristi 21% stanovništva. Prosječni korisnik posjećuje javnu knjižnicu 12 puta godišnje pri čemu upotrijebi 38 knjiga.

Tijekom zadnjih deset godina nezavisnosti Latvije, javne knjižnice su postale važna kulturna, obrazovna, informacijska i društvena središta. 1999. godine 1,7% proračuna lokalne uprave i samouprave potrošeno je na javne knjižnice. Unatoč tome, to je tek šestina onoga što lokalna uprava i samouprava u zemljama EU ulaže u financiranje javnih knjižnica.

Školske i dječje knjižnice

U Latviji postoji 1.167 gimnazija i srednjih škola i skoro svaka od njih ima vlastitu knjižnicu. Općenito, te knjižnice su najlošije financirane i njihove službe i usluge ne zadovoljavaju potrebe ni nastavnog osoblja ni učenika. Uz to, nepotpuni statistički podaci onemo-

Vijesti iz IBLIDA-e

gućavaju analizu njihovih izvedbi, a ne postoji niti neka središnja služba koja bi promovirala njihov razvitak.

Vlada podcjenjuje važnost školskih knjižnica u obrazovanju, a neke od njih nisu čak ni uključene u državni program automatizacije knjižnica. Udruženje školskih knjižničara, osnovano 1996. godine, nastoji riješiti te probleme.

34% najmlađih čitatelja korisnici su 66 dječjih knjižnica i 29 dječjih odjela narodnih knjižnica. Sve u svemu, 52,8% čitatelja u javnim knjižnicama su djeca i mladež do 15 godina starosti.

Nažalost, broj publikacija u takvim knjižnicama je u opadaju. U ovom trenutku one posjeduju u prosjeku 17,1 publikaciju po svakom korisniku. U zadnje je vrijeme pitanje statusa i financiranja dječjih knjižnica postalo važno pitanje.

Nacionalna bibliografija

Razvoj nacionalne bibliografije prioritet je Latvijske nacionalne knjižnice. Sustav bibliografskih informacija pokriva skoro u potpunosti i tiskovine i elektroničke publikacije. Kazalo latvijske književnosti 1585.-1915., koje je sastavio osnivač nacionalne bibliografije Jānis Misio, bilo je prvo potpuno bibliografsko kazalo latvijske knjige (dva sveska su objavljena 1924. i 1937.). Nacionalna bibliografska kazala Latvijska znanost i književnost (1920-1942) i Glasilo državne knjižnice (1927-1942), koja su sastavili Augusts Iinters i Voldemārs Caune, također imaju nacionalnu važnost.

Bibliografski institut Latvijske nacionalne knjižnice bilježi sve publikacije izravno ili posredno vezane uz Latviju i sastavlja tekuću i retrospektivnu nacionalnu bibliografiju. Od 1957. objavljuje se Kronika latvijskog tiska, mjesečno kazalo nacionalne bibliografije. Od 1996. ti podaci su dostupni i u elektroničkom obliku.

Latvijska akademska knjižnica objavila je četiri sveska kazala Latvijski časopisi koja pokrivaju razdoblje od 1768. do 1945. (objavljeni su 1977. i 1995.). Također je 1988. objavila i dva sveska koja se nadovezuju na, i upotpunjuju, Kazalo latvijske književnosti.

Jedinstven rad europske važnosti je skupni katalog Prvotisci u Latvi: 1525.-1855. koji je pripremio Odjel za rukopise i stare knjige Latvijske nacionalne knjižnice. Rad je dostupan u tiskanom i elektroničkom obliku.

Nakladnička djelatnost latvijske emigrantske inteligencije nakon Drugog svjetskog rata je od općeg interesa, a uključena je u Bibliografiju latvijskih publikacija objavljenih izvan Latvije (1940-1991) koja je izdana u pet svezaka objavljenih u razdoblju od 1968. do 1995.

Uz zaštitu i čuvanje tradicionalnih tiskanih publikacija, digitalizacija nacionalne bibliografije najvažniji je budući zadatak.

Znanstveno-istraživački rad

Latvijska nacionalna knjižnica, u suradnji s drugim znanstvenim knjižnicama i Odsjekom za informacijsku znanost i knjižničarstvo Latvijskog sveučilišta, provodi istraživanja u područjima knjižničarstva, povijesti knjižnica, bibliografije, nakladništva, sociologije elektroničke informacije i drugim srodnim područjima. Objavljuju se Radovi Nacionalne knjižnice, zbornici znanstvenih članaka i terminološki rječnici. Radi se na višejezičnoj terminološkoj bazi podataka, Concordia, i nekoliko drugih bibliografskih baza podataka. Glavni znanstveno-istraživački radovi posvećeni povijesti knjižnica su: Počeci latvijskih knjižnica; Razvoj narodnih knjižnica u drugoj polovici 19. stoljeća; Knjižnice, knjige, ideologija tijekom Drugog svjetskog rata; Latvijske knjižnice tijekom druge sovjetske okupacije; Cenzura u latvijskim knjižnicama; Knjige, knjižnice, revolucija: 1905.-1907.

Sociološka istraživanja, koja provodi Latvijska nacionalna knjižnica, po prvi su puta otkrila stvarni status čitanja u Latviji. Tijekom sedamdesetih, brojke su bile vrlo velike: 96,6% stanovništva je čitalo knjige i periodičke publikacije. Tijekom osamdesetih ta

brojka je bila manja, ali je opet porasla u devedesetima. Priznata je važna uloga knjižnica u dobivanju informacija i omogućavanju dostupnosti doživotnog učenja i stručnog osposobljavanja.

Tijekom 2000. godine broj publikacija je porastao i vrlo dobro odrazio povećanu intelektualnu djelatnost prigodom obilježavanja 475-godišnjice prve latvijske knjige. Ali istodobno je zabilježen izraziti pad naklada pojedinih izdanja koji je u skladu s ekonomskom stagnacijom i niskom potrošačkom moći.

Automatizacija knjižnica: virtualna strategija

U globalnom kontekstu, cilj knjižnične politike je kod donositelja odluka stvoriti svijest da su znanje i dostupnost informacija glavni strateški resursi u svjetskoj ekonomiji i financijama. Globalizacija i razvoj informacijskih tehnologija određuju promjene u društvu, kao i u knjižnicama.

Zajednički projekt osam znanstvenih knjižnica, Mreža knjižničnih informacija, dobio je 1996. podršku vlade i američke Mellon zaklade. Tako je pod vodstvom Konzorcija Mreže knjižničnih informacija pokrenut postupak digitalizacije i konverzije kataloga na listićima koji se provodi integriranim knjižničnim sustavom ALEPH-500.

Istovremeno se nastavlja automatizacija narodnih knjižnica, koje ujedno dobivaju i pristup Internetu. Temelj automatizacije je latvijski knjižnični sustav, ALISE, koji omogućava automatizaciju knjižničnog poslovanja, tj. nabavu, klasifikaciju, katalogizaciju, posudbu itd., kao i drugih upravljačko-administrativnih djelatnosti. Automatizaciju narodnih knjižnica financiraju lokalna uprava i samouprava, Ministarstvo kulture i Sorosova zaklada.

Uvođenje zajedničkog knjižničnog sustava omogućit će zajedničku obradu knjižnične građe, oblikovanje i pristup bibliografskim bazama podataka i nacionalni skupni katalog. Taj sustav će ujedno promovirati stvaranje zajedničke baltičke informacijske infrastrukture koja će omogućiti svjetsku dostupnost nacionalnih informacija.

Nacionalno knjižnično zakonodavstvo

Knjižnična djelatnost u Latviji određena je pomoću tri temeljna zakona: Zakonom o knjižnicama, Zakonom o obaveznom

primjerku i Zakonu o Latvijskoj nacionalnoj knjižnici. Postoji još desetak zakona koji imaju utjecaj na knjižničnu djelatnost. Djelatnosti narodnih knjižnica u naseljima, okruzima i župama određena je zakonima na mjesnoj razini. Knjižnične usluge i informacijske službe, koje su temelj razvoja informacijskog društva zasnovanog na znanju, uključene su u nacionalne kulturne i informacijske programe, a najnoviji od njih je nazvan "e-Latvija".

CECUP, CELIP i autorsko pravo

U zadnjih deset godina autorsko pravo je postalo vrlo važno pitanje u svakodnevnom radu u knjižnici. Kako se tijekom prošlih godina sve više zaoštravala rasprava oko autorskih prava u elektroničkom okruženju, organizacije koje se brinu o autorskim i vlasničkim pravima postajale su sve agresivnije i uspješnije. U takvim se uvjetima knjižnice, kao one ustanove koje pohranjuju i daju na korištenje informacije i koje posreduju između vlasnika autorskih i srodnih prava i svojih korisnika, mogu naći u dvojbenim situacijama. Knjižnica poštuje prava vlasnika autorskih i srodnih prava, ali ima i obaveze prema korisnicima građe koja je zaštićena autorskim pravom, posebice u baltičkim državama.

Knjižnice u Latviji su primale informacije i pomoć unutar projekata EU kao što su ECUP+, CECUP i CELIP. Usvajanje Naputka o autorskim pravima Europske Unije, koji je zahvaljujući djelatnostima EBLIDA-e od svog prvog čitanja u Europskom parlamentu u mnogočemu promijenjen u korist ustanova kao što su knjižnice, bit će sljedeći važan korak za Latviju. Knjižnice u Latviji su upoznate s cijelim pitanjem tako da su u stanju zastupati svoja stajališta, tj. pri likom donošenja novog latvijskog zakona o autorskom pravu.

Ulazeći u 21. stoljeće

Latvijski knjižnični sustav se preoblikuje iz provincijskog u europski. Iz zatvorenog, totalitarističkog društva, Latvija je postala otvoreno društvo, omogućujući slobodan pristup informacijama i ponovno dobivajući povjerenje knjižničnih korisnika. Knjižnice omogućavaju građanima pogled na svjetonazore drevnih mislilaca, kao i u virtualne stvarnosti današnjice.

*Piše: Anna Maulioa, voditeljica istraživačkog odjela
Latvijske nacionalne knjižnice*

Preveo s engleskog: K. Pintarić

Skupovi, stipendije, predavanja

13. Proljetna škola školskih knjižničara (Novi Vinodolski, 16.-19. svibnja 2001.)

Iako je ovogodišnja Proljetna škola prva u nizu koja nije održana u Crikvenici, kvalitetom ponuđenog programa nije zaostala za svojim prethodnicama. Na tome se može čestitati organizatorima, a to su i ove godine bili Biserka Šušnjić iz Zavoda za unapređivanje školstva i Ministarstvo prosvjete i športa, prof. dr. Jadranka Lasić-Lazić s Odsjeka za informacijske znanosti i Filozofski fakultet, Višnja Šeta i Prva sušačka hrvatska gimnazija te Hrvatsko knjižničarsko društvo.

Škola je pokrila nekoliko tema koje se mogu podvesti pod tri osnovne sku-

pine: interdisciplinarnost i intermedijalnost u programima školskih knjižničara, timski rad stručnih suradnika u školi te međunarodna suradnja školskih knjižničara. Prvu skupina obuhvatila je povezivanje različitih predmetnih područja u programima i radu školskih knjižničara, pa tako i povezivanje prirodoslovnih i humanističkih znanosti te umjetničkih područja, timski rad nastavnika i školskog knjižničara na pojedinim jedinicama, povezivanje različitih medija u programskim jedinicama školske knjižnice te temu učenici u interdisciplinarnim programima.

Rad se odvijao u obliku plenarnih predavanja, stvaralačkih radionica, motivacijskih klubova, izložbi, kulturnih programa i filmske projekcije, a nakon svečanog otvaranja sudionici su imali prili-

ke razgovarati s višom savjetnicom Miroslavom Zovkom iz Uprave za školstvo Ministarstva prosvjete i športa te višom nadzornicom Biserkom Šušnjić iz Zavoda za unapređivanje školstva. Polaznici Škole i predavači bili su uglavnom iz Hrvatske, a iz Slovenije je izlaganje o okviru teme međunarodna suradnja održala pedagoška savjetnica iz Zavoda Republike Slovenije za školstvo Majda Steinbuch.

Više o 13. Proljetnoj školi te obavijesti o budućima mogu se naći na stranici Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta (<http://www.ffzg.hr/infoz>) i Hrvatskog knjižničarskog društva (<http://pubwww.srce.hr/hkd>) ili izravno na adresi <http://jagor.srce.hr/pssk/>.

Libraries in the Digital Age (LIDA) 2001- Knjižnice u digitalnom dobu (Dubrovnik, 23.-27. svibnja 2001.)

Ove je godine po drugi put održan međunarodni seminar *Knjižnice u digitalnom dobu*, s dvije osnovne teme: etika i informacije u digitalnom dobu te informacijske usluge u teoriji i praksi.

Seminar je održan u Interuniverzitetkom centru (Interuniversity Center Dubrovnik). Prisustvovala su 82 osobe (47 polaznika, 10 studenta Poslijediplomskog studija informacijskih znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i 25 predavača: 9 iz Hrvatske, 7 iz Sjedinjenih Američkih Država, 2 iz Njemačke, 2 iz Ujedinjenog Kraljevstva, te po jedan predavač iz Švedske, Nizozemske, Poljske, Belgije i Francuske.

Na Seminaru je održano 18 predavanja, 8 radionica i 2 tutoriala te panel rasprava u suorganizaciji sa seminarom *Information Technology and Journalism* koji se u to vrijeme također održavao u Interuniverzitetkom Centru.

O prvoj temi, etika i informacije u digitalnom dobu, govorili su pozvani predavači, ugledni stručnjaci: Rafael Capurro, Thomas Froehlich i Wallace Koehler, zatim Paul Sturges, Martha Smith, Michel Menou, Predrag Pale. Raspravljalo se o etičkim aspektima digitalnih knjižnica, konceptu 'informacija za sve', napose u odnosu na pitanja vezana uz autorsko pravo, zatim o digitalnoj neravnopravnosti, integraciji digitalnih zbirki i izvora s već znanim i raširenim knjižničnim uslugama, o tome kakve bi se digitalne zbirke trebale oblikovati i razvijati, te o cenzuri u digitalnom okruženju, poglavito sa stajališta dostupnosti znanja i informacija.

Tematsku cjelinu o informacijskim uslugama u teoriji i praksi najavio je uvodnim predavanjem Robert Manger, zamjenik ministra Ministarstva znanosti i tehnologije. Slijedila su izlaganja Tefka Saračevića, Roberta Hayesa, Marije Dalbello, Erde Lapp, Alberta K. Boekhorst i drugih. Raspravljalo se o modelima digitalnih knjižnica, potrebi obrazovnih programa vezanih uz digitalne knjižnice, uložiti metapodataka, te o raznim projektima

u tijeku: o sveučilišnim digitalnim knjižnicama na Internetu i intranetu, hibridnim knjižnicama, fakultetskim i komercijalnim web stranicama, digitalnoj knjižnici za slijepe i osobe s posebnim potrebama, "knjižnici za učenje" namijenjenoj obučavanju osoblja znanstvenih knjižnica u novom IT okruženju.

Na radionicama i tutorialima sudionici su imali prilike produbiti znanja i razmijeniti iskustva iz navedenih područja, napose vezano uz baze podataka, službene publikacije na Webu i dječje digitalne zbirke u narodnim knjižnicama.

Stručni dio programa obogaćen je nizom događanja – koncertom u Gradskoj knjižnici Dubrovnik, zajedničkom večerom svih sudionika te izletom na otok Korčulu.

Organizaciju ovog, sada već tradicionalnog susreta svih onih koje zanimaju postignuća i razvoj digitalnih knjižnica, pomogli su: Ministarstvo znanosti i tehnologije, Ministarstvo kulture, Američka ambasada, Britanski savjet, Goethe Institut, Narodne novine i Iskon.

Informacije o dosadašnjim i budućim seminarima LIDA mogu se pronaći na web stranicama Odsjeka za informacijske znanosti, URL: <http://www.ffzg.hr/infosz/lida>.

K. Golub

Put u Češku

Temeljem dogovora o razmjeni stručnjaka u knjižničarstvu između Nacionalne i sveučilišne knjižnice Zagreb i Nacionalne knjižnice Češke republike, kolegica Elia Ekonomović-Micak i ja smo krajem svibnja otputovala u Prag sa ciljem da vidimo kako su češki knjižničari ostvarili projekt retrospektivne konverzije svoga glavnog kataloga na listićima. Dobro pripremljen program boravka u Klementinskoj knjižnici omogućio nam je da u najvećoj mjeri vidimo sve što smo željele. Kolegice iz Odjela odnosa s javnošću zadužene za suradnju s inozemnim stručnjacima izvrsno su pripremile razne sastanke i prezentacije. Uz radne sastanke pripremljeni su adekvatni proizvodi i pomagala koja su sastavljena za potrebe konverzije.

Osim ciljanih programa, ljubazni domaćini su nam pokazali cijelokupan

radni proces kroz korisničke službe, obradu građe i zbirke građe posebne vrste. Posebno nas je oduševila funkcionalnost cijelog sustava poslovanja u arhitektonski potpuno neprilagođenim prostorima. Kao što je poznato prvi pisani zapisi o postojanju crkve sv. Klimenta na mjestu današnje knjižnice sežu još i 11. stoljeće. Sve ostale arhitektonske intervencije bile su uvjetovane povijesnim prilikama i povijesnim ličnostima, ali knjižnica/muzej kakva je danas sigurno ne odgovara modernim standardima informatičkog vremena kako za smještaj građe, prostore za korisnike, protok građe i baratanje s njom. Upravo radi toga ili usprkos tome Knjižnica ima izvrstan (op. autora) računalni sustav koji ju čini modernom u poslovanju prema korisnicima i drugim knjižnicama u mreži.

Posebno bih naglasila važnost Slavističke knjižnice koja je 1929. godine kao samostalni dio smještena pri Nacionalnoj knjižnici. U fondu koji broji oko milijun svezaka prevladava građa iz područja povijesti, filologije i politologije predstavljajući stvaralaštvo slavenskih naroda. Posebno je vrijedna zbirka Ragusiana prof. Rešetara koja sadrži 3.000 svezaka tiskanih i rukopisnih dokumenata koji se odnose na Dubrovnik od renesanse do 19. stoljeća.

U raspored našega studijskog boravka češki kolege su predvidjeli poludnevni izlet na sjever Češke u grad Liberec koji je u listopadu 2000. otvorio novu knjižnicu prozvanju je zgradom pomirenja. U tom području živi miješano stanovništvo čije su matične zemlje susjedne države pa Knjižnica brine o njihovim kulturnim i znanstvenim potrebama. Zašto knjižnica pomirenja? Brojno židovsko stanovništvo koje od davnina živi u libereckom kraju ostalo je u vrijeme drugog svjetskog rata bez svoje sinagoge, pa su Česi simbolično vratili dug ugradivši malu sinagogu kao dio Knjižnice što predstavlja svojevrstan memento ljudskoj zloći i nasilju. Uz to što predstavlja arhitektonski i urbanistički sklad, Knjižnica Liberec radi kao suvremena informatički dobro opremljena knjižnica

Uz radni dio dana ostalo bi vremena i za razgledavanje znamenitosti ovog osječnog grada, šetnje uz Vltavu ili odlazak na jedan od brojnih komornih koncerata ili kazališnih predstava.

D. Blažević

Seminar ELAG 2001.

U Pragu je od 6. do 8. lipnja 2001. godine održan po 25. put seminar ELAG (European Library Automation Group), kojem je ove godine prisustvovalo oko devedesetak sudionika iz 27 zemalja. S najvećim brojem predstavnika, s 5 i više, izuzev domaćina Češku, bile su Nizozemska, Finska, Norveška i Slovenija. Hrvatsku je ove godine s izlaganjem predstavila kolegica Tinka Katić (*The application of FRBR to rare book cataloguing*), a s izvještajem (*Progress Report*) Maja Jokić i Sofija Klarin.

Tema 25. ELAG-a bila je *Integrating Heterogeneous Resources*, i u tri dana se kroz izlaganja, diskusije, radionice i prezentacije nakladnika elektroničkih publikacija, pokušalo upoznati kako se s ovim problemom nose pojedine velike europske knjižnice, te u kojem pravcu bi se trebalo razvijati. Da bi se lakše dobila slika o čemu se govorilo kroz predavanja, donose se naslovi izlaganja: *Document delivery from digital archives* / Adolf Knoll (National library, Praha), *The application of FRBR to rare book cataloguing* / Tinka Katic (National and University library, Zagreb), *FRBR: toward some practical experimentation in ELAG?* / Patrick Le Boeuf (Bibliothèque nationale de France, Paris), *The*

role of the Agent - Traditional and electronic services / Swets Blackwell (Frankfurt am Main, Germany), *XML standards & Library Applications* / Poul Henrik Jorgensen (DBC, Ballerup), *The Virtual Polytechnic Library* / Martin Svoboda (State Technical Library, Praha), *Linking resources* / Ole Husby (BIBSYS, Trondheim), *A complex solution for making extensive bibliographic, collections and other structured databases accessible on CD-ROM/DVD and the Internet* / Albertina Icome Praha (Beroun, Czechia), *Linking electric documents and standardisation of URL's* / Theo van Veen (Koninklijke Bibliotheek, Den Haag), *ScienceDirect: the Next Generation* / Elsevier Science (Amsterdam, Netherlands), *Accessing a national digital library: an architecture for the UK DNER* / Andy Powell (UKOLN, Bath), *SFX: An open linking framework for the hybrid library* / Tamar Sadeh (Ex Libris Ltd., Tel-Aviv), *Cross-browsing and cross-searching in a distributed network of subject gateways* : *Architecture, data model and classification* / Heike Neuroth (Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek, Göttingen) and Traugott Koch (University of Lund), *The information connection problem - a system for dealing with standards and protocols* / Peter Noerr (MuseGlobal Inc., Provo, UT, USA), *A*

Finnish Library system presentation / Janne Rouhiainen - ATP Origo, Hämeenlinna, Finland) i *Licensing in a European prospective-special case Finnish National Consortium* / Kristiina Hormia-Poutanen (Helsinki University Library, Helsinki).

Radionice kao oblik rada na skupovima ovog tipa imaju izuzetno važnu ulogu. Tijekom dana održavaju se prosječno 3 puta, tako da se problematika kojom se bavi radionica zaista vrlo iscrpno obradi. Na 25. ELAG-u bilo je 5 radionica: *Organising the Integration of Services Automated or Human Indexing?*; *Long Time Archiving: Preserving the Access to [Licensed] Electronic Documents*; *Trends and Tools for Integration of Resources*; *XML and related technologies i What benefits do we expect from an FRBR based automated catalogue?*. Svaka od nas tri, bila je na radionici koja joj je bila najbliža poslu kojim se bavimo.

Okrugli stol, kao oblik rada na ELAG-u, na kojem se uglavnom diskutiralo o izvještajima što je u pojedinim knjižnicama u proteklih godinu dana napravljeno, ove je godine po svom dosadašnjem konceptu, postao upitan. Razmišlja se da mu se dade drugačija uloga.

U Pragu se također, po prvi put, otvorila diskusija o daljnjem konceptu

KNJIŽNICARIMA HRVATSKE, SLOVENIJE I BOSNE I HERCEGOVINE

Sajam knjige u Istri ove će se godine održati od 3. do 13. prosinca u Puli, u Domu hrvatskih branitelja. U početku mala, šarmantna izložba knjiga, smještena u povijesnoj jezgri Pule, izrasla je u najveće okupljanje uz knjigu u Hrvatskoj. Posebna kulturno-loška atmosfera koja se stvara oko ovog događaja, ali i značajan popust od 30% na izložene naslove više od 200 hrvatskih nakladnika, stvorio je od Sajma nezaobilazno susretno za ljude od knjige.

Dani od 7. do 9. prosinca, nazvani **Vikend knjižničara**, rezervirani su za Vaš dolazak.

vikend knjižničara

petak, 7. prosinca 2001.

16.00
Dan branitelja
**PREDJELO UMJESTO
PREDGOVORA**
Koktel dobrodošlice
Stručno vodstvo Sajmom knjiga
Laura Lukatić i Nana Meleršin

subota, 8. prosinca 2001.

10.30
Moranička knjižnica
**USUSRET 200. OBLJETNICI
OSNUTKA JEDNE OD NAJVEĆIH
POMORSKIH KNJIŽNICA NA
MEDITERANU**

Bruno Dobrić

13.00
Kavana Mazarit

Okrugli stol

**ZASTUPLJENOST ZAVIČAJNIH
NAKLADNIKA U NARODNIM
KNJIŽNICAMA HRVATSKE**

Može li nakladnici i knjižničari, zajedno i planski, preuzeti odgovornost za promicanje svih njezinih izvikaopost?

moderator: Tea Grubić

17.00
Crveni salon

Predstavljanje knjige
**BIBLIOGRAFIJA ČASOPISA
"ISTRA"**
autorica MARIJE PETTENER LORENZIN

reklatnik: Nova Istra

21.00
Restoran Jumbo

KNJIGA NA PLADNJU
AUTORI, NAKLADNICI I
KNJIŽNICARI ZA ISTIN STOLON

nedjelja, 9. prosinca 2001.

10.00
Kavana Mazarit
**PREDSTAVLJANJE NAJNOVIJIH
IZDANJA I NAKLADNIČKIH
PLANOVA HNN-a**

11.00
Kavana Mazarit

**PREDSTAVLJANJE NAJNOVIJIH
IZDANJA I NAKLADNIČKIH
PLANOVA ISTARSKIH
NAKLADNIKA**

12.00
"Iskara"

**HODNJA
BUDUĆIM PROSTOROM GRADSKE
KNJIŽNICE I ČITAONICE PULA**

predoči: Mela Račinović

Sa(m)jam knjige u Istri

ELAG-a. Jedan broj dugogodišnjih sudionika smatra da bi ELAG trebao biti drugačije koncipiran, s ograničenim brojem sudionika. Najveći broj ljudi zainteresiranih za ELAG, smatraju da bi se on i dalje trebao držati svoga dosadašnjeg cilja, a to je da se detaljno diskutira o pojedinim problemima automatizacije u knjižnicama, da bude mjesto razmjene ideja i iskustava te da je otvoren za suradnju.

M. Jokić

“1st European Library” seminar (Ljubljana, 10.-12. lipnja 2001.)

U Ljubljani se od 10. do 12. lipnja 2001. održavao ovogodišnji međunarodni seminar Gabriel projekta, pod radnim naslovom “1st European Library Seminar: TEL”.

Gabriel kao *gateway* europskih nacionalnih knjižnica, djeluje pod okriljem CENL-a (Konzorcija europskih nacionalnih knjižnica) od 1997. godine s ciljem predstavljanja i pružanja informacija o nacionalnim knjižnicama Europe, njihovom fondu i uslugama ([URL://www.kb.nl/gabriel](http://www.kb.nl/gabriel)). U razvoju Gabriela trenutno sudjeluje 41 nacionalna knjižnica iz država-članica Vijeća Europe, među kojima je i Hrvatska. Seminaru su prisustvovali mr. sc. Marina Mihalić, ravnatelj nacionalnog razdjela Nacionalna i sveučilišna knjižnica i Dijana Machala, webmaster Nacionalna i sveučilišna knjižnica.

Ovogodišnji seminar imao je zadatak definirati smjernice razvoja Gabriela kao modela za izvedbu zajedničkog mrežnoga knjižničnog servisa za cijelu Europu.

Konzorcij europskih nacionalnih knjižnica je u skladu s tim pokrenuo inicijativu pod naslovom TEL (The European Library): The Gate to Europe's Knowledge. Inicijativa bi trebala potaknuti međusobnu suradnju nacionalnih europskih knjižnica u definiranju načina ophođenja s digitalnim zbirkama.

TEL bi trebao organizirati infrastrukturu koja bi omogućila da se kulturno i znanstveno znanje Europe objedini i prezentira svijetu. To bi se digitalizirano znanje usustavilo u paneuropsku virtualnu knjižnicu zasnovanu na principu bes-

platne distribucije podataka digitalnih zbirki među članicama projekta, te uz nadoknadu za ostale korisnike. Međueuropska suradnja knjižnica trebala bi doprinijeti prihvaćanju zajedničkih standarda, metoda i načina rada kako bi nacionalne knjižnice mogle sudjelovati u zajedničkom ravnopravnom partnerstvu.

Da bi se to postiglo, predložen je zajednički pristup u rješavanju problema na četiri specifična područja:

- odnosi s nakladnicima (zakonska regulativa obveznog primjerka te autorskih prava);
- načini poslovne suradnje (istraživanje tržišta, ponuda korisnicima);
- sustav meta podataka (izbor sustava meta podataka za pristup digitalnoj i ostaloj građi);
- interoperabilnost sustava (pretraživanje baza podataka pomoću Z39.50 odnosno http/XML protokola, višejezičnost sustava).

Koordinator projekta je Peter Dale iz Britanske knjižnice u Londonu, a više podataka o samoj inicijativi može se pronaći na adresi: www.europeanlibrary.org.

Predstavnici nacionalnih knjižnica ovom su prilikom imali mogućnost razmijeniti iskustva vezana uz razvoj digitalnih zbirki, uspostavu informacijskih servisa, sustav vrednovanja mrežnih stranica nacionalnih knjižnica, ulogu knjižničara te alata i standarda za razmjenu podataka na mreži.

Seminar je zaključen donošenjem zajedničkog dokumenta u kojem su definirane smjernice o funkciji mrežnih stranica nacionalnih knjižnica kao sastavnica budućeg zajedničkog *gatewaya* “Europske knjižnice”. Dokument je dostupan na adresi: www.nsk.hr/download/tel.doc.

M. Mihalić

Jubilarni 10. susret slovenskih putujućih knjižnica

Od vremena kad su u Sloveniji počele djelovati prve bibliobusne službe, slovenski putujući knjižničari sastaju se da bi razmjenjivali svoja iskustva i saznanja, surađivali i predstavljali svoj rad široj zajednici. Ove je godine 2. i 3. srpnja u Idriji održano 10. letno srećanje slovenskih putujućih knjižnica u organiza-

ciji Mjesne knjižnice i čitaonice Idrija i Sekcije za putujuće knjižnice Slovenskog knjižničarskog društva.

Susret je započeo predstavljanjem Mjesne knjižnice i čitaonice Idrija te predstavljanjem desetogodišnjeg rada slovenskih putujućih knjižnica kao i rada Sekcije za putujuće knjižnice, čija je predsjednica gđa Nika Pugelj, dugogodišnja putujuća knjižničarka, članica IFLA-inog Okruglog stola za putujuće knjižnice. Osim statističkih podataka (9 bibliobusa obilazi 600 stajališta, opslužuje oko 16.700 korisnika i posuđuje oko 483.000 primjeraka građe godišnje), istaknuta je dobra organiziranost, uključenost u stručne organizacije kao i suradnja s inozemstvom slovenskih putujućih knjižničara. Glavna tema skupa bilo je mjerenje uspješnosti poslovanja putujućih knjižnica. Na tu su temu izloženi rezultati ankete provedene među korisnicima putujućih knjižnica u Sloveniji. Impresivne podatke o radu i organizaciji 208(!) finskih putujućih knjižnica iznio je g. Antero Kyöstiö, predsjednik udruge finskih putujućih knjižnica i voditelj bibliobusne službe u Tampere-u, a imali smo prilike vidjeti i video film o finskim putujućim knjižnicama, koji je snimila stipendistica slovenskog fonda putujućih knjižničara, Jožica Štendler.

Ministarstvo kulture Slovenije uvelike podržava rad bibliobusnih službi što dokazuje osnivanje posebnog fonda na državnom nivou tzv. “kulturnog tolara” iz kojeg je financirana zamjena gotovo svih starih bibliobusa novima tijekom posljednjih nekoliko godina. Suvremeno opremljena vozila slovenskih bibliobusnih službi otvorila su svoja vrata javnosti na jednom od idrijskih trgova, gdje je i desetak knjižničara iz Hrvatske, koji su nazočili skupu, pokazalo veliko zanimanje za opremu i proizvodnju bibliobusa. Ljubazni domaćini organizirali su posjet mjesnoj knjižnici, idrijskom muzeju te sada zatvorenom rudniku žive i time upotunili dobre dojmove sa skupa.

Moto skupa bio je citat zapisa cijenjenog finskog knjižničara dr. A. A. Granfelta: “Knjižničar neka služi s veseljem svakome tko zatraži pomoć i neka je pruži svakome tko ju je voljan primiti, ne gledajući na to daje li pomoć poznatom ili nepoznatom korisniku, imućnom ili siromašnom, bilo da je on učeni znanstvenik ili neobrazovani čovjek ili pak dijete koje tek uči govoriti. Knjižnica je za sve ljude i uloga knjižničara je da omogući dostup do njenih zbirki da tako bude korisna svima.”

J. Slobodanac

Umbrella 6**(Manchester,
5.-7 srpnja 2001.)**

Ovogodišnja Umbrella 6 konferencija koja se u organizaciji Društva knjižničara Velike Britanije održava svake dvije godine održala se u reprezentativnim prostorima manchesterskog kongresnog centra. Umbrella konferencije prilika su za susret posebnih interesnih grupa Društva knjižničara i već tradicionalno okupljaju stručnjake iz svih područja knjižnične i informacijske znanosti. Ove ih je godine, ova šesta po redu konferencija, okupila više od 1.300

Rad konferencije podijeljen je u 7 paralelnih sekcija unutar kojih su izlaganja tematski pripadala različitim interesnim skupinama:

- * Career Development Group
- * Cataloguing and Indexing Group
- * Community Services Group
- * Education Librarians Group
- * Government Libraries Group
- * Health Libraries Group
- * Information Services Group
- * International Group of the Library Association
- * Library History Group
- * Local Studies Group
- * LA Multimedia Information and Technology Group
- * Personnel, Training and Education Group
- * Public Libraries Group
- * Branch and Mobile Libraries Group
- * Industrial and Commercial Librarians
- * Information Services Group
- * Institute of Information Scientists, in association with the Records Management Society
- * Publicity and Public Relations Group
- * University College and Research Group / Group of Further and Higher Education Group ...

da nabrojimo samo neke.

Plenarni govornici bili su Lord Evans of Temple Guiting, koji trenutno predsjedava Vijećem za muzeje, arhive i knjižnice, profesor Bob Fryer, zamjenik rektora Sveučilišta u Southamptonu i dekan New Collegea, te književnica Penelope Lively.

Lord Evans, govoreći na temu 'Resourcing the Future: libraries in a wider landscape', osvrnuo se, između ostalog,

na važnost suradnje u području knjižnične i informacijske djelatnosti, transformacijsku moć tehnologije, trajnu vrijednost knjiga i čitanja. Profesor Bob Fryer, dobro poznati stručnjak iz područja kontinuiranog obrazovanja, govorio je na temu 'Empowering the learner: why libraries matter', dok je Penelope Lively, govoreći o svom odrađanju i neobičnom obrazovanju u Cairu, susretu s knjigama, te kasnijoj ulozi knjižnica u njezinoj karijeri književnice, sve sudionike konferencije i nasmijala, ali i ponovno podsjetila na vrijednost i ulogu knjižnica za njihove korisnike.

Roger Pett je unutar sekcije za onose s javnošću u dva zanimljiva izlaganja *Copywriting for the Web: how to make your website readable and comprehensible* i *Promoting your Website. Once you have it up and running, how do you persuade everyone to visit it?* dao par korisnih savjeta onima koji se uskoro spremaju izraditi Web stranice svoje knjižnice spominjući pri tom načelo KISS (Keep It Simple and Stupid), dostupnost, oglašavanje itd. Unutar iste sekcije David Holmes je održao predavanje na temu *Website design: a brief introduction to putting together a Website*. Holmes je također puno toga rekao o kreiranju web čvorišta, potrebi prethodnog pažljivog planiranja sadržaja, vođenju računa o krajnjim korisnicima itd.

Lynn Barrett je u okviru sekcije za školske knjižnice govorila na temu *Skills for the information age*. Imaju li učenici potrebne vještine za informacijsko doba? Znaju li se učenici služiti i pronaći potrebne informacije u raznim izvorima, bilo tradicionalnim bilo na Internetu? Znaju li praviti bilješke? Znaju li procijeniti valjanost izvora? Kroz svoje zanimljivo i nadasve nadahnjujuće izlaganje Barrett je ukratko opisala projekt kojim se žele poboljšati postojeće 'informacijske' vještine koje djeca imaju, i naučiti ih se ponekim novima.

Unutar sekcije za povijest čija je tema bila Knjižnice i rat Kornelija Petr (Pedagoški fakultet Osijek, Katedra za knjižničarstvo) je prvi dan konferencije održala zapaženo izlaganje na temu 'A University Library in War: library services in the University Josip Juraj Strossmayer, Osijek' u kojem je kratko izložila, na primjeru knjižnica Sveučilišta u Osijeku, način rada knjižnica i pružanje usluga za vrijeme ratnih razaranja tijekom

domovinskog rata 1991.-1995. Paul Sturges je u izlaganju pod naslovom *Information in the National Liberation Struggle: developing a model* je govorio o vojnim obavještajnim službama, propagandi i dezinformiranju tijekom kolonijalnih ratova za nezavisnost, s posebnim osvrtom na Namibiju. Alastair Black nas je svojim predavanjem *Information Management in M15 in the two World Wars* nakratko odveo u svijet agenta 007 i na zanimljiv način progovorio o informacijama i njihovoj uporabi i vrijednosti u modernim obavještajnim službama.

Konferencija je popraćena zanimljivom i kvalitetnom izložbom sponzora na kojoj su između ostalih izlagači bili Blackwell's, The British Library, Cambridge Scientific Abstracts, Ebsco Information Services, OCLC Europe, the Middle East & Africa, Ovid Technologies Ltd, SilverPlatter Information Ltd, Swets Blackwell itd.

Izveštaj Mađarska

Ove godine Mađarsko knjižničarsko društvo je organiziralo 33. Godišnju skupštinu Mađarskog knjižničarskog društva u gradu Nyíregyháza 9-11. kolovoza 2001. pod nazivom *Škola u knjižnici, knjižnica u školi*. Skupštini je prisustvovalo preko 850 knjižničara s područja Mađarske i preko 30 knjižničara predstavnika susjednih zemalja, Njemačke, Finske, SAD-a.

Na plenarnoj sjednici održana su predavanja o povezanosti procesa učenja i knjižnice. Organizirano je nekoliko sastanaka po sekcijama: Učenje i Internet, Učenje i knjižnice u fakultetskom obrazovanju, Učenje u stručnim knjižnicama, Obrazovanje knjižničara i pomoćnih knjižničara, Obrazovanje nastavnika korisnika knjižnice, Knjižnica u pedagogiji – pedagogija u knjižnici, Glazbeno obrazovanje i knjižnica, Promjena uloge knjižnice u obrazovanju odraslih osoba. Teme okruglog stola su bile: Godina čitanja, Mogućnost rentabilnog poslovanja knjižnice, Razgovor sa stranim predstavnicima o problemima struke.

Kao i svake godine uz stručni dio organiziran je bogat kulturni program: posjet muzejskom selu, posjet botaničkom vrtu, koncert u evangelističkoj crkvi, rock

opera Ištvan, kralj. Sudionici su mogli birati između nekoliko izleta čije su destinacije bile kulturno-povijesni spomenici okolnog područja i jednog djela susjedne Ukrajine.

Na poziv Mađarskog knjižničarskog društva, a kao predstavnik Hrvatskog knjižničarskog društva prisustvovala sam 33. Godišnjoj skupštini Mađarskog knjižničarskog društva pod nazivom *Škola u knjižnici, knjižnica u školi*

Skupština je održana u mađarskom gradu Nyíregyháza 9-11. kolovoza 2001. godine.

M. Ferenc

Mjesec hrvatske knjige 2001.

15. listopada-15. studenoga 2001.

Kada se 15. listopada u 12,00 sati u Županji otvore novouređeni prostori Gradske knjižnice, svečano će započeti i ovogodišnja manifestacija "Mjesec hrvatske knjige 2001.", koja se već tradicionalno održava pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i u organizaciji Knjižnica grada Zagreba. Županja će toga dana obilježiti i 140. obljetnicu postojanja knjižnice i čitaonice u svome gradu.

U svečanosti koja će se toga dana održati biti će predstavljena i knjiga Stjepana Tomaša "Odněkud dolaze sanjari" jer se dio radnje događa u Županji, a Teatar "Žar ptica" podario je, prije svega županjskoj djeci, svoju predstavu "Najljepši planet". U programu će nastupiti i muška pjevačka grupa "Baće" iz Bošnjaka i Kud "Tomislav" iz Županje. Očekuje se i odaziv izdavača i postavljanje prigodne izložbe novih izdanja. Pokrovitelj same svečanosti otvaranja je i Vukovarsko-srijemska županija.

Na poziv koji je uputio Programski i organizacijski odbor manifestacije da planiraju svoje programe za "Mjesec hrvatske knjige 2001.", odazvalo se ove godine čak 177 gradskih, općinskih, područnih knjižnica i ogranaka s 1240 različitih programa (prema 166 knjižnica s 1140 programa 2000. godine). Programi su vrlo bogati, kreativni i raznoliki – od tradicionalnih tribina i predstavljanja knjiga, izložaba, igraonica i radionica do značajnijeg sudjelovanja u ukupnom životu lokalnih zajednica - priređivanjem tribi-

na za građane o mirovinskoj reformi ili nekim drugim zanimljivim temama. Veliki broj programa namijenjen je djeci i mladima. U mnogim se sredinama posebno obilježava Europska godina jezika i Godina dijaloga među civilizacijama, poneke će sredine obilježiti i Međunarodnu godinu volontera. Najveći je interes pobudila 100. obljetnica dodjele prve Nobelove nagrade za književnost i mnoge će je knjižnice obilježiti prigodnim izložbama.

Posebno treba istaknuti da se, pored otvaranja novouređenih prostora županjske knjižnice, 19. listopada otvaraju i novouređeni prostori u Omišu, a 10. studenoga u Mariji Bistrici. U Pakracu će se otvoriti ratom uništeni prostori Dječje knjižnice i Čitaonice za odrasle korisnike.

U tijeku "Mjeseca hrvatske knjige 2001." nekoliko će knjižnica obilježiti svoje obljetnice:

Kraljevica će, kao i Županja, obilježiti 140. obljetnicu rada Narodne knjižnice i čitaonice, Velika Gorica 115. obljetnicu postojanja knjižnice i čitaonice u svome gradu, Makarska 85. obljetnicu osnutka Gradske makarske biblioteke, Velika Ludina će obilježiti 20. obljetnicu rada knjižnice i čitaonice. Skromne po godinama, ali svakako za sredine u kojima rade značajne 10. obljetnice obilježit će i Knjižnica Meje u Splitu i Knjižnica Ivane Brlić Mažuranić u Zagrebu.

Kao i prošlih godina, Hrvatski centar za dječju knjigu koji djeluje pri Knjižnicama grada Zagreba organizirao je nacionalni kviz za promicanje čitanja pod nazivom "Rastem s knjigom". Iz godine u godinu sve je veći odaziv knjižnica koje provode kviz za svoje najmlađe korisnike – broj djece, učesnika kviza, penje se na nekoliko tisuća. Završna svečanost s podjelom nagrada za najuspješnije i naj sretnije učesnike održat će se tradicionalno u Kazalištu Trešnja u Zagrebu. Sponzor kviza je "Mozaik knjiga" iz Zagreba.

Za završetak "Mjeseca hrvatske knjige 2001." planira se okrugli stol na temu "Knjiga u medijima" koju je predložio Programski odbor. Bit će to prilika da se progovori o prisutnosti i o kvaliteti prisutnosti knjige u medijima – od tiskanih do elektroničkih. Proslov ovogodišnje programske knjižice odnosi se upravo na temu knjige u medijima a napisao ga je jedan od sudionika okruglog stola, koji će se održati 15. studenoga u Gradskoj knjižnici u Zagrebu, Vlaho Bogišić.

I ove je godine tiskan propagandni materijal: programska knjižica, plakati, bookmarkeri i pozivnice. Dizajn i tiskanje materijala povjereno je, kao i prošle godine, gospodinu Anti Rašiću i njegovom "Studiju Rašić".

I na kraju, ako ne možete doći 15. listopada u Županju, dođite na barem jedan od 1240 programa u neku od knjižnica i budite tako uključeni u ovu značajnu manifestaciju.

Z. Sviben

Knjižnice hrvatskih učilišta: pravci koordiniranog razvoja 2. stručni skup Split, 29. - 30. listopada 2001.

Organizatori: Hrvatsko knjižničarsko društvo - Komisija za visokoškolske knjižnice, Društvo knjižničara u Splitu

Program

I Modeli koordiniranog djelovanja

- dr. Maja Jokić: *Konzorciji i njihov značaj*
- dr. Rafael Ball: *Upravljanje elektroničkim bazama*
- dr. Jozo Čizmić / dr. Hrvoje Kačer: *Intelektualno vlasništvo*
- Lea Lazzarich: *Mogući modeli suradnje sveučilišne i visokoškolskih knjižnica riječkog sveučilišta kroz neka područja rada referalne službe*

II Akademske knjižnice - zakonodavni aspekt

- dr. Aleksandra Horvat: *Akademske knjižnice i slobodan pristup informacijama*
- dr. Josip Stipanov: *Knjižnice hrvatskih učilišta i zakonodavstvo*
- Andrija Nenadić: *Matična služba: da ili ne?*
- Okrugli stol: *Položaj sveučilišnih i visokoškolskih knjižnica u hrvatskom zakonodavstvu* (moderatorica: dr. Tatjana Aparac-Jelušić)

sudionici: ravnatelji sveučilišnih knjižnica, članovi Vijeća za knjižnice, predstavnici Hrvatskog knjižničarskog društva

Planirane radionice

- CROLIST, Međuknjižnična posudba - British library, ZAKI, CARNET
- Više o skupu na adresi:
<http://pubwww.srce.hr/hkd>

Nabava u hrvatskim knjižnicama**“Jesmo li spremni na bungee jumping?”****Zagreb, Fakultet elektrotehnike i računarstva, 9.-10. studenoga 2001.**

Organizator: Savjet Sustava znanstvenih informacija (SZI)

Teme:

- vrednovanje knjižničkih zbirki i planiranje nabave,
- posjedovanje ili pristup,
- nabava elektroničke građe,
- konzorcij knjižnica i oblikovanje nabavne politike,
- vrednovanje informacijskih izvora na webu,
- strategija stvaranja digitalnih zbirki,
- izgradnja referentne web zbirke,
- izdavaštvo na webu,
- vlasnička prava - tko posjeduje što u cyber prostoru?

Raspravište: Nabava znanstvenih časopisa: mogućnosti, potrebe, stanje.

Više o skupu na adresi: <http://www.szi.hr>

CROINFO 2001.**Veleučilište u Dubrovniku, 22.-24. studenoga 2001.**

Organizatori: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Plova d.d., Zagreb

Suorganizatori: Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo (HID), Sekcija za specijalne knjižnice - Hrvatsko knjižničarsko društvo, Dubrovačke knjižnice

Teme:

- infomracijsko-komunikacijska tehnologija u strategiji razvoja Republike Hrvatske
- upravljanje znanjem u poslovnim i znanstveno-istraživačkim organizacijama
- pravni i tehnološki uvjeti poslovanja u informacijskom okruženju
- vrste, organizacija i razvoj informacijskih izvora
- izgradnja baza znanja
- integracija podataka
- prikupljanje poslovnih podataka i njihova zaštita
- korporacijski portali
- troškovi izgradnje i održavanja informacijskih sustava
- tehnička oprema i programska podrška

- kadrovi (nova zanimanja, obrazovanje)
- uvođenje elektroničkog poslovanja
- intranet
- digitalizacija (digitalni dokumenti, autorsko pravo, arhiviranje, norme)

Više o slupu na adresi:

<http://www.nsk.hr/croinfo/>

5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture Rovinj, 28.-30. studenoga 2001.

Organizatori: Hrvatsko arhivističko društvo, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Hrvatsko muzeološko društvo

Teme:

I. Teorijske postavke i vizije

Srećko Jelušić: *Za koncepciju suradnje arhiva, knjižnica i muzeja kao dijela nacionalne informacijske infrastrukture*

Tatjana Aparac-Jelušić: *Digitizacija hrvatske pisane baštine u kontekstu globalnog programa za zaštitu pisane baštine*

Želimir Laszlo: *E-art*

Mirna Willer: *Metapodaci za dugoročnu zaštitu elektroničke građe : načela*

AKM - promicatelji građanskih prava : između slobodnog pristupa informacijama i zaštite privatnosti i podataka

Što je to javna informacija?

Pravni aspekti pristupa informacijama i dostupnosti dokumenta

Prava pristupa službenim informacijama

AKM - stvaratelji kulturnih sadržaja

Dostupnost obavijesnih pomagala/ muzejske dokumentacije korisniku

Dostupnost digitalizirane građe “Moving to web”

AKM - korisnici

Očekivanja, potrebe i ponašanje korisnika

Strategija kulturnog razvoja Hrvatske

II. Međunarodni i nacionalni standardi i smjernice

Irena Galić: *UNIMARC/AUTHORITIES i GARR : nova izdanja*

Tinka Katić: *FRBR i FRANAR*

Uz to i slijedeće teme: *XML, RDF, Bath Profile, WEBPAC DISPLAYS*

Radionice:

Nazivlje

(Ž. Vujić, I. Kolbas, K. Pintarić)

Dublin Core “u 15 koraka”

(S. Klarin, D. Machala, D. Pavelić)

Promicanje kulturnog turizma

(D. Pšenica)

Korisnici (potencijalnog) AKM-portala

Više o skupu na adresi: <http://pubwww.srce.hr/akm>

U povodu Međunarodnog dana ljudskih prava HKD organizira Okrugli stol

o slobodnom pristupu informacijama u službi kulturnog razvitka
Zagreb, Gradska knjižnica, Odjel za djecu i mladež, 10. prosinca 2001.

Program rada (naslovi su preliminarni):

I. Otvoreno društvo i knjižnice

David Bawden: *Otvoreno društvo i knjižnice*

Velimir Srića: *Uloga informatizacije u osuvremenjivanju hrvatskog društva*

Vesna Čopić: *Jednakost u pravima na informacije - iskustva Slovenije*

II. Knjižničarsko društvo i slobodan pristup informacijama

Frode Bakken: *Uloga knjižničarskog društva u promicanju slobodnog pristupa informacijama*

Edita Bačić: *Suradnja knjižničarskog društva i nevladinih udruga u građanskom društvu*

Aleksandra Horvat: *Hrvatsko knjižničarsko društvo i slobodan pristup informacijama*

III. Slobodan pristup informacijama u narodnim knjižnicama

Tatjana Nebesny i Mira Švob: *Kriteriji nabavne politike u narodnoj knjižnici*

Marica Šapro-Ficović: *Značenje slobodnog pristupa informacijama za korisnike narodnih knjižnica*

Zdenka Sviben: *Mrežne službe i izvori za građane*

Žaneta Baršić-Schneider: *Interakcija građani - država kroz medij narodnih knjižnica ili kako oblikovati kulturološke temelje demokratskog društva*

Marian Koren: *Pravo djeteta na informacije*

Ivanka Stričević: *Slobodan pristup informacijama za djecu i mladež . granice i odgovornosti*

Više o skupu na adresi: <http://pubwww.srce.hr/hkd>

Upute za katalogizaciju

Blažević, Dorica i Hodak, Vesna. Upute za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija. - 2. dopunjeno izd.- Zagreb, NSK, 2001. ISBN 953-6000-91-1

Prvo izdanje Uputa za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija objavljeno je 2000. godine, a već

nakon godinu dana izišlo je i drugo, dopunjeno izdanje.

Povod za izradu Uputa bila je potreba za ujednačavanjem kataložne prakse u knjižnicama Hrvatske koje su aktivno uključene u program kooperativne katalogizacije i imaju instaliranu UNIX mrežnu verziju CROLIST-a.

U sažetom, preglednom i jednostavnom prikazu primjene Pravilnika i priručnika za izradbu abecednih kataloga u izradi strojno čitljivih zapisa u bibliografskom formatu UNIMARC,

odražavaju se teorijska kompetentnost i veliko praktično iskustvo autorica na poslovnima katalogiziranja.

Za svako polje i potpolja zapisa prema formatu UNIMARC dani su primjeri iz kataložne prakse Nacionalne i sveučilišne knjižnice uvijek ukazujući na razlike između bibliografskoga i kataložnog opisa. U posebnom Dodatku na kraju teksta izabrani su primjeri, također iz baze NSK, s kakvima se katalogizatori u svome radu najčešće susreću.

⇒

Osobne vijesti

Imenovanja

Utijeku 2001. godine nekoliko članova HKD-a imenovani su u radna tijela IFLA-e.

Kolegica Edita Bačić (iz knjižnice Pravnog fakulteta u Splitu) postala je članica IFLA-inog Okruglog stola za ženska pitanja (VI Division of Management and Technology, Women's Issues RT).

Mr. sc. Tomislav Murati (iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) postao je član IFLA-ine Sekcije za bibliografiju (VI Division of Bibliographic Control, Bibliography).

Mr. sc. Ivana Stričević (iz knjižnice Medveščak u Zagrebu) postala je tajnica IFLA-ine Sekcije knjižnica za djecu i mladež (III Division of Libraries Serving the General Public, Libraries for Children and Young Adults).

Dr. sc. Mirna Willer (iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) imenovana je članicom IFLA-ine Sekcije za informacijsku tehnologiju (VI Division of Management and Technology, Information Technology).

Dr. sc. Daniela Živković (iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu) imenovana je članicom IFLA-ine Ko-

misije za autorska prava i ostala pravna pitanja (IFLA Committee on Copyright and other Legal Matters).

Kolegicama i kolegama čestitamo uz želje za daljnjim uspješnim radom.

Promaknuća u viša zvanja

Hrvatsko knjižnično vijeće na svojoj 18. sjednici održanoj 3. srpnja 2001. godine prihvatilo je četiri molbe za promaknuće u više zvanje.

U zvanje višeg knjižničara promaknute su:

Alemka Belan-Simić (Knjižnice grada Zagreba – Matična služba)

mr. sc. Lorenka Bučević-Sanvincenti (Knjižnice grada Zagreba – Matična služba)

Silva Pavlinić (Gradska i sveučilišna knjižnica, Osijek)

U zvanje knjižničarskog savjetnika promaknuta je:

mr. sc. Vedrana Juričić (Knjižnica Odsjeka za povijest hrvatske glazbe HAZU)

Imena novih voditelja u KGZ-u:

Knjižnica Savski Gaj:

Ivanka Blažević-Kiš

Knjižnica S. S. Kranjčevića:

Jadranka Račić

Knjižnica Tina Ujevića:

Tea Grašić-Kvesić

Vijest iz Gradske knjižnice Rijeka

Verena Tibljaš, dipl. knjižničarka, voditeljica Dječjeg odjela "Stribor" Gradske knjižnice Rijeka sudjelovat će na 67. Konferenciji IFLA-u Bostonu kao stipendistica Američkog knjižničarskog društva.

Stipendija pokriva troškove kotizacije, putovanja, smještaja i simboličnu dnevnicu. Na natječaj za dodjelu stipendija od pristiglih blizu 2000 aplikacija, izabrano je 90-ak knjižničara, među kojima je i Verena Tibljaš, jedina iz Hrvatske.

Jedan dan Verena će provesti u bostonskoj javnoj knjižnici gdje će se upoznat s organizacijom rada i programima Knjižnice.

Magistri znanosti - smjer bibliotekarstvo

ime i prezime	naslov radnje	mentor	datum obrane
Ivo TOKIĆ	Spajanje knjižničnih fondova priselidbi knjižnica	Prof. dr. T. Aparac-Jelušić	14. 05. 2001.
Hrvoje STANČIĆ	Upravljanje znanjem i globalna informacijska infrastruktura. Digitalizacija, upravljanje dokumentima i upravljanje znanjem.	Prof. dr. J. Lasić-Lazić	07. 09. 2001.

Glavna urednica
Dubravka Stančin-Rošić

Uredništvo
Dunja-Marija Gabriel
Jasmina Kenda
Lobel Machala
Krešimir Pintarić
Jadranka Slobodanac

Adresa uredništva i adresa za narudžbu
društvenih izdanja HKD-a:
c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica
Hrvatske bratske zajednice b.b.
10000 Zagreb
tel.: 01 6159 320; fax.: 01 6164 186
Tisak: KRATIS d.o.o., Zagreb
Naklada: 1200

Prikazi knjiga

Drugo izdanje Uputa prošireno je primjerima za katalogizaciju radova s konferencija, godišnjaka, almanaha i sličnih graničnih publikacija gdje se daje opća preporuka da se, kada je to moguće, takve publikacije obrađuju kao serijske. Novina su i naputci za obradu tematskih brojeva časopisa, doktorskih disertacija i magistarskih radova.

Upute za katalogizaciju omeđenih publikacija i nizova publikacija svojim značenjem prerasle su prvobitnu namjenu da budu priručnik za potreba kooperativne katalogizacije. Svakom katalogizatoru poslužit će kao koristan vodič i pomoć pri rješavanju svih vrsta katalogizatorskih nedoumica.

T. Buzina

Novi naslovi

4. SEMINAR Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / urednile Mirna Willer, Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. 268 str. ; 24 cm.

ISBN 953-6001-10-1

MANGUEL, Alberto. Povijest čitanja. Zagreb : Prometej, 2001. 400 str. : ilustr. ; 24 cm.

ISBN 953-6460-17-3

Preplatite se na ELEKTRONIČKE NOVOSTI O KNJIŽNIČARSTVU NA INTERNETU ZA 2001.

i uštedite svoje dragocjeno vrijeme

Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu jesu prva *TJEDNA* elektronička serijska publikacija o kulturnoj baštini (knjižničarstvu, arhivistici, muzeologiji, izdavaštvu) u Hrvatskoj i na hrvatskom jeziku.

Elektroničke novosti izlaze već petu godinu kao komercijalno izdanje, financirano isključivo pretplatom svojih vjernih čitatelja.

Sadržaj svakoga broja *Elektroničkih novosti donosi novosti o:*

- razvojnim planovima i programima u knjižničarstvu, muzeologiji, arhivistici i elektroničkom izdavaštvu te općenito o zaštiti, dostupnosti i digitalizaciji kulturne baštine,
- informacije o relevantnim konferencijama i savjetovanjima,
- informacije o knjižničarskim školama, tečajevima i učenju na daljinu,
- sadržaje relevantnih elektroničkih časopisa,
- aktualne rasprave o problemima iz prakse,
- izbor najkvalitetnijih HTTP adresa (razvoj knjižničarstva, Web muzeji, referentna literatura, korisni linkovi, programske podrške i sl.)

Pretplata za 2001. godinu uključuje primanje Elektroničkih novosti elektroničkom poštom tjedno (svakoga ponedjeljka, ukupno 52 broja) i lozinku za online pristup Web verziji časopisa na hrvatskom i engleskom jeziku.

Cijena godišnje pretplate za Elektroničke novosti je 1.200 kuna, a polugodišnja pretplata je 700 kuna.

Web verziju Elektroničkih novosti o knjižničarstvu na Internetu možete pogledati koristeći lozinku *gost*, odnosno *guest* na adresama:

URL za hrvatski tekst <http://www.ring.net/coni/novosti.htm>
(ISSN 1331-7164, Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu)
URL za engleski tekst <http://www.ring.net/coni/news.htm>
(ISSN 1331-7407, Electronic News on Librarianship on the Internet)

Preplatite se na e-mail adrese: vesna.turcin1@zg.tel.hr ili coni@ring.net

Dr. sci Vesna Turčin,
samostalni knjižničarski savjetnik
CONI – Razvojno istraživačke usluge
Hrvatska, Zagreb, Z. Rogoza 20
tel./fax (01) 6043352; 098 354408